

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægten
på
FRIHEDSTOFT
i 300 år

Samlet af
P. M. Poulsen
1972

Slægten
på
FRIHEDSTOFT
i 300 år

Samlet af
P. M. Poulsen
1972

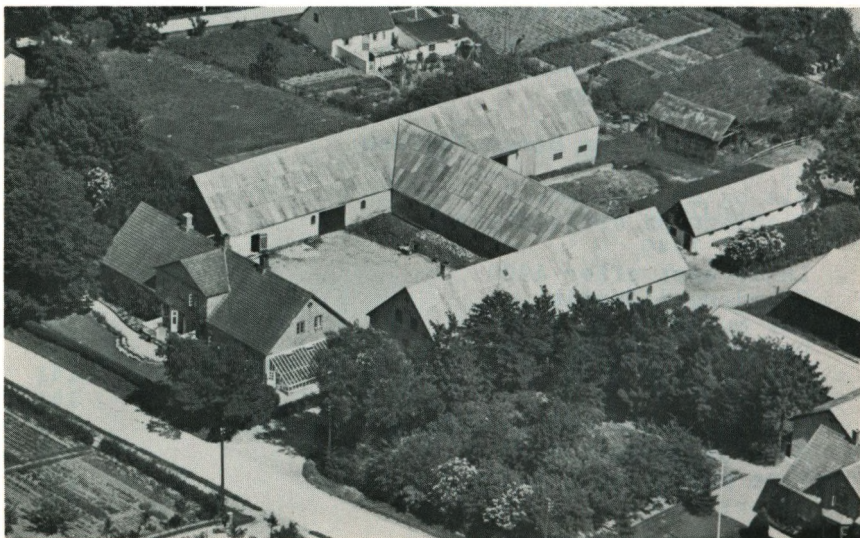
LITTERATURLISTE

1. Oplysninger fra rigsarkivet i Viborg og København.
2. Kranens skøder.
3. Gl. skøder, fæstebreve og andre dokumenter.
4. Vedsø: Nogle sjællandske bønders slægt og saga.
5. Egne studier og erindringer

November 1971

P.M. Poulsen

REGISTER	side
Frihedstoft	4
Jørgen Christensen og Anna Katrine	7
Lars Thomsen og Anna Katrine	12
Jørgen Larsen og Johanne Kirstine Pedersdatter	15
Niels og Karen Jørgensen	21
Ole og Bodil Pedersen	37
Poul Marius og Sigrid Poulsen	46
Ejnar og Asta Poulsen	73
Sven Poulsen	77
Ove og Else Poulsen	78
Knud og Inga Poulsen	82
Dines og Eva Birkegaard	89
Hraer og Lene Davidian	94
Finn og Hanne Birkegaard	103
Klaus og Tove Birkegaard	107
Birte Poulsen	109
Ivar og Kirsten Dreyer	110
Ole og Annegrete Poulsen	112
Alfred og Johanne Pedersen	114
Ejnar og Karen Larsen	116
Mogens og Elsebeth Larsen	118
Børge og Merethe Poulsen	122
Holger og Marie Poulsen	124
Familien i Jylland	126
Den jydske slægt	126
Niels Kristian og Maren Poulsen	127
Poul Jensen	129
Niels og Eva Jensen	130
Klapjagt på Frijsenborg	132
5. maj 1945	134
Landbruget efter 1900	136
Gaardene i Jersie	138
Per murer	140
De gamle håndværkere	140
Præster i Jersie	141
Lærerne	141
Sammenkomster i Jersie forsamlingshus	142
Et fastelavnsgilde	143
Vore medhjælpere	147
Efterskrift	150

Frihedstoft

Matr. nr. 15^a Jersie "Frihedstoft" har formodentlig været gammel kirkegods i den katolske tid. Ved reformationen i 1536 overgik store dele af kirkegodset til kronen.

For at betale statens embedsmænds underhold, fik de anvist jordegods, som de fik indtægten af.

Vi ved aldeles sikkert at ovennævnte gård var givet til underhold for conrektoren ved Metropolitansskolen i København.

I kronens skøder - 2-1648 - 1688 side 59 ses at ejeren af Spanager gods den 26/3 1688 får skøde på matr. nr. 15^a i Jersie. Desuden fik han samtidig skøde på nogle gårde i Højelse sogn.

Vi kan altså gå ud fra at gården fra 1688 har tilhørt Spanager gods, indtil den i 1855 blev solgt til selveje.

Da Jersie sogns kirkebøger brændte ved præstegårdens brand 1751, kan vi ikke finde ud af hvornår fæsterne var født eller hvor de døde.

Men fra rigsarkivet har vi meddelser om, hvem der har haft gården siden ca. 1650. Siden den tid er der 7 fæstere og 3 selvejerbønder.

Brugerne af Frihedstoft
fra 1650 til 1970

1. 1650 Jens Andersen
2. 1688 Lars Jørgensen
3. 1710 Anders Joensen
4. 1740 Oluf (Ole) Andersen

Fra nu af har vi fæstebrevene at holde os til.

5. 1769 Jørgen Christensen smed
6. 1785 Lars Thomsen
gift med Jørgen Christensens enke
7. 1822 Jørgen Larsen
8. 1855 Niels Jørgensen - selvejer
9. 1897 Ole Pedersen
10. 1917 P.M. Poulsen

I det følgende forsøger vi at følge disse slægter.

Jørgen Christensen og Anna Katrine

Anna Katrin var født 1748 på den gård, som lå ved siden af Frihedstoft. Hun har nok været i familie med Oluf Andersen, som havde gården i fæste, og han overlod gården til hende og hendes mand Jørgen Christensen, der var født 1745.

De havde bryllup 1. maj 1768 og flyttede ned i den gamle gård, Oluf Andersen skulle så have aftægt hos dem.

Den voldsomme spænding, der var hos byens folk, efter det store drama på nabogården, hvor karlene hængte manden i loen- og konen var arresteret i 27 uger og 3 dage og dømt til livsvarig fængsel. Dommene blev appelleret til højesteret, og her blev konen frifundet- og overtog igen gården. Derimod blev hendes broder, en dreng dømt en tredje mand dømt til døden. Broderen skulle knibes med gloende jern, alle tre blev halshugget den 12. april 1768 på Maglehøj - Ramsøllille.

Jørgen Christensen var desuden smed. Smedien lå hvor det nuværende børnehavehus ligger. Han havde også en svend til hjælp. Dengang var smedien i byen et af de fremmedligste. Han kunne lave redskaber- vogne- skoe heste og meget andet. Var en hest forfangen, kunne han årelade den og således en foreløber for den senere veterinære uddannelse for dyrlæger. Kneb det, kunne han også trække en tand ud af munden på folk, og der var også nogle smede , der kunne læse over buldne fingre.

Men han har også været landmand, ved hans død 1784 står der i boopgørelsen, at den salig mand havde opført de tre udlænger i stedet for de gamle. De har jo nok været ringe, for godset har efter al sandsynlighed måtte deltage i udgifterne ved ombygningen, og det var sikkert vanskeligt at få ordnet sagen. Men stuehuset hører man intet om, det blev først i 1840, at der blev bygget nyt stuehus i Jørgen Larsens tid.

21. maj 1784 blev der afholdt skifteforretning i boet efter Jørgen christensen smed i Jersie. Som vurderingsmænd var mødt bondefogeden Anders Pedersen af Lunsgård og Søren Jensen af Bjæverskov under ledelse af forvalter Kampmann ved Juellund og Spanager. For enken mødte

Jens Jensen Jersie som laugværge, for børnene deres farfar Christen Jensen som formynder. Det var en meget indgående vurdering, der fylder (i afskrift) 5 foliesider og endte med en indgæld på 425 rdl. 5 mk. og en udgæld på 475 rdl., så der blev ingen arv at dele med børnene.

Af indboet ansattes et otte dages ur i foderal til 16 rdl., som var langt den største post i boet.

Af besætning var der:

9 heste - heraf en skimlet hingst - 20 rdl. og en følhoppe til 16 rdl. ialt 108 rdl.	
5 køer -	48 rdl.
1 kalv	4 mk.

9 heste	108 rdl.	
5 køer og 1 kalv	48 -	4 mk.
19 får med deres grøde (lam)	31 -	4 -
12 svin	24 -	
2 gæs og 1 gase		4 - 8 sk.
10 høns	1 -	1 - 8 -

Desuden er der 3 vogne 2 skovslæder, plov - harve og håndredskaber samt seletøj og ridetøj. alt i alt værdier for 425 rdl.

Nu kræver herskabet, at besætning til stedet skal have værdi som følger.

2 vognheste	a' 30 rdl.	60 rdl.	
6 plovbæster	- 16 -	96 -	
1 vogn	- 20 -	20 -	
1 plov	- 4 -	4 -	
1 harve	- 2 -	2 -	182 rdl.

desuden såsød

10 td. byg	a' 3 rdl.	30 rdl.	
12 - havre	- 2 -	24 -	
1 - ærter	- 4 -	4 mk.	4 - 4 mk.
1 - vikke	- 3 -	2 -	3 - 2 - 62 rdl.

mangler ved bygninger 119 -

Desuden gæld til

smedesvend Jens Nielsen

løn til påske 1783

30 rdl.

løn $\frac{1}{2}$ år til 1784

10 -

karlen Olle Pedersen

$\frac{1}{2}$ års løn fra Micheli 1783

til påske 1784

9 -

pigen Johanne Pedersdotter

$\frac{1}{2}$ år ligeså

4 -

hendes egen begravelse

30 -

Udgjælden summer

475 rdl. 2 mk. 4 sk.

Indgjælden

425 -

Så der var intet at dele til børnene.

Nu erklærer enken, at hun vil fortsætte sin salig mands fæstebrev, og betale gårdens afgifter til herskabet samt betale hendes mands gæld. Så blev hende gården og om meldte registrerede gods udleveret til ansvar efter loven, og som hun med laugværge såvel som børnenes formynder forbandt sig til at betale ald stervboens gæld, og at holde skifteforvalteren anger og kraveløs i alle mulige måder, samt forpligter enken sig til at opdrage og forsyne sine små umyndige børn med føde og klæder samt skolegang og i alle måder give dem en god opdragelse, som hun for gud og mennesker kan være bekendt.

Nu står hun altså alene, ganske vist har hun fået lov at beholde gården, men børnene kan jo foreløbig ikke hjælpe hende, hendes far er nok død, han nævnes ingen steder, hendes laugværge er vel nok en god ven af familien, som vil støtte hende, og farfar bor jo også i byen og har påtaget sig formynderskab for de 6 børn.

Det var jo ganske almindeligt, at enker på den tid giftede sig igen. Vi kender jo også dette forhold fra bl. a. præstestanden, også fra Jersie sogn, f. eks. præsten Stenlos, der giftede sig med sin forgængers enke a' 1750.

Jeg har tidligere undersøgt disse forhold, og stort set var det sådan, at når der var gået 8-9 måneder efter mandens død, blev enken påny gift. Og det var ikke al-

tid, at det var jævnaldrene der giftede sig. Her i byen har man set aldersforskel på mere end 25 år, og det gik også, men dog ikke lige godt hver gang. Det har jo nok flere årsager. At unge enker var attråværdige ses bl. a. hvor en ung gårdmandskone blev enke 4. gang, da hun var 34 år. Der var tuberkulose, som man ikke rigtig kendte dengang.

Men hun var jo fæster på en god gård på Spanager gods, og så kom der også en bejler til hende. Han var søn af bondefogeden i Gørslev. Han var 26 år, og hed Lars Thomsen. Anna Katrin bliver så gift med Lars Thomsen den 26. november 1784, og året efter fødtes en søn, der blev døbt Jørgen Larsen, og han fik senere (1823) gården i fæste efter faderen. Desuden kom der en søn mere, men ham ved vi ikke andet om, end at han boede i Valore.

Af de seks børn i første ægteskab, kan vi kun følge drengen Lars Jørgensen, som ved faderens død var 12 år. Jens og Peder Jørgensen $\frac{2}{3}$ årige tvillinger, 1 datter Kirsten 16 år, 1 datter Karen 7 år og Maren 4 år var alle hjemme i stervboet. Ved folketællingen i 1787, er allerede de største af børnene ikke mere på gården. Det vides ikke hvor de var, men jeg kan formode, at drengen Lars Jørgensen har været hos sin farfar. Nogle år senere ved vi, at han boede på byens største gård nuværende Lykkesholm.

Vi ved at udskiftningen i Jersie først skete i årene 1802 - 04. Til at udføre det meget krævende arbejde, som skulle udføres af landmålere og landinspektører, var det almindeligt, at disse folk, der standsmæssigt stod betydeligt over bondestanden, blev indkvarteret i præstegården. Her i Jersie havde vi en Pastor Gammerød, han var nok svagelig og kunne ikke have den fremmede landmåler boende i præstegården. Så blev det ordnet således, at han blev indkvarteret - antagelig - i lang tid hos gdm. Lars Jørgensen. Og så talte man i hvert fald indtil 1910, da jeg kom til byen, at landmåleren havde givet Lars Jørgensen den bedste lod af byjorden og den bedst beliggende gård i hele byen. Men forordningen siger herom, at hver gård skal have samme hartkorn som hidtil, og det er selvfølgelig overholdt.

Men senere sker det, at Lars Jørgensen bliver udnævnt til danebrogsmand. Han var ikke bondefoged eller sognefoged, men hvad har han da gjort, det var på den tid usædvanligt. For nogle år siden fortalte Hans Mortensen Solrød mig, uden at han bestemt kunne datere sagen, følgende:

Ved krigen mod England i 1807, gik en afdeling engelske soldater mod Køge. Det er vist helt rigtig, at en del unge mænd usselt bevæbnet, de havde jo intet at forsvare sig med, uden nogle leer og høtyve. Det fortælles også om et slag ved Herfølge, men det var jo så primitivt, at det hele blev en fiasko. Man formoder, at Lars Jørgensen havde været med, og blev derfor dekoreret.

Hans slægt havde gården i flere slægtled, men den blev senere solgt til fremmede.

Lars Thomsen og Anna Katrine

Lars Thomsen var søn af bondefoged i Gørslev, som havde den nuværende Bisbakkegård i fæste på Giesegårds gods. Gården i Jersie var jo på samme gods, og derfor kunne han uden køb af frihedsbrev rejse til Jersie og gifte sig med en enke, som sad på en god gård.

Vedsø skriver:

Selv om den jordiske øvrighed, Giesegård gods har været medvirkende til dette giftemål, selv om det for en sikkerheds skyld står i fæstebrevet, at det skete ved guds forsyn. Det er dog sandsynligt, at der også har været et personligt bekendskab, vejen fra Giesegård, Juellund og Spanager gik jo forbi gården, og vi ved at gården blev benyttet som bedested for flere af godsets bønder, foruden herskabet når man kørte til København. Mormor fortalte om, at man (konerne) nejede for herskabet i gamle dage, når herskabet kørte forbi.

Da Lars Thomsen kom hertil, var de store planer om bondestandens forgørelse fra fællesskabet og det forhadte stavnsbånd endnu i støbeskeen, og man havde naturligtvis forhåbninger om, at disse store planer kunne gennemføres. I 1788 blev det så til alvor og stavnsbåndet ophæves, forordningen om udskiftning af de fælles agre påbød, at hver gård nu fik sin jord samlet og samme hartkorn som før, så ingen skulle have fordele for andre. Enge og udlodder blev også fordelt, men her i Jersie blev den store eng og mose ikke medtaget i første omgang. Først i 1860 skete den nuværende fordeling. Selv om der blev sat fart på udskiftningen, var der ikke uddannede folk nok til at udføre det store arbejde på kort tid, og der gik adskillige år efter 1800 før udskiftningen var slut.

Handelen oplevede i sidste del af 1700 tallet en blomstring, som vel aldrig før, og man så at også bondestanden burde have muligheden for fri udfoldelse, den havde nu i lange tider været den stand, der var den ringeste i samfundet.

Kronprins Frederik overtog regeringen efter sin sindssyge far 1784. Frederik den sjette var stærkt interesseret i de nye tanker om bondestandens frigørelse, og sammen med hans ministre greverne Bernstorff, Reventlov og Schimmelmann tog de fat på den store opgave. Vore historikere har kaldt tiden 1784 til 1797 for den lykkeligste i Danmarks historie.

Handelen blomstrede fremdeles, og landbrugets priser var jævnt stigende. Kapitelstaksten for korn er vist det sikreste barometer vi kender.

En af de gamle Jersie mænd, Peder Sørensen dengang Sandergård Jersie, forærede mig en lille bog, hvor han havde noteret kapitelstaksterne siden år 1600.

Jeg citerer:

	Rug		Byg	
	rdl.	sk.	rdl.	sk.
1600	1	33	1	12
1700	1	80	1	56
1750	1	32	1	04
1790	3	0	2	0
1800	6	40	3	40
1813 statsbankerot	131	66	73	63
1820	3	32	2	17
1825	2	67	2	12

Kronprins Frederik var selv interesseret og købte Vartov gods, som han ville udskifte og sælge til fri ejendom. Godset havde ca. 480 td. hartkorn og lå spredt over flere egne på Sjælland. Gården mart. 6^a i Jersie hørte bl. a. til Vartov. Jeg fik det originale skøde, som gave af min gamle nabo Laurits Schnack, samtidig med den originale afskrifte af det store drama på gården 1766, hvor manden blev hængt i sin egen lo.

Lars Thomsen og Anna Katrine levede på gården under alle disse bevægede forhold, først i fællesskabet til udskiftningen i 1802. Gårdens bygninger blev liggende, men nu fik de jorden samlet. De havde ca. 53 agre eller lodder i det gamle system, og nu var det samlet anderledes:

Marken ved gården	ca.	50 td.	land
Store mosen ved landevejen		10 -	-
Jernen ved stranden		5 -	-
og nogle ikke udskiftede lodder i mosen		10 -	-

5 gårde blev udflyttet fra byen
hvoraf 2 blev lagt i åmarken
og 3 blev lagt i strandmarken
resten blev liggende i den gamle by. Resultatet blev
en stjerneformet udskiftning, med lange marker, smalle
ved gården og bredest i den ydre grænse. Godsejerne og
staten gav bidrag til udflytningen af gårdene de første
år, mod visse ydelser til ejeren, men da udgifterne
blev alt for store, blev det efterhånden afviklet.
Denne udflytning fra det gamle bysamfund gav også
anledning til megen uro, og ængstelse for at bo alene,
men på den anden side var det dog en lettere gård at
drive, der lå midt i sin mark.

1822 overdrog Lars Thomsen sin fæstegård til hans
søn Jørgen Larsen. Jørgen Larsen var født 1785 og han
havde 1812 giftet sig med degnens datter Johanne. Om
hende fortælles den gamle historie, at da englænderne
i 1807 sendte en afdeling soldater mod Køge, om-
ringede soldaterne hende og forsøgte at tale med hende.
Hun blev selvfølgelig bange, men det viste sig, at
det var mælken, som hun bar i en spand på hovedet de
ville have. Hun var en meget smuk pige.

Jørgen Larsen og degnens datter
Johanne Kirstine Pedersdatter

Johanne Kirstine Pedersdatter født i Varpelev 1788 død i Jersie 20/10 1873 havde en broder, der var købmand i Køge, men rejste senere til København.

Selv om hun i degnehjemmet ikke har været opdraget som almindelig bondepige, lærte hun hurtigt at indrette sig. I aftægststuen boede hendes svigerforældre Anna Katrine og Lars Thomsen, og her har de nok fået mange gode råd, daglig hjælp.

I modsætning til de fleste bønder der var indgiftede familier i byen, havde de slægtninge rundt om. Købmanden i Køge, Søren brændevinsmand hans broder i København og 2 søstre til Lars Thomsen var gårdmandskoner i Gørslev og Vollerslev og desuden en ugift broder i Terslev. Det er uden tvivl, at netop dette slægtskab fra by og land har bevirket til et større udsyn end de fleste der ikke kom fra byen.

Vi har jo hørt, at de fik giftet sønnerne til 4 gårde på egnen, og det er uden tvivl at disse sønner er bleven godt udstyret hjemme fra.

Men da det blev klart, at den yngste søn skulle giftes med en fattig pige, som tjente på gården, blev sagen nu anderledes. Karens forældre boede på Torøje og havde til deres død haft et lille husmandssted. Moderen Birte Andersdatter født 1776 og død 22/4 1845. Faderen var Ole Andersen boede i matr. 28^e Jersie født 1775 død 28/8 1831.

Da Karen født 6/10 1821 død 28/6 1895 havde tjent hos dem ialt 8 år kendte de hinanden i alle måder. Mormor fortalte: Da det blev klart, at Karen skulle giftes med den yngste søn Niels, lagde hun jævnlig udstyr over i hendes kiste (lagen, pudevær og dyner) så byens andre koner når de kom på besøg, kunne se at hendes udstyr slet ikke var så ringe endda, det var oven i købet helt godt, så der egentlig ikke manglede noget.

Nu var de jo også over det med de andre sønner, der alle fire sad på gode gårde på egnen og når forbindelsen med disse nye hjem og deres øvrige familie skulle holdes ved lige, har de ofte måttet spænde de gode vognheste for og køre på besøg.

Jørgen Larsen og hans kone boede stadig på gården til deres død. De havde jo bygget nyt stuehus i 1840 og allerede da indrettede de så de kunne bo der.
Jørgen Larsen døde 14/3 1865 80 år
Johanne Larsen døde 20/10 1873 85 år

Mormor fortalte, at hendes farmor (Johanne) gik i barndom, som man kaldte det dengang. I vore dage, er det vel hjerneblødning. Hendes mange årige sygdom bestod bl.a. deri, at hun puttede alt ind i kakkelovnen og brændte alt hun kunne få fat i. Derfor måtte de sætte lås for kakkelovnsdøren, så hun ikke kunne åbne den.

Nogle af de gamle jersiebønder der kunne huske Jørgen Larsen omtalte ham som en pæn mand, han havde en vis rolig og bestemt optræden, og hans kone var jo berømt for sin skønhed fra sin ungdom. Hendes mor, den kønne stuepige på Spanager, som var gift med degnen i Jersie (1801 - 20), flyttede som enke ind på gården og døde her i 1837 hos sin datter.

Jørgen Larsen fik altså gården i fæste i 1822, han gav 1.000 rdl. i indfæstning. Den sum der blev givet i indfæstning, da Jørgen Christensen fæstede gården i 1769 var 200 rdl. og ligeså da Lars Thomsen fæstede gården i 1784, hvorfor den forskel? Ved statsbankerotten i 1813, blev rigsdaleren nedskrevet til $1/6$ af sin pålydende. Set i forhold til dette skulle indfæstningen været 1200 rdl. i sedler, man ser her hvilken uorden, der var i pengeværdien, sølv og sedler var to ting.

Det deraf følgende skattepålæg på fæste ejendomme, bankhæftelse og m.a. bevirkede en uanet omvurdering af værdien. Gårdene var efter statsbankerotten handlet til høje priser, mange store gårde blev senere overtaget af staten for skattegæld. Staten måtte senere afhænde disse gårde, for otte af disse store gårde fik staten kun 36% af taksationsprisen.

Lundbygård på Sjælland vurderet til 215.000 rdl. solgtes for 95.000 rdl.

Eskjær i Jylland vurderet til 72.000 rdl. solgtes for 25.000 rdl.

Stenumgård vurderet til 19.000 rdl. solgtes for 1800 rdl.

Det var især de store gårde, hvor der skulle holdes fremmed folkehold der kostede. På bondegårdene hvor man klarede sig med egne børns hjælp, gik det bedre, man har jo også i vor tid - 1930/40 - set hvordan man forstod at klare sig igennem trods de urimelige små indtægter.

Jørgen Larsen og hans kone klarede i alt fald de svære tider, og samlede også nogle penge til børnene.

Vedsø siger herom:

Trods pengeuorden og landbrugskrisen er der altså i matr. 15 opsparet mindst 10.000 rdl. Når man ved at omsætningen i 1847 på en almindelig bondegård var 1.000 rdl. En anden kilde opgiver omsætningen til 1.500 rdl. og en opsparing på 600 rdl., når skatter afgifter samt folkehold var betalt.

Fæsteafgiften var heller ikke stor. Hoveriet der var pålagt de fleste fæstegårde, var så godt som ukendt i Jersie, men i stedet blev betalt 10 rdl. årlig, iøvrigt var afgiften til herskabet så længe Lars Thomsen og hustru lever den gamle afgift

i landgilde	5 rdl. 81 sk. i sølv
i havre	5 skp. 3 fk.
i småredselsspenge	7 mk. 10 sk. i sølv
i småredsel	1 lam, 1 gås, 2 høns, 20 æg og 20 rdl. i sølv

Efter den enes død svares desuden 20 rdl. i sølv og efter begges død endvidere 8 rdl. i sølv og i landgilde 3 td. byg og 3 td. havre. Foruden disse afgifter var der tillige aftægt til de ældre. Man ser at fæsteafgiften alligevel blev hævet ret betydelig efter de gamles død, men så bortfaldt også aftægten.

Fra gammel tid blev Københavns forsyning med landbrugsvarer handlet på byens torve, hvor man kom med sine varer og solgte hvad man havde, det var smør, ost, flæsk, måske en kalv, æg, høns og andre ting måske vildt, harer og rådyr.

Det var jo en god køretur ad landevejen til København over 4 mil. Vor far kørte selv vognen og tog ofte hjemme fra ud ad natten for at være i København til torvetid. I de gamle fæstebreve ser man også, at der er 2 vognheste foruden de sædvanlige 6 plovbæster, som hører til gården. Disse køreheste er altid vurderet langt højere i pris og må derfor være bedre dyr, end de andre der går for ploven.

Disse torvekørsler med landbrugsvarer skabte ofte gode kontakter med byens folk. Man kom i de forskellige huse med varer efter aftale og solgte så resten på torvet.

Endnu har vi her i slægten et minde herom. Den gamle ansete prokurator Alberti, som var "Den sjællandske bondestands sparekasses"formand, var mange årig kunde, og han gav ved en særlig lejlighed et par meget sjældne fine kopper i kurven hjem.

For dem der forstod at handle og havde de rigtige varer, var det efter tidens forhold en god forretning ingen mellemhandel, men skete det at de ikke fik solgt på torvet, var der altid nogle driftige gårdskarle i de gamle købmandsgårde, de købte resten, men til en anden pris. Nogle af disse gårdskarle, der som regel var sjællandske bøndersønner, og forstod deres kram, blev ofte meget velstående folk, hvis sønner lærte handel og drev det vidt.

Efter udskiftningen i 1802, da marken blev samlet, d.v.s. da han var 17 år, og indtil han afstod gården 1855, var landbruget gået fremad med høstudbytte, men der foreligger ingen direkte oplysninger herom. Blot ved man at man ingen maskiner har haft, kornet blev tærsket med pejl. Halmen måske solgt til København.

Helt op til første verdenskrig blev der her fra byen kørt halm til København.

Mælken blev også behandlet til smør og ost i de enkelte hjem og slagtning af svin ligeledes foruden alt fjerkræ.

Af de slagtede svin, brugte men selv indmad, hoved og ryg. I daglig tale angav man vægten af en gris til f.eks. 7-8 lispund foruden hoved og ryg, og så var der tillige indmad som lever og lunger til brug hjemme i huset. Der blev lavet finker, som blev nedsmeltet i store stenkrukker, og så havde man fedt til bordet hele året. Desuden nedsmeltede man medisterpølse og ribben.

Endnu husker jeg, at manden på nabogården til helt op mod 2. krig hver dag hele året til frokost fik varme finker, som han spiste af den varme pande og bart rugbrød til.

Man får det indtryk efter foreliggende oplysninger, at Jørgen Larsen har været en dygtig mand, og han har uden tvivl haft stor støtte af sin kone degnens datter, der er omtalt for sin skønhed.

Men hendes mor var jo også den kønne stuepige på Spanager Ingeborg Hansdatter. Man kender ikke hendes forældre, men Vedsø fortæller:

Hun har uden tvivl været en bondepige fra godset, men i trældommens dage var det at blive stuepige på herregården noget så ophøjet, at man ganske naturligt kunne forbigå hendes forældre, da hun blev gift med en degn. Der blev forøvrigt løst kongebrev, så hun undgik trolovelse og lysning, og vielsen foregik på selve Spanager, hvor forpagter Lassen var hendes forlover. Hendes forældre, hvis de var i live, blev således slet ikke nævnt i kirkebogen. Hendes mand Johan Chr. Pedersen født i 1750 blev degn i Jersie 27/10 1801 og blev viet til Ingeborg Hansdatter i 1783 født i 1756.

Da der ingen pige var i huset tog de Sørenns datter i huset, hun blev dog ved folketællingen 1850 opført som plejedatter. Hun blev senere gift i Ejby.

Fr. Vedsø der er forfatter til slægtsbogen

"Hvor fra vi kom"

"Nogle sjællandske bønders slægt og saga"

og hvorfra enkelte ting i disse optegnelser er hentet, skriver bl. a.

Som nævnt lykkedes det for Jørgen Larsen og hans kone at få de 4 ældste sønner gift i hver sin gård.

Søren Jørgensen blev gift med en ung enke på Pilegård i Ølby.

Ole Jørgensen blev gift med en ung enke på nu Åhøj-gård i Ll. Skensved.

Jørgen Jørgensen en enke i St. Salby.

Hans Jørgensen blev gift med en pige og havde matr. nr. 21 i Jersie.

Niels Jørgensen var noget yngre end de andre brødre, blev derimod gift med en forældreløs husmandsdatter fra Torøje - Jersie, og fik altså gården efter forældrene, 1855 da han købte den til selveje af Spanager gods.

Vedsø hentyder her til på den tid almindelige skik, at forældrene meget ofte ordnede giftemål for børnene, det var jo bedst, når de var lige velhavende, kærligheden kom nok når de flyttede sammen. Man kan vel med rette kalde disse forbindelser for fornuft-ægteskaber, og selv om der nok var visse uheldige forhold, blev der også mange lykkelige. I den for præstestanden var det ganske almindeligt, at en ung præst måtte gifte sig med forgængerens enke, for at få embedet. Men det var sikkert værst, hvor aldersforskellen var ret stor, så var det næppe muligt at bevare den intime kontakt, som ægtefæller bør have.

Min svigermor - mormor - var et ganske kvikt hoved, og hun fortalte ofte om familiens særlige levemåde. Om hendes fars broders kone fra Ølby, var der ikke noget særligt at fortælle, det var fæsteren i Ll. Skensved hun ofte omtalte, hun har vel nok været et rigt parti, da hun blev gift med Ole, for hun omtalte altid familien i Jersie som noget fattig begas, hvad begas var for noget vidste mormor ikke, men antagelig ikke noget rosende. Når de kom i besøg i Salby, var det noget andet, konen havde fået et nyt stuehus med en fin stadsstue. Her stod nogle fine møbler med plys, og hængte stykker på sofaryggen. Men man måtte ikke sidde på hverken sofa eller stole, men nok se dem.

Niels og Karen Jørgensen

Niels Jørgensen fik altså gården efter faderen 1855. Han købte den til selveje af Giesegårds gods for en pris af 8.000 rdl. + aftægt til forældrene. Han betalte 2.000 rdl. kontant og resten 6.000 rdl. stod som 1. prioritet til en rente af 4% uopsigelig i 30 år.

Han var en stor og stærk mand, hurtig i sine bevægelser, men havde sund dømmekraft. Allerede som ung mand havde han stor politisk interesse. Indtil 1866 støttede han bondevennerne, men senere skiftede han over til højre. Årsagen kan næppe direkte påvises, men denne politiske omstilling kostede mange vanskeligheder både ude og i familiekredsen, man delte sig for og imod højre og Niels Jørgensen. Tidlig kom han i sognerådet og fra 1868 - 1886 medlem af Roskilde amråd. I disse år tillige kontorbestyrer for Den Sjællandske Bondestands Sparekasse i Roskilde, landvæsenskommissær og meget andet.

Han var sognefoged i mange år, indtil han aflastes af sin svigersøn Ole Pedersen. Han blev dannebrogmand

1886 og kammeråd 1897.

Også hjemme i byen forstod han at gøre sig gældende. Når bymændene var samlet til møde og havde snakket længe og var måske blevet halvfulde, satte han tingene på plads og sådan blev det.

I 1858 fik han gennemført, at mosen blev udskiftet. Han overlod mig såvel det ny kort som selve udskiftningsdokumentet, med samtlige ejeres underskrifter. Der var endnu på den tid enkelte som ikke kunne skrive deres navn, navnet blev så skrevet med påholden pen.

I Niels Jørgensens tid begyndte de store omvældninger i landbrugets driftsforhold. Der blev merglet og drænet, købt maskiner og nye redskaber. Der blev købt en tærskemaskine, der blev trukket fra en hesteomgang, der var også købt 1 hestegang til smørkærnen. Han byggede en ny stald til 15 køer og kvægholdet udvidet og en ny længe til vogne og redskaber.

13 juni 1889 brændte gården totalt. Ilden var opstået fra den store vaskkekedel. Ingen dyr brændte, men næsten alt indboet. Der brændte navnlig det gamle fine linned med hedeboSyning, kun ganske få ting blev reddet.

Der blev straks taget fat på at bygge. Familien lejede et ledigt lille hus henne i byen, hvor alle måtte indrette sig. Det gik stærkt med at bygge og allerede nogle dage ind i november kom køerne ind i den nye stald. Til jul flyttede familien ind i det ny stuehus. Der var vel håndværkere nok, de kom fra alle øgnens byer og arbejdet blev afsluttet på rekordtid.

Den ny gård var langt større og rummer nok 2 a' 3 gange mere end den gamle. Byggeprisen var godt 20.000 kr i assurance blev hævet 18.000 kr. Nordøst for den gamle gårdsplads lå et lille og gammelt fældefærdigt hus, det ville Niels Jørgensen købe for så kunne gården placeres passende fra landevejen og få god plads bag ved. Men da sælgeren var venstremand og Niels Jørgensen højremand, kunne det aldeles ikke lade sig gøre. Følgen blev, at de ny bygninger måtte lægges lovlig nær landevejen, men der var ingen anden løsning.

Efter tidens forhold var bygningerne meget store. I kostalden var murede lofter på jernbjælker båret af 3" rørsøjler, det var enestående på den tid. Foruden de fire store ny længer, blev der af resten fra den gamle gård bygget et mindre udhus til får og svin.

Stuehuset var 25 X lo m og 3 m høj. Der blev lavet en storstue, der var 7m x 7m, i gulvet var lagt et trådnet, som kunne spille, når der blev trampet hårdt i gulvet. Det var byens største lokale, forsamlingshuset var endnu ikke bygget, og her blev et par år holdt danseskole for byens børn.

Alle bygninger var af gule mursten, udvendig facade var fuget, derimod var muren på udlængerne ind mod gården gulkalkede. På gårdspladsen var ca. 3 m langs stuehuset brolagt, resten var gruslagt, i de senere år belagt med perlesten. Tagene var af træspåner, der kunne ikke skaffes halm til tagene som ellers var brugt på den tid. Tømmeret måtte købes på tømmerplads, der var ikke tid til at hente tømmer i skoven.

Niels Jørgensen og hans kone Karen boede så i nogle små stuer ud mod gården. Hun døde ganske pludselig, da de var til en begravelse på gården Højager 75 år gammel.

Efter gårdens opbygning i 1889 kom der nogle mere rolige år. Det to børn var ofte nede hos mormor og morfar. Sigrid fortalte ofte om gamle morfar, som vi kaldte ham. Der var noget med hans børn, Birthe og Jørgen som ikke havde medvind.

Da jeg lærte gammel morfar at kende (1905), var han en gammel mand, men rank og frisk i sind og tanke. Han var trods alderen rask og gik både i marken og i byen, når han havde lyst.

Så snart han havde fået morgenkaffe, kradsede han pi-ben ud og stoppede den med en stærk tobak. Da han ingen tænder havde i munden, kunne han ikke holde pi-ben med tænderne som ellers, men så havde han sat en lang gummislange på pibehovedet, og på slangen var sat en pibespid, som han så kunne holde på gummerne. Det hele var hæftet på hans vest, så han ikke kunne tabe pibetøjet, han røg hele dagen.

Hver dag læste han sine aviser. Fra gammel tid havde vi på gården haft Nationaltidende, senere Dagens Nyheder, som jeg også holdt så længe den udkom. Desuden Østsjællands Folkeblad og Roskilde Dagblad.

Alberti

1908 den 8. september blev en sort dag for den sjællandske Bondestands sparekasse. Justitsministeren Alberti meldte sig til politiet. Han havde bedraget sparekassen for 8 mill. kr.

Der var ingen telefon i byen (først 1909) og meddel- sen nåede herud fra København med sognefogeden i Solrød, der havde været i byen.

Jeg traf ham i Solrød, hvor han fortalte det. Straks tog jeg cyklen og kørte hertil for at fortælle det. Morfar sad ved bordenden med sin pibe, da jeg fortalte det. Han studsede, hvad er der du siger? Jeg gentog, at Alberti havde bedraget sparekassen for 8 mill. kr. "Det kan ikke passe siger han så, det kan Albertis søn ikke gøre" (han var jo gamle Albertis søn). Hans tro på menneskers hæderlighed havde fået et grundskud, da aviserne dagen efter kom ud på landet og bekræftede sagen.

Danmarks justitsminister blev fængslet. Mange år sad han inde for at sone sin straf. Jeg så ham på gaden i København mange år senere, da han var løsladt. Han var da en skygge af sig selv.

Hvis man ser tilbage på gamle morfars virke og de af ham skrevne oplysninger om gårdens regnskaber, høst- udbytte og regnskab over gårdens opbygning efter branden, får man et indtryk af hans gode indsigt i tingene.

Det har været gode landbrugsår, og han blev en velstående mand. Hans søn fik 12.000 kr. og hver af de 3 døtre hver 8.000 kr. i årene 1870-80. Den yngste datter fik gården. Desuden havde han bygget stald og vognport, købt nogle maskiner til gårdens drift.

Hans arbejde ude omkring drejede sig om mange ting, bl.a. var han med i en vurderingskommission, da banen fra Roskilde til Næstved - Vordingborg blev bygget. Han fortalte en historie fra dengang. Da banen blev indviet, var mange af entreprenørerne og hvem der igrigt fik indbydelse med på en prøvetur syd på. Han fortalte, at da toget der var nyt og flot malet kørte frem på stationen var der blandt gæsterne en mand som havde træsko på. Da han gik ind i toget satte han træskoene på perronen, for noget så flot kunne man ikke træde på med træsko. Det var heldigt, at da toget kom tilbage, stod træskoene på perronen. Han kunne nok være lun.

Han døde 12/12 1913 og blev begravet efter egnens skik og brug. En stor forsamling fulgte ham til jorden. I samme grav, der endnu var til rådighed, blev Sigrid begravet 1970.

Vedsø skriver, at til bedømmelse af Niels Jørgensen kan vi anføre, hvad hans politiske modstander redaktør Svarre skrev ved hans død:

Niels Jørgensens hovedevne var hans gode sunde forståelse og en vis djærvhed i optræden, der understøttedes af hans kraftige skikkelse med det store åbne ansigt. Han havde lært mere af livet end af bøgerne. Selv for sin tid var han ikke særlig stiv i at føre pennen og just heller ikke nogen født taler, omend han meget godt kunne klare for sig både på den ene og anden måde. Men han fyldte sin plads, hvor han fandt den, og der var en ikke ringe myndighed i hans væsen, som øvede sin virkning uden at virke stødende, vel særlig i den hjemlige kreds.

På sin egn efterlader han nu, da den bitterhed, der avledes i de politiske stridigheders tid, er svunden, gode minder om en hæderlig og retskaffen karakter med et frejdigt livssyn og en energisk virkelyst.

Østsjællandss Avis skriver følgende efter Niels Jørgensens død:

En af hedeboegnens kendste mænd, fhv. sognefoged, kammerråd Niels Jørgensen i Jersie er i går eftermiddag kl. 5 afgået ved døden, 86 år gammel. Kammerråden har i de sidste år været svagelig, men egentlig syg har han kun været i en uges tid før sin død.

Hans fødegård hørte oprindeligt under Giesegård, og Niels Jørgensen overtog den i fæste efter sine forældre, indtil han i 1853 købte den af Giesegård. Det var den første fæstegård, som stamhuset solgte til fri ejendom. Først i 1896 overdrog han den til sin svigersøn, sognefoged Ole Petersen, og nu drives den af dennes svigersøn, forpagter Poul Poulsen.

I de mange år, Niels Jørgensen styrede sin gård, var dens drift på højde med egnens bedst drevne gårde. Jørgensen var en praktisk, dygtig og besindig landmand, der høstede nytte af ethvert godt fremskridt. De mange landøkonomiske tillidshverv, der har været ham betroet, og som han har udført med så stor samvittighedsfuldhed, viser noksom, hvilken anseelse han nød som landmand. Det er i det hele taget kun få, der har været overdraget så mange offentlige tillidsposter som han. Både i foreningslivet og det kommunale liv tog man i fuldt mål nytte af hans store arbejdsdygtighed og betydelige indsigt i mange forhold.

Fra 1859-65 var han medlem af Jersie - Kirke Skensved sogneråd og fra 1868-80 medlem af Roskilde amtsråd. 1869 beskikkedes han til sognefoged og lægdsmand for Jersie sogn og 1891 til kirkeværge for Jersie kirke.

1860 udnævntes han til medlem af kommissionen til afløsning af småredsel m.m., 1861 til taksator ved salget af Roskilde domkirkes gods, 1862 til taksator ved salget af Bidstrup gods, 1866 til skattekommissær for Sømme herred (Roskilde amt), 1869 til fast taksator efter loven for umyndiges midler, 1870 til medlem af skattekommissionen for Københavns amts 2. skattekreds, 1871 til landvæsenskommissær, 1872 og 1878 til taksator for henholdsvis Nordvestbanen og Sydbanen indenfor Roskilde amts grænse. 1873 blev han repræsentant for Landbygningernes almindelige Brandforsikring.

I Den Sjællandske Bondestands Sparekasse har han fra 1865-85 været tillidsmand, fra 1871-85 bestyrelsesmedlem og fra 1874-85 kontordagsbestyrer i Roskilde.

Som påskønnelse for denne omfattende virksomhed udnævntes Niels Jørgensen den 6. april 1886 til Dannebrogsmænd og 3. maj 1897 til Kammerråd.

I politisk henseende var Jørgensen en udmærket støtte for Køgeegnens højre, og han holdt sig aldrig tilbage, når det gjaldt om at styrke højres sag ved sin personlige indflydelse. I den politiske kampperiode var han indbyder til alle egnens lokale konservative og patriotiske sammenkomster, var med til at danne højreforeningen i Køgekredsen og var i mange år medlem af bestyrelsen. Som ordførende stiller for de pågældende højrekandidater havde han adskillige gange lejlighed til at sætte Hørup til vægs.

Der var noget lunt og gemytligt over Jørgensen som taler, og dette i forbindelse med hans autoritet gjorde altid sin virkning på tilhørerne. Jørgensen var en helstøbt personlighed, hans styrke var hans tilforladelighed, hans personlige hæderlighed og hans hele uegennyttige værd. Aldrig vovede han sig for langt ud eller blottede sig, og på intet punkt var hans private eller offentlige virksomhed angribelig. Hans dygtighed og den iver, hvormed han passede sin dont og sine hverv, var almindelig anerkendt. Han var kort sagt en pryde for den danske bondestand, en mand, som alle så op til, og som hans venner og meningsfæller var stolte af.

Selv om Niels Jørgensen ikke var særlig stor i skrivekunsten ligger der endnu en hel mængde skriftlige oplysninger til ham og fra ham. Af hans egne optegnelser er bl.a. gårdens regnskab fra 1869 - og byggeregnskab for den ny gård i 1889, som ses foran. Tillige optegnelser over høstudbyttet for årene 1879 - 80 - 81 - 82.

Høsten svinger noget og ligger fra 12 - 15 fold. Hver kornsort er udregnet for sig.

Tillige ligger der gl. afregninger for smør. Smørret blev sendt i bøtter til aftagere i København. Prisen var ofte forskellig fra uge til uge, varierende fra 84 øre pundet til helt op til 1,15 kr.

Han forsøgte også at sende smør til England. I en skrivelse fra agenten i København opfordres han til at sende mere af den gode kvalitet - og der går skib fra Esbjerg hver uge - skriver agenten.

Der er afregninger for ost, som blev solgt i København. Men kun salg af 2 sider flæsk a 36 øre pundet. 1 ko - 200 kr 1 ko 170 kr. - i 1882 - Afregnet fra Brødrene Mouritsen, Kvægtorvet

Husholdningen kan også - delvis følges når man læser de gamle regninger fra købmanden.

Det fra Laugstiden gældende læbælte på $1\frac{1}{2}$ mil fra købstæderne, hvor der ikke måtte være købmandshandel, bevirkede at al handel med kolonialvarer kun foregik i købstæderne.

Derfor blev handelen tvangsindlagt til byerne for næsten alle varer.

Endnu findes f.eks. i Køge de gamle købmandsgårde hvor bønderne fra de ca. $1\frac{1}{2}$ mil fra hver side kom for at handle.

Når man skulle sælge korn læssede man 5 - 10 tdr. på vognen og kørte til byen. De fleste gårde havde sit sted i byen at holde og var kendt der - både af gårskarlen der sørgede for at sætte hestene i stald og læsse kornet af - og ligeså kendt af købmanden.

Når man var enig med købmanden om prisen på kornet, skulle man så til gengæld købe kolonialvarer hjem til gården, og så blev der skrevet en regning og betalt af det leverede korn. - Der kom altså nogle kontante penge med hjem.

Der blev købt kraftfoder til køerne. Rapskøger - Palme-
køger og hvedeklid.

En gang er der købt 150 sække hvedeklid i København,
sendt med bane til Havdrup. Der blev handlet både i Køge
og København. Der var særlig en forretning på hjørnet af
Naboløs og Compagnistræde, August Hansen, som man handle-
de hos.

I Køge var det F.A. Hansen - senere Oluf Jensens Gaard,
hvor vi holdt. Her var en lagerbygning med 4 lofter til
korn. Der skulle stærke karle til at bære sækkene op ad
de høje trapper, så det var ikke underligt at de blev
tørstige.

Men der var jo også beværtning i alle gårdene. Man spiste
godt her, og de våde varer var der rigeligt af.

De regninger der foreligger stammer fra 1881 - 82 - 83 -
84, og af disse kan man se hvad der blev købt til hus-
holdningen. Til daglig var der 3 karle, 1 røgter, 2 piger,
måske en dreng foruden familien selv.

Der blev købt i ret store partier.

$\frac{1}{2}$ td. sild i høsten og 1/1 td. sild henad efteråret og
64 pletter brændevin, der kostede 21 kr. Silden ca. 10 kr.
for $\frac{1}{4}$ og 40 kr. for 1/1 tønde. Der blev brugt ca. 1 pot
brændevin om dagen, men det var jo 8° - mod 43° i vore
dage. Man købte 1/4 tønde hvidtøl fra Havdrup Bryggeri
og i høsten ofte 1/2 td. øl om ugen.

Man spiste altid salt mad - kun i slagtetiden fik man
fersk kød.

Man købte 4 pund kaffe - 4 pund candis og nogen Cikorie
hver gang.

Der var også rosiner - sukak - kanal og andre krydderier.

Da datteren Bodil og Ole Pedersen havde bryllup var reg-
ningen noget større end sædvanlig.

For første gang ses det at der er købt cigarer.

1 kasse cigarer	5,33
4 pund brændt kaffe a 1,40 -	5,60
8 - rå kaffe a 0,65 -	5,20
12 - kandis	6,48
8 - melis	4,00
$\frac{1}{4}$ - kaneel	0,50
$\frac{1}{4}$ - st. peber	0,25
13 potter ekstrak	13,00
6 - kirsebærvin	7,50
2/2 dåser Ananas	5,00
2 pot Bomolie	2,60
4 spil kort	2,00
3 fl. Cognak	4,50
16 stk. Ær ?	<u>6,00</u>
	68,10

Foruden er vel slagtet

gris - høns og ænder - mælk, fløde og smør, ost havde man jo selv lavet på gården.

Der har nok været stort bryllup, men vi ved ikke hvor mange der var med. Jeg husker ikke det har været på tale. Men da der forud havde været store bryllupper på gården, har det sidste nok ikke været det ringeste.

Det store dobbeltbryllup for de to ældste døtre d. 7/7 1875 var meget omtalt på egnen og da datteren Birte blev gift 30/10 1979 - den kønneste af de fire døtre - har nok også været et tilsvarende format.

Og nu var den yngste datter så gift 2/11 82 og overtog gården sammen med sin mand Ole Pedersen nogle år senere.

Der findes ingen billeder af festen, de er nok brændt, da den gamle gård blev lagt i ruiner 1889.

Driftsregnskab for året 1869 for matr. nr. 15, Jersie.

Indtægt.

	Rdl.	Mk.	Sk.
Kornsalg:			
Hvede 80 tdr. a 9 rdl. 3 Mk. 760 Rdl.			
Rug 27 - - 8 - 216 -			
Byg 69 - - 7 - 2 - 506 -	1482	-	-
Kartofler 25 tdr. a 2 rdl. - 2 mk.	58	2	-
Hør	42	-	-
15 stk. malkekøer a 50 rdl.	750		
Fodning og opdræt til salg af svin og udsættersøer	720	-	-
12 stk. får a 7 rdl.	84	-	-
Tørv på egen grund	150	-	-
Bolig med have	80	-	-
Fjerkræ	25	-	-
Renter af udestående kapital	80	-	-
	<hr/>		
Indtægt ..	3471	2	0
Udgift ...	2005	2	10
	<hr/>		
Netto indtægt	1465	5	6

Udgift.

		Rdl.	Mk.	Sk.
Renter af gæld		180		
Kongelige skatter 101 rdl.				
Komm. " 30 - 5 mk.				
Tiende 141 - 4 - 2 sk.				
Offer, småredsel m.m. 10 - 5 - 4 -		284	2	6
Købt 9 tdr. havre a 5 - 3	49	-	3	-
Købt 2 tdr. vikker a 11	20	-	-	-
Folkehold:				
3 karle a 140 rdl. pr. år	420	-	-	-
1 dreng og 2 piger a 100	300	-	-	-
Akk. arbejde ... 94 - - -				
Smederegning 65 - 4 - 8 -			814	-
Tømmer og hjulmandsregning ... 22 - - -				
Møllerregning ... 54 - 3 - 12 -				
Sadelmagerregning 12 - - -			154	2
Dyrlægeregning			18	4
Bager			10	-
Brædder, tømmer, tækkegarn, søm m.m. ..			57	3
Tækkeløn			35	4
Forskelligt inventar			16	2
Reparation af tærse- og hakkelsesm. .. m.m.			15	4
Udgifter til mejeriet			15	-
Aftægt			120	-
Købte kvier			150	-
Forsendelsesomkostninger			64	-
Udgift			<u>2005</u>	<u>2</u> <u>10</u>

Udgifter ved genopbygning af Frihedstoft efter branden
1889.

	Byggeud- gifter:	Omkost- ninger:
Anders Larsen for tegninger og tilsyn		150,00
1. Murer- og stenhuggerarbejde:		
Arbejds løn og kostpenge til stenhugger Peder Andersen	420,25	
Kostpenge til 3 stenhuggere	197,85	
do.	17,50	
Murer Peder Olsen (overarb.)	338,37	
3 arbejdsmænd i 156 dage (pr. dag 1,66 kr.)	780,00	
Materialer:		
Mursten, Vordingborg	2.959,15	
- Kappeløvgaard	818,55	
- Agersted	140,00	
Kalk 60 tdr. fra Faxe a 4,25 =	255,00	
- 216 - - Karlstrup a 2,10 =	538,40	
Grus, indkøb	8,00	
Kørsel	277,00	
Købt kampesten	97,00	
- nøddesten	15,00	
18 stk. solbæksten	28,35	
Jernbjælker og søjler til kostald	534,32	
Jernbanefragt	21,15	
At overføre:	7.445,89	150,00

	Byggeud- gifter:	Omkost- ninger:
Overført:	7.445,89	150,00
2. Tømrer- og snedkerarbejde:		
Møllebygger Hansen Carlsen	3.815,93	
Tækning og 2 døre	219,52	
F.A.Hansen: tømmer, brædder, lægter, søm, kakkelovne, staldvinduer, luftriste ..	7.391,51	
2 læs brædder og 1 læs lægter	92,75	
83 myndesten	24,90	
3. Blikkenslagerarbejde, isenkram m.m.:		
Dünweber: Tagrender, vandled- ninger og zink til rygninger, samt låse, kroge, kramper, m.m. samt en morter	632,86	
Andre jernvarer	24,65	
Smedearbejder:		
Smedejernsbindsler til kostald	94,00	
Smedearbejde iøvrigt	180,00	
Glarmesterarbejde og malerløn	72,17	
Diverse håndværkere	15,45	
Kost til kuske, som har kørt materialer formentlig køretøjer, som andre gårdmænd har stillet til rådighed - samt rejsegilde		100,00
Tab på 2 heste		100,00
Drikkepenge		20,00
Omkostninger		370,00
De samlede udgifter ialt		20.379,58

Niels Jørgensens børn

Johanne Nielsdatter gift med Hans Larsen Nordgården Jersie	født 20/3 1847 død 2/10 1920
	født 19/1 1845 død 20/3 1913
Kirsten Nielsdatter gift med gdm. Jens Andersen Kærgård Jersie	født 17/10 1850 død 13/7 1919
	født 13/7 1845 død 14/12 1923

disse to søstre blev gift samme dag 7/7 1875.
Det store bryllup var senere et samtaleemne på egnen.

Birthe Nielsdatter blev gift 30/10 1879 med ungkarl Peder Olsen	født 8/3 1854 død 1904
	født 30/10 1851 død 1903
Jørgen Nielsen blev gift 16/3 1880 med Ane Marie Kai	født 30/6 1855 død 7/5 1931
	født 28/7 1857 død
Bodil Nielsdatter blev gift 2/11 1882 med Ole Pedersen	født 2/1 1858 død 17/3 1920
	født 26/12 1857 død 26/4 1940

Bodil Nielsdatter fik gården hjemme.

Birthe var blevet gift med Peder Olsen en flot gårdmandssøn fra en af gårdene i byen. De fik købt en gård ved Roskilde med grusgrav. Men nedgangstiderne fra 80erne til de dårlige tider i 90erne kunne de ikke klare. Morfar der vel nok havde nogle penge, måtte hjælpe dem nogle gange, men til sidst gik de fra gården.

Peder Olsen blev syg og døde 1903 og Birthe døde 1904.

De havde 4 dejlige børn, der alle senere klarede sig godt.

Niels Jørgensens søn Jørgen Nielsen blev gift med en pige fra byen Ane Marie Kai, datter af gdm. Gustav Kai.

Mod al sædvane fik han ikke gården, gamle morfar havde nok set, at han ikke kunne klare den store bedrift, dengang 130 td. land.

Så fik han en gård i Snoldelev, og senere købte han så Ladegårds mølle ved Roskilde.

Vedsø skriver herom, at Gustav Wied i nogle af sine bøger havde tegnet ham på en måde, som han fandt ubehagelig.

Men Jørgen drog atter pælene op og rejste til København. Hans kone og dygtige døtre havde systue, og Jørgen gik lidt til hånde. Egentlig arbejde tror jeg ikke han havde, og når han så engang imellem kom hjem til sin far, fik han nok en seddel eller to med hjem, så længe der var noget tilbage.

Han var en pæn og kvik mand, men han følte sig forbigået, at han ikke kunne få gården.

Nogle år efter hans død kom en høstdag et par unge damer ind i gården og præsenterede sig som hans døtre. De ville gerne se gården, som deres far mente han skulle have haft.

Ole og Bodil Pedersen

Ole Pedersen fik gården i 1897, men havde jo drevet den siden han kom til gården. Der var de første år 130 td. land at drive, men så solgte han en udlod i stormosen, let sandjord ude ved Køge - Tåstrup landevej, til et husmandsbrug.

Af de 120 td. land var præstegården 45 td. land
og til Frihedstoft 75 td. land
heraf var jernen 5 td. land og mosen 20 td. land.

Allerede i 1876 havde Niels Jørgensen forpagtet 20 td. land af præstegården og i 1884 25 td. land, så hele præstejorden hørte til driften, altså 100 td. land ager + 20 td. land eng. Det var en besværlig gård at drive. Markerne gik i stjerneform ud fra byen mod øst og præstejorden mod syd, der lå to gårdes jorder mellem dem, så vi skulle altid læsse redskaberne på vogne for at flytte fra den ene mark til den anden. Afstanden mellem marken og mosen var ca. 1.200 m, men til jernen 3 km.

Ole Pedersen og Bodil var egentlig for unge til at gå fra gården. Men da Alfred rejste og han alene skulle klare arbejdet med folk og fæ, og Sigrid og jeg kunne afløse dem, blev det nok alt i alt den rigtige løsning. Først senere blev jeg klar over den indsats, der krævedes, der var en hel mands arbejde at klare hver dag. I de første år kom morfar og mormor daglig op på gården og gav ofte et nap med, det hele skulle jo passes, og det var dog deres gård.

Bodil og Ole Pedersen havde drevet gården som forpagter eller bestyrer siden de blev gift 1881.

I den gamle gård havde de selv mejeri og mormor passede mejeriet. Hun havde været elev hos den berømte Hanne Nielsen, Havartigård og lært mejeri, og hun var udstiller ved en smørudstilling i Køge 1881. Smør og ost blev solgt til herskabshuse i København og havde fra gammel tid, mens hendes mor passede mejeriet gode forbindelser.

Indtil slagteriet i Køge blev oprettet, slagtede man selv svinene. Der har næppe været stor produktion, men af gårdens regnskab for 1869 fremgår det, at indtægten af 15 køer var 750 rdl. og samme år solgtes fedekvæg og svin for 720 rdl.

Man kan nok antage, at mælkeproduktionen har ligget på dette niveau i de følgende år, men det var jo et stort arbejde at lave smør og ost og få det afsat til de enkelte kunder. Der skete så dette at Naurbjerg mejeri blev bygget 1889, Niels Jørgensen var den første formand, og i den ny gård var der ikke indrettet mejeri som i den gamle gård.

Efter gårdens brand kom man ind i en ny tid, man var fri for både at lave smør og slagte, da Køge slagteri næste år blev bygget, og Københavns salg blev så afviklet.

Årene i 9oerne blev en mere rolig tid for hjemmet, og de følgende år efter gården brændte, var der kun små vedligeholdelsesarbejder. Men alligevel krævedes en stor daglig indsats, og da vi i 1910 overtog gården, følte begge, at de skulle have det godt i de kommende år i deres ny hus, som de kaldte "Kastaniely". Der var nemlig lige uden for på begge sider af broen under landevejen 4 meget store kastanietræer med nogle mægtige kroner. Ved en vejregulering ca. 1945 blev træerne ryddet. Broen hed "Jærnstængerbroen", og her var samlingssted for drenge og ungdommen efter fyraften og om søndagen.

Morfar var sognefoged. En dag fik han forseglede papirer, som ikke måtte åbnes undtagen i tilfælde af mobilisering, men det betød vel ikke noget. En nat ringede telefonen, send straks bud til dem, der er optaget i mobiliseringsordningen, at de skal møde i København med første tog og melde sig på deres afdelinger. Kl. var ca. 4. Jeg blev så sendt rundt i byen for at tilsige nogle af de unge gårdmænd til at give møde. Selv var jeg fri, havde trukket for højt nummer ved sessionen. Det var en kedelig sag at melde, men der var ingen vej uden om.

Næste aften blev de udstationerede heste indkaldt til at give møde på kasernerne i København, om natten blev mange heste redet til København. I den stille høstnat kunne vi høre hestene trave på landevejen.

Der gik en tid, men så en tidlig morgen kom mormor farende, hvor er Sigrid? Jeg skal straks tale med hende. Vi må straks lige med det samms lave til storvask, for vi får indkvartering om nogle dage, og så kan vi ikke have storvask. Men det kunne pigerne alligevel, for vi fik indkvartering i 2½ år fra den dag, og så måtte de indrette sig derefter.

Sikringsstyrken

Det blev noget af en belastning i hjemmene, det store arbejde der fulgte med, tør man slet ikke tænke på i dag. Vi skiftede mandskab hver 6. uge. Her på gården havde vi skiftevis 1 kaptajn og oppasser og to mand, næste periode stabssergent, kontor og 6 menige. Foruden sengeleje skulle de have fuld kost, lys og varme på et værelse. At det kunne klares er næsten utroligt, vore egne folk skulle have deres sædvanlige mad og ophold. Soldaterne drak morgenkaffe kl. 7, så skulle de have frokostpakke med og kom så hjem for at spise varm mad kl. 4-5. Der var mad på bordene hele dagen, og der var altid ild på komfuret.

For at mildne lidt på besværet, blev der en gang imellem holdt en festlig sammenkomst i forsamlingshuset med byens folk og soldaterne, og så dansede man. Den moderne dans var lige på trapperne, og der var en stabssergent med til at passe at alt gik rigtig til. Han var danselærer i Helsingør, så han kunne nok dirigere danserne. Hvis soldaterne tog pigerne lidt tæt ind til sig, var han der straks. Luft imellem - luft imellem, råbte han, så alle kunne høre.

Den langvarige indkvartering blev efterhånden meget besværlig for landbefolkningen, og der rejstes krav om at blive fri for indkvarteringen. Disse krav blev stadig forstærket og voksede så stærkt, at man fra militærets side indrømmede det urimelige i den lange stadige indkvartering. Så blev baraklejren ved Greve opført vistnok 1917. Sigrid og jeg var en gang indviteret til at se lejren og spise dernede. Det hele var bygget af træ, og stod kun et par år. Efter krigen blev den nedbrudt.

Sikringsstyrken kaldtes det indkaldte mandskab, der lå her på Roskilde - Køge egnen. De gik hver dag til gravearbejde på tunestillingen. Fra Køge bugt til Roskilde blev lagt et system af skyttegrave, betonstøbte mandskabsrum m.m. Heldigvis kom de aldrig i brug. Krigen sluttede den 11/11 1918 kl. 11⁰⁰. En spændende tid var forbi, men der var også tæret hårdt det daglige behov. For hver menig soldat fik vi 65 øre om dagen + 12 øre for logi. Senere blev det 80 øre pr. dag. Officerer betalte selv til kvarterværetten for kosten.

Byfolkene opfattede det som en selvfølge, at landboerne skulle have soldaterne indkvarteret. Der var herude god plads, og vi havde jo også mælk, kartofler, kød og flæsk. Ved en lejlighed havde Sigrid redaktør Svarre til bords. Da hun forklarede ham, hvor stor en belastning det var, var han noget uforstående, da hun fortalte hendes syn på sagen. Men pressen måtte alligevel støtte kravet om aflastning, og det gik.

Efter krigsudbruddet 1. august 1914 blev dagliglivet præget af den ny tid. Den hidtidige fri handel med korn blev ændret. Man satte maksimalt pris på korn og forbød opfodring af brødkorn. Dette bevirkede protester fra de jyske ruglandmænd, der sædvanlig opfodrede deres rug. Senere blev det så ordnet så rugen kunne ombyttes med majs. Rugprisen blev fastsat til 19.50 kr. pr. 100 kg., så vist var bygprisen 16.00 kr. pr. 100 kg.. Priserne på kornet blev senere hævet, så prisen var omkring 20 kr. også for byg og havre. Hele høsten skulle afleveres til staten, og der blev kun ret for landmanden at tilbageholde korn til såsæd og hestefoder. Resultatet blev, at hele svineproduktionen, der ikke var ret stor, næsten helt gik i stå i 1917 og fremad til ind i 20'erne.

Her på gården havde vi kunnet klare os til husholdning af egen produktion, men i 1918 var vi så langt nede, at vi købte amerikansk flæsk, tykt, gult og harsk, næsten uspiseligt. I visse tilfælde kunne man spare et par td. korn, når afleveringen var sket. I foråret 1918, vi havde ingen svin, købte jeg 4 grise, halvstore gamle grise, der var fodret op med valle og roer. Manden havde intet korn at give dem og opgav at opfodre dem videre. I løbet af nogle måneder fik vi så atter flæsk på bordet.

Efter den lille høst i 1917 blev det endnu mere vanskeligt. Halmhøsten var usædvanlig ringe, og blev en mangelvare. Vi havde en husar eller dragonafdeling liggende på egnen, ca. 100 heste, som skulle have foder. Havren fik de fra statens lagre, men hø og halm skulle skaffes på egnen. Her på gården havde vi en del hø fra både eng og mark. Prisen på København torv var steget til 45 øre pr. kg. Soldaterne var ude efter at købe hø og en dag kom de og ville købe. Jeg var ikke in-

teresseret, kører og opdræt skulle også have andet end roer, men alligevel kunne foderplanen måske drejes lidt, så vi kunne fodre kørerne alligevel. Resultatet blev at soldaterne selv skulle opbinde høet og hente det og betale en pris af 43 øre pr. kg. Senere kom de og købte halm for 35 øre pr. kg. Jeg solgte hø og halm for 10.000 kr. af høsten 1917.

Næste år kom der maksimalpris, så blev prisen ca 10 øre pr. kg, men da var der nok at få, 1918 var en stor høst, og meget tiltrængt efter den ringe høst 1917. Samme år kom tilbud på at fede svin til slagterierne. Man fik reduceret sin kornlevering til staten med vist nok 150 kg korn pr. gris ved slagtet vægt 70 - 80 kg.

Den uindskrænkede ubådskrig der fuldstændig afskar for tilførsler udefra, strammede yderlig daglig livets goder eller mangler. Kaffe og andre oversøiske varer forsvandt fra butikkerne, brændsel, kul og petroleum blev ligeså mangelvare. I landbruget der ingen el havde, og bl.a. tærskede kornet med de store fælles tærskværker, var det næsten en katastrofe. Men så prøvede man at fyre med skovbrænde og senere med tørv og enkelte endda med halm. Det var uvant og meget besværligt, men det gik. Kul var dyr, jeg var med at købe kul til brændsel, hvor vi gav over 20 kr. pr. hl. Kun få ville købe til den pris, og brugsen fik ikke solgt. Nogle år senere lå endnu en rest, som ved en aktion i brugsen, blev solgt for ca. 1½ - 2 kr. pr. hl.

Husholdningsvarer som kaffe, the, ris, sagamel, svesker, rosiner, chokolade fandtes ikke. Vore børn der var 6-10 år kendte slet ikke disse varer, da de atter kom i butikkerne, men lærte selvfølgelig at spise det efterhånden, som det blev brugt igen til daglig. Man lavede kaffe af brændt rug. Nogle røg kirsebærblade i stedet for tobak. Der gik adskillige år før man fik det man kaldte normal forsyning. Priserne steg, og de smarteste forretningsfolk udnyttede situationen til spekulation på mange måder og tjente store penge, da efterspørgslen efter varer steg, herfra navnet "Gullachbaroner"

I slutningen af 20'erne var produktionen igen blevet stabiliseret til jævne priser. Tyskland var igen køber af køer og England af flæsk, smør og æg. Men den store krigsgæld som Tyskland skulle betale, og Amerika der havde givet store lån til Tyskland nu efter det store børskrak i 1929, opsagde sine kortfristede lån, endte det med, at tyske banker ligeledes krakede, og det hele syntes at være kaos. Vor eksport til Tyskland stoppede. De mange gode slagtekøer, som hidtil var gået den vej var usælgelige,

I løbet af kort tid gik prisen ned så en god slagteko kun kostede 50-75 kr. Det var krise så det forslog. England købte dog stadig smør, flæsk og æg, men til nedadgående priser. I januar og februar måned 1932 leverede jeg 100 svin til Køge slagteri, afregningen lød på 3.800 kr. for 100 svin. 1 lille islænderhest og en 2 års tyr solgte jeg for 85 kr. for begge. Ejnar trak begge dyrene til slagteren i Solrød. Han husker det endnu.

For at bremse produktionen, der absolut var tabsgivende, man sagde, at man skulle binde en ti krone seddel i halen på hver gris, kom man så ind på aftale med England om kun at levere et aftalt kvantum årlig, mod en bedre pris. Der blev nu uddelt kort, som gav ret til at levere svin. Det var meget kunstfærdigt udregnet. Resultatet var, at min produktion første år gik ned til halvdelen, næste år igen reduktion og endte til sidst på et meget lille tal.

Det var strenge år for landbruget. Priserne var små for alle varer, og der kom en mængde landbrugsejendomme til tvangsaktion på grund af prisforholdene. Selv vore dygtigste kom i fare. Rigsdagen vedtog så en lov - kriseloven i 1931 - om sanering af landbrugets gæld. Formålet var jo at bevare de dygtige ved gårdene. Det blev egnsvis (amt) udnævnt sagkyndige folk til at undersøge og bringe orden i gældsforholdene.

Jeg har som vurderingsmand i Landscreditkassen været vidne til mange sørgelige tilfælde, det var jo ikke Creditkassens lån, der var i fare, men den løse gæld der stod efter 1. prioritet, og det var altid ubetalte skatter, renter, købmandsgæld og meget andet. Som helhed var det en god lov, der var mange der klarede sig efter saneringen, dygtige og nu ansete mænd som

var i klemme på grund af prisfaldet, som de uden egen skyld var ude for.

Den anden verdenskrig 1940-45, blev en ny prøve for danske landmænd, om end på en anden måde. 9. april 1940 var en sort dag for Danmark, da tyske soldater rykkede ind over landets grænse. Mælkekusken der kørte mælk til mejeriet kom fra mejeriet med mælkespandene og fortalte, at toget ikke var kørt til Roskilde, så børnene der tog i skole i Roskilde måtte gå hjem, ellers viste han intet. Derefter så jeg ud over Køge bugt nogle lavtgående flyvemaskiner flyve i retning mod København. Jeg gik ind og fortalte om toget og flyvemaskinerne, tog telefonen, den svarede ikke, men så åbnede jeg for radion. Her lød med korte mellemrum kongens opråb til det danske folk om at bevare ro og besindighed og udvise korrekt opførsel over for de fremmede. Gud bevare dem alle, Gud bevare Danmark. Jeg gik ned til morfar, der endnu ikke var stået op. Han blev forfærdet og udbrod spontant, jamen det må de ikke. Henad formiddagen blev telefonen åbnet, og jeg talte med alle mine tre børn. Og man måtte erkende, at der var sket noget usædvanligt, og at man nu måtte afvente, hvad der ville ske. Det vil føre alt for vidt at kommenterer de følgende år, de fleste kan endnu huske krigsårene.

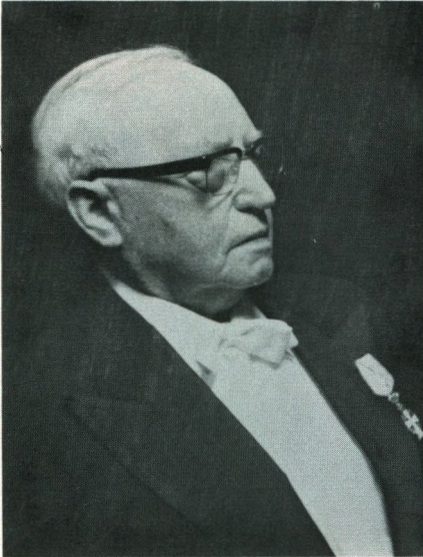
Her i Jersie slap vi særdeles let fra tyskerne færd. Kun en eneste gang havde jeg kontakt med en enkelt soldat. I 1944 tror jeg, blev lavet en tysk telefonledning fra København til Ringsted, den blev ført ned over markerne, og gik lige uden for gården gennem en lille fold med græs til små kalve. Det var en lille gruppe på få mand. Da jeg kom forbi hilste lederen, en sergent på mig og spurgte om han måtte se mine stalde. Det havde jeg intet imod og på mit dårlige tysk fortalte jeg ham lidt om bedriften. Så takkede han for besøget og sagde, jeg har selv en lignende gård i Tyskland. Mon ikke han ønskede sig hjem til sin familie og gård. Det fik jeg indtryk af.

Trods alle vanskeligheder, afsavn og alt dette vi efterhånden har glemt, kom vi alligevel godt igennem krigsårene. Her på egnen slap vi forholdsvis godt fra det, mens andre egne blev hårdt belastet på mange måder. Jeg mener, den første verdenskrig var den værste.

Frihedstoft, Jersie sogn
48 ha - ejendomsværdi 800.000 kr. i 1970.
ejer: Poul Marius Poulsen indtil 1970 herefter
F. Hylager Jensen.

Poul Marius Poulsen.

P.M. Poulsen født 18/1 1881, søn af gdr. N. Kr. Poulsen født 28/4 1858 og hustru Maren Jensen født 26/7 1862. Sall ved Hammel.

Jeg gik i den gamle skole i Sall med fire klasser. Til jeg var 17 $\frac{1}{2}$ år var jeg hjemme, herefter var jeg et år hos onkel Peter i Assentoft. Foråret 1899 fik jeg plads som landvæsenselev på Sarslevgård ved Snertinge, her var jeg i 1 $\frac{1}{2}$ år. Derefter 1 år på Fyn, og så atter til Sjælland på en gård ved Frederikssund. Efteråret 1904 kom jeg på Tune landboskole, her var vi 134 elever på holdet. Her blev jeg uddannet som kontrolassistent, og fik så plads som sådan i Viby - Havdrup egnens kontrolforening. Under mit ophold her blev jeg forlovet 1907 med Sigrid Camilla Pedersen, datter af sognefoged Ole Pedersen og hustru Bodil. November 1908 tog jeg til Askov højskole hos forstander Jacob Appel. Vi var 330 elever, unge mænd og piger. Der var ingen provoer, alt gik formligt og roligt. En god vinter.

Maj 1909 rejste jeg til Tyskland. En af mine venner havde skaffet mig en plads på en gård ved an der Zahle. Gården var på ca. 90 td. land med jorden liggende 4 steder - 2 - 4 og 14 km. fra gården, som lå i byen. Man dyrkede korn og sukkerroer. Kun lille husdyrhold.

Efter 2 måneder der tog jeg så på rejse. På fjerde klasse tog jeg så til Leipzig og Dresden i 8 dage. Derefter til Magdeburg, en fodtur over en del af Lyneborg hede og endte så i Hamburg, hvor jeg boede i 8 dage, videre til Sønderjylland, Sønderborg - Åbenrå egnen, hvor jeg besøgte nogle af mine kammerater dels fra Tune og dels fra Askov, som jeg havde forbindelse med.

Nogle mente nok at det var en spildt sommer, men her vil jeg protestere. Det var oven i købet en meget udbytterig tid, som jeg endnu tænker på, og søger engang imellem at finde ud af den udvikling, der er sket i de forløbne 60 år.

Sigrid Pedersen født 6/9 1886 på Frihedstoft gik i skole i Jersie hos lærer Vestergård. Hun lærte hjemme på gården hvad der hørte til det daglige liv, gøre rent, lave mad, malke og gå med i haven. Men det var nok især håndarbejdet med syning, der havde hendes store interesse, og hun syede mange fine ting. Ved Køge museum hedebo udstilling fik hun første pris. Sommeren 1904 var hun på Houg højskole, kom atter hjem en tid og derefter var hun på Sorø husholdningsskole i sommeren 1907. Derefter et år 1908 -09 på Ronninge Søgård på Fyn hos forpagter Fehr og frue.

1907 blev vi forlovet.

Jeg kom i gården som kontrolassistent 1 gang om måneden, vejede mælken af kørerne, gerbererede, førte regnskab og hvad dertil hørte. Der var 26/27 kør.

Hendes bror Alfred var hjemme, han havde gået i skole i Køge og fået præliminæreksamen, men det var jo ikke noget en pige fra landet dengang kunne tillade sig. Det var vel nok tilstrækkelig at de gik i den stråttækte skole.

En søndag i maj skulle Georg Brandes tale i Køge. Alfred var meget interesseret og spurgte om jeg ikke ville med, for hans pige og søster ville gerne med, så var vi fire til turen. Sagen gik i orden. Efter mødet hvor Georg Brandes talte, kørte vi på cykel til Vallø slot og senere tilbage ad strandvejen. Her holdt vi hvil i grøftekanten to og to, og her kom den første kontakt.

Så skete der ikke mere i den nærmeste tid, men der var altså sket noget, og det var naturligvis kilde til adskillige overvejelser. Efterhånden fik vi samtalerne for os alene og resultatet blev altså, at vi skulle ringforloves vinteren 1907. Men giftemål var der ikke tale om dengang. Jeg var 26 og hun var 21½ år.

Hun ville ud at se og lære praktisk husholdning et andet sted, og jeg ville gerne på Askov højskole, og en tur til udlandet. Disse planer blev udført, og så måtte vi undvære hinanden i lange tider, men så er brevposten en god ting, og den blev jævnlig brugt af os begge.

Hun tog så til Ronninge Søgård et år, og jeg tog til Askov 1908/09 og derefter til Tyskland i 3 måneder på en gård ved Halle andre Zahle.

En oplevelse fra den sommer. Jeg var (forvalter) på gården, og havde en masse skolebørn lo til 14 stk. til at tynde sukkerroer ud om eftermiddagen efter skoletid. Uden nogen anede det, kom det store tyske luftskib -Zeppelineren - hen over hovedet på os, med kurs mod nord. Børnene blev ellevilde og styrtede af sted, og det var meget svært at få dem igang igen i roerne.

Jeg kom hjem til Jersie først i august, og da svigerfar havde mandskab nok til høsten, tog jeg plads for høsten hos Hans Mortensen, Solrød, som jeg jo kendte fra min tid som kontrolassistent. Lønnen var 45 kr. for en måned + kost og logi. For disse penge købte jeg en ny vinteroverfrakke til 45 kr.

En dag lige efter høst ringede forstanderen Brink Lassen til mig, at han havde en opgave, som han syntes jeg skulle tage. Fra maskinfabrikken "Titan" havde man forespurgt, om der var mulighed for at prøve en malkemaskine, som skulle fremstilles på fabrikken. Det blev så ordnet, at jeg skulle være med til dels at prøve maskinen på kærne og være med at drøfte eventuelle ændringer. Jeg var så igang med arbejdet og boede på Tune landboskole ca. 1 år 1909-10. Der var et stort elevhold, men ingen provoer. De var ikke opfundet dengang. Arbejdsplanen blev overholdt til punkt og prike.

Da jeg havde megen fritid fra mit arbejde, hjalp jeg de unge lærere med at rette stile og regneopgaver. Der var meget forskel, en af dem, der skrev den dårligste stil, blev senere stor entreprenør i Jylland i Tørv.

Maj 1910 holdt Alfred og Johanne bryllup, de havde købt Højstrup i Havdrup, 42 td. land + præstegårdens jord i forpagtning ialt ca. 70 td. land at drive. Stuehuset var ret nyt med røde sten og frontspir. Staldene gamle og dårlige. De blev snart ombygget.

Sigrid og jeg havde nu været forlovet ca. $3\frac{1}{2}$ år, det var jo tænkt, at vi også skulle giftes og have eget hjem. Vi syntes begge at vores uddannelse til en landmandsgerning nu var nogenlunde i orden. I hvert fald havde vi set mere end de fleste, og kunne også skaffe nogen kapital til køb af gård.

En gård i Tune var til salg, ca. 60 td. land, gule grundmurede bygninger og god jord. Sammen med svigerfar kørte vi hen for at se på gården. Prisen var 55.000 kr, og med 10.000 kr i udbetaling kunne vi købe gården med nogen besætning og redskaber, og ret god høst. Da vi så begyndte at tale om handelen på hjemturen siger svigerfar: Jeg syntes ikke rigtig om den handel, for kommer I først derhen kommer I vel ikke hjem igen. Så vil jeg hellere i får gården hjemme nu i forpagtning, og så kan vi se om i senere kan overtage den.

Der lå jo i den udtalelse en svag frygt for, at det virkelig kunne ske, at den gamle slægtgård skulle gå

ud af familien. De henfarne slægter var jo stærke mænd, som havde passet slægtgården, og det ville jo være et nederlag om slægten ikke kunne fortsætte.

Det var en tung gård at drive, jorden lå på fire steder ialt 120 td. land heraf 100 td. landager resten eng. Præstegården var forpagtet siden 1884, med sine 45 td. land ager og gårdens eget areal var 75 td. land.

I forpagtningsbetingelserne stod bl. a., at der skulle stilles vogn til rådighed for præsten til gudstjenester i Kr. Skensved til enhver tid og ligeledes kørsel til Havdrup st. og Køge. Desuden gødning til haven, samt hvid strandsand 1 læs og risbrænde fra hegnen samt tørkehalm til præstegården, desuden indtil 5 l sødmælk pr. dag at levere i præstegården. Afgiften var $3\frac{1}{2}$ td. byg efter kapitelstaks pr. td. land. Vi havde præstegårdsforpagtningen til jorden blev udstykket i 1934. Der har aldrig været nogen klage i disse mange år, og der var dog 3 præster og 3 forpagtere i disse år.

Resultatet af vore overvejelser blev så, at Sigrid og jeg skulle overtage den daglige drift til høsten 1910.

Mine svigerforældre ville så bygge et hus i hjørnet af den store have ved landevejen og Åsvej. Men blev enig med de lokale håndværkere om at bygge huset, men hvordan skulle det være? Så begyndte vi at tegne grundplan og indretning, og jeg tegnede så et skitse og med nogle ændringer blev den vedtaget og udført. Det blev lavet af gode materialer bl.a. gulve af pets paue, disse gulve er friske endnu i 1971. Huset var hvidkalket med tegltag, entre med trappeopgang, 3 værelser, 1 kammer og køkken, 2 karnap i den sydlige stue ialt 85 m^2 + udhus ca. 35 m^2 heri var bl.a. 1 hestebås.

Huset blev færdig i løbet af efteråret og så flyttede Bodil og Ole Pedersen fra gården ind i huset. Hendes far den gamle kammerråd Niels Jørgensen flyttede med. Her døde han 16/12 1913 86 år gl.

Mine svigerforældre boede så her resten af deres tid Mormor døde 1920 efter en operation på sygehuset i

Roskilde. Det var et hårdt slag for morfar. Fra nu af fik han sin kost oppe på gården, men han boede stadig i huset, alene i 20 år. Han døde efter en blæreoperation på Roskilde sygehus 28/4 1940.

Brylluppet stod 16/7 1910, det var det dejligste vejr, man kunne tænke sig, sol og høje skyer og en frisk brise fra stranden. Det var stort bryllup, den nærmeste familie og nogle venner samt omgangsfæller fra byen.

Fra min familie var mine forældre og nogle søskende, og mine gode værtsfolk gennem 3½ år gdr. Peder Mortensen og hustru Maren, Ramsøllille. I den tid jeg var kontrolassistent, havde jeg mit tøj stående i et værelse der, kom der om søndagen og havde et godt hjem der. Desuden var forstander Brink Lassen og frue fra Tune landboskole med.

Også præsten og degnen var med. Vi kørte i præstens lukkede vogn til kirke. Nu begyndte et ægteskab, der varede mere end 60 år.

Høsten 1910 tog vi så fat for egen regning og skulle så betale de aftalte afgifter, renter, skatter og visse ydelser til mine svigerforældre, så de kunne leve anstændigt.

Foruden 3 karle og 1 høstmand hjalp de 2 piger i høsten. Når kornet var meget, sat i hobe og skulle køres hjem, var pigerne med. De lagde læs på vognene i marken. Da der ingen lade var kun lidt i den nordre længe, blev alt kornet der skulle tærskes, sat i stak så damptærskværket kunne køres ind imellem stakene. Havre til hestene blev sat op på loftet over hestestalden til hakkelse, som regel 6 td. land.

Det var et stort mandskab, der skulle samles for at tærske. Damptærskværket krævede jo 2 mand, fyrbøder og ilægger som iøvrigt stillede værket op, og smurte og passede maskineriet. Tærskværket var et 48" engelsk værk og det kunne tærske ca 20 - 22 td. i timen, men det var sjældent man nåede 200 td. på en dag.

Ved købet i 1889 var der kun lokomobil og tærskværk. Halmen blev da båret løst i reb og sat i stak. 1908 blev der så købt en halmpresser, og det lettede jo arbejdet med halmen i høj grad.

Sådan tærskede vi til 1918, da vi fik el. Det var ofte meget besværligt. Især når det var ustadigt vejr, når stakkene var våde, kunne man ikke tærske. I 1916 holdt vi med tærskesættet i 2 uger for at få tærsket, og alt kornet skulle så lægges på loftet. Det gav visse problemer, nogle få sække fugtig korn lagt ind i den store dyngge skabte ofte mugne partier, der ikke let lod sig flytte væk.

I 1918 fik vi så el, kraft og lys. Der købtes en 10 hk. motor og en 3 hk. som var beregnet til hakkelsesmaskinen. Samme år købte jeg et 20" Hillerød tærskværk med presser, og da der så i 1919 blev bygget en lade 30x15 al og ret høj, var vi nu istand til at rumme ca. 500 td. utærsket korn. Det var en stor driftsændring og lettelse på flere områder. En ny kværn blev anskaffet, så nu kunne vi selv bestemme over arbejdets fordeling. Nogle år endnu tærskede vi f.eks. hvede med det gamle store tærskværk, men i 1924 var lokomotivet defekt og så købte vi en fordson traktor til at trække. Det gik også nogle år, men så var det gamle tærskværk færdig. I 1928 købte jeg så et 30" Hillerød værk med presser, og siden tærskede vi så det hele selv.

Nu kunne vi køre i marken og tærske derude. Dette tærskværk kørte helt til 1960, hvor det blev byttet med et 30" Holbæk værk. I 1962 købtes så den første mejetærsker, binder og tærskværk blev sat i bytte. Det var en 5" Dronningborg med tank, den gik i 6 år, hvorefter der købtes en selvkørende 8" Dronningborg m/tank. De første år benyttede vi mest sække, og der skulle mange til, vi har en gang haft næsten 800 sække liggende på marken. Vi kørte med 2 vogne efter traktoren og kunne køre 50 sække ad gangen. Hjemme havde vi en kornsnegl, der kunne tage ca. 100 td. i timen. Den tog så kornet op på loftet i søndre længe, hvor der kunne være ca. 700 td. I laden blev lavet et planmagasin på gulvet, der kunne tage 7-800 td.

Korntørreri blev anskaffet i 1967. I en grav (ca. 12/15 td) blev alt kornet lasset af fra vognen, gik med en snegl op i en arbejdssilo ca 150 td. forrenset gik derefter ud i en mindre grav (ca 2 td), hvorfra en anden snegl automatisk tog det op i tørreanlægget. Herfra ud til kornblæseren, der kunne blæse kornet over på søndre længes kornmagasin eller planmagasinet i laden, roehus eller hvor vi ønskede det anbragt.

Det var fuldautomatisk med hensyn til start og stop, varmen foregik fra gasanlæg, og nu kunne jeg klare høsten med 1 mand.

Til formaling af kornet til svin og køer blev anskaffet nyt mølleri i 1966. Slagmølle og blandingsanlæg. Også dette var en stor lettelse i det daglige arbejde. Nu kørte vi fodervognen hen under bladeren tappe-de foderet ud og var klar til at køre ind til svinene. I kostalden var der vand til hvert rum og i det gamle svinehus havde vi vandvogn, så vi hurtigt og let kunne vande grisene.

Arbejdet i stalden foregik således, at min medhjælper Knud Hansen (siden 1958) startede sin dag med at malke vor ko, som gav mælk både til hans og vor egen husholdning, og så tog en kalv resten. Derefter fodrede han med roer, hø enselage og kørte roer ind på fodergangen til eftermiddag. Så kunne jeg selv fodre grisene og køer om eftermiddagen og Knud Hansen lunne passe traktor og alt andet arbejde i marken.

Det var en forskel fra 1910 til 1970. 1910 havde vi 7-8 mennesker til hjælp i høsten, sidste par år kun 1 mand. Halmen blev presset på marken og kørt hjem i lade eller loft ca. 5000 baller. Desuden havde vi 14-1500 baller hø fra mosen, og det passede til et års forbrug. Besætningen var jo stadig 16 - 20 kreaturer og ca. 200 fedesvin.

Køerne eller kvier købet jeg på D.L.K. i Køge, unge tynde køer. Vi dyrkede ca. 2 td. land roer og enselage, der foruden høet ca. 14-1500 baller blev brugt til vinterfoder. Om sommeren gik dyrene i mosen og græssede, som regel fra 15/20 maj til ind i oktober. På den måde blev det hele udnyttet. Efter høsten blev alle foldene afgræsset, men tilvæksten på dyrene vekslede ofte. I tørre år var tilvæksten altid større end i våde år, på de lave arealer.

Sigrid og jeg kørte mange ture derud om sommerafterne. Vejen gik langs folden, hvor dyrene gik. Det var en dejlig oplevelse, at se dyrene når aftensolen skinnede på de røde blanke dyr, der græssede langs vejen. I regel kørte vi ad markvejen med korn og roemarken på begge sider ud til mosen og ad Åsvej hjem.

Da jeg i 1934 afstod præstegårdsjorden til udstykning var priserne i bund. jeg solgte en god 3 års svær hoppe for 350 kr. en ældre for ca. 100 kr. Besætningen var efterhånden tilpasset, så det blev ikke det store skred, da jeg havde min egen bedrift at køre videre med.

Men at afstå 45 td. land er jo ikke så let, og jeg søgte så at afbøde ved køb af anden jord ca. 18 td. land. Det lykkedes, så arealet blev 93 td. land.

Senere er fragået et areal til Køgevej og grunde ved stranden og til den ny motorvej, så restarealet er nu ca. 48 ha., $87\frac{1}{2}$ td. land, og nu ligger agerjorden samlet.

Og engen har nu gode vejforhold. Der blev et areal på ca. 3 ha opfyldt med tilkøbt jord fra motorvejen, og ny græseng tilsået, desuden 1 $\frac{1}{2}$ ha. jord, meget leret, der giver korn.

Gårdens ejendomsværdi var i 1917	55.000 kr.
" " " " 1970	800.000 kr.

Niels Jørgensen var født 25/6 1827, på denne dag indbød han familie til midtaften. I den gamle stue var der jo ikke plads til store selskaber, men fødselsdagen blev fejret.

Ole Pedersen var født 2. juledag 1857 og hans kone 2. nytårsdag og efter gammel skik fejredes begge dage samtidig. Det var mest praktisk at dagen blev fejret på gården, nede i huset var pladsen jo mindre og der var ingen pighjælp, så det var næsten en selvfølge, at de kom op på gården, det var jo deres gård nogle år endnu.

Og så fejrede vi 2. juledag i mange år, men efterhånden kneb det at få klaret det. Der var jo også juletræ i forsamlingshuset, og så blev dagen efterhånden flyttet til 4. juledag.

Fra de første år var vi ikke så stor en kreds. Foruden mine svigerforældre og gamle morfær kom Alfred og Johanne, hans svigerforældre N. Nielsen Vilkestrup, Lars Pedersen Ølby (morfars søster og svoger). Men da der så kom børnebørn, blev kredsen stadig større. Da mine to brødre købte gårde på egnen, var de også med ligesom familien på Assenbjerggård. Efterhånden blev det til 26 - 28 deltagere af familiekredsen, børn, børnebørn og oldebørn. Der var et lille bord til de små, og de var ikke kede af den pladsering.

Spisestuen var den største stue i huset. Der kunne dækkes til 22 evt. 24 ved det store bord. Når bordet var dækket med den store hvide dug og det gode porcelæn med de tre bølgestriber i bunden, de gamle malmlysestager med lys, sølv-service og fuld el-belysning, så vi kunne se hinanden. Sigrid gjorde meget ud af at pynte bordet, men så diskret som muligt, og så beskedent som hendes natur var. Jeg har naturligvis ofte hjulpet hende at dække bord. Glas og service skulle stå i rigtig rækkefølge. Knive og gafler ved hver kuvert ligeså. Den store hvide serviet stod på hver kuvert, og på bordet alle de små assietter med salt, syltetøj, surt o.s.v. Så blev opdækningen efterset endnu en gang. Vin og øl blev hentet op fra kælderen parat til at skænke i glassene. Der var altid 3 glas-hvidvin, øl og madeira. I juletidene var alle jo mere eller mindre mætte, og derfor fik vi altid en let fiskeret (eller krystader), flæskesteg og en eller anden dessert varieret fra år til år.

Så kom gæsterne. Det var jo noget uens forsamling i alle aldersstørrelser fra de ældste til dem der lå i vuggen. Vi samledes i dagligstuen og havestuen, hvor man så drøftede foreliggende spørgsmål, indtil alle var samlet. Når man var færdig i køkkenet til at servere, kom Sigrid og lukkede fløjddøren op og bad os tage plads ved spisebordet. Til julesammenkomsten var der ingen bordplan eller kort, vi blandede os, som det nu faldt for, men selvfølgelig havde vært og værtinde plads ved bordenderne. Jeg bød velkommen til bordet, og så sang vi, Julen har bragt velsignede bud. Blandt gæsterne var flere med gode og smukke stemmer, og alle bidrog til netop at skabe den rette julestemning. Der blev naturligvis ikke holdt taler, det var forbeholdt til andre lejligheder. Vi spiste og hyggede os ved samtaler, og når vi ikke ville have mere at spise, var der plads i de andre stuer, hvor vi så slog os ned ved en kop kaffe og cigar. Vi sluttede ved bordet, rejste os, tog hinanden i hånden hele bordet rundt og så ønskede vært og værtinde velbekomme .

Det er næsten utroligt, men i 60 år var vi værter ved disse julesammenkomster. Og når jeg en sådan aften sad ved bordenden og så ud over selskabet ind i de andre stuer med de gamle møbler og billeder, der lejlighedsvis blev indkøbt, gode ting imellem nogle med historie bag sig, så følte vi begge en stor glæde og taknemlighed for vort dejlige hjem. Her sad en sund og stærk slægt med gode evner og arbejdslyst.

Jeg nægter ikke at vort håb om at give den gamle slægtsgård videre til en i slægten var vort ønske, og mange ting blev forberedt der henimod, men det lykkedes altså ikke. Heldigvis har der aldrig været den mindste meningsforskel blandt familien.

Når jeg så lod de gamle passere revy, kom mange billeder frem i tankerne. Først og ældst var naturligvis gamle morfar Niels Jørgensen, Kammerråden som han i daglig omtale kaldtes. Så mine svigerforældre sognefoged Ole Pedersen og Bodil altså morfar og mormor (hun døde 1920). Dernæst deres søn Alfred Pedersen og hans kone Johanne og hendes forældre Niels Nielsen og Margrete fra Vilkestrup. Morfars søster Johanne og Lars Pedersen fra Strandgård i Ølby. Og så kom også familien fra Assenbjerggård. 1918 købte min broder Thorvald en gård i Herstedøster, hvor nu den store

skibakke ligger og frk. Jacobsen bor. Og da farbror Holger købte gården i Ølsemagle, var han og senere hans kone blandt de faste gæster. Så kom børnene, Karen fra Vilkestrup, vore egne tre, de var født i tiden 1911 - 14.

Først efter 1931 blev kredsen atter ændret. Morbror Alfred Pedersen døde 1931, og så blev Karen gift med Ejnar Larsen 25/10 1932, der så kom med.

Alle vore 3 børn blev gift i løbet af ca. $\frac{1}{2}$ år

Ejnar - Asta	11/9	1938
Eva - Dines	25/11	1938
Knud - Inge	15/4	1939

Men da Knud og Inge samtidig med deres bryllup bosatte sig i Vendsyssel, var det jo ikke så lige til at komme med, og da de senere (1943) kom til Fyn, var det jo også langt at rejse. Jeg mindes dog at Knud uventet kom hjem til en julefest, da han kunne forene det med et møde i København.

Men de to andre unge familier, som bosatte sig i Strøby og Korsør og stadig bor der, kom hver gang, og da børnene kom var de naturligvis også med, det var dog stadig den store familiefest for alle i familien.

Til min fødselsdag 18. januar, havde vi som regel andre gæster, det var vor omgangskreds "udenbys", som vi kaldte den kreds.

+ familierne fra Vilkestrup og Assenbjerg og mine børn. Desuden kom adskillige familier fra Jersie som regel 1 gang om året.

Arrangementet var omtrent som i julen, dog blev der ved særlige anledninger skænket rødvin i stedet for øl og som regel likør og cognak til kaffen.

Det var altid meget fornøjelige sammenkomster, ordet var frit, og der var ofte aktuelle ting, der var på dagsordenen. Og når de flinke piger og koner i køkkenet havde ryddet spisebordet, gik vi i gang med lhombren, mærkeligt nok spillede alle i selskabet dete gamle spil. Damerne spillede dog vist eller bridge.

Til traditionerne i Jersie hørte besøg juledag i Vilkestrup, jeg tror lige fra 1916, da min svoger Alfred Pedersen og tante Johanne flyttede til Vilkestrup.

Vi kom kl. 5 og så snakkede vi inden vi spiste. Her var altid juletræet tændt, det stod i en af de to stuer mod gården. Efter maden samledes vi så om træet og sang nogle julesalmer. Også denne tradition fortsatte efter at Ejnar Larsen og Karen fik gården og så længe de levede. Karen havde en sjælden smuk og fyldig stemme, hun havde fået nogen undervisning i sang, jeg husker endnu hendes dejlige stemme.

Sygdom.

Skønt vi i mange år var forskånet for sygdom blev vort hjem dog ikke fritaget.. I 1944 blev Sigrød alvorlig syg, og lægen foreslog indlæggelse på Militærhospitalet i København hos professor Mogens Fog.

Man var fra lægernes side først inde på at hun gik med en hjernesvulst og foreslog en operation. Dette blev dog opgivet, og ny undersøgelser begyndte. Efter mange ugers forløb konstaterede man så at det var balancenerven der var i uorden - og behandlingen for dette blev røntgenbehandling - i ca. 1 måned.

Hun lå derinde fra 1. oktober til lille juleaften og var da meget afkræftet. Jeg måtte bære hende ind fra bilen som vi havde lejet. Juleaften fejrede vi alene to på gården. Folkene havde fri - men vi havde alligevel en god juleaften, med håbet om at det gik fremad med hendes helbred.

Og det gik ret hurtigt fremad - men hendes hår på nakken gik fuldstændig af - efter de mange røntgenbehandlinger.

Efter ca. 1 måneds tid begyndte hendes hår at vokse igen, og det blev ligeså tæt som før.

Henad foråret var hun nogenlunde rask. Men røntgenbehandlingen skulle gentages og i juni måned var hun atter 3 uger til behandling på Militærhospitalet.

Det gik jævnt frem, men 1/2 år senere måtte hun så tage til ambulant behandling på sygehuset i Roskilde. Hendes hår forsvandt hver gang efter disse behandlinger - men kom atter igen. Efter den lange tid - hun var jo syg ca. 1½ år rettede hun sig og blev helt rask, og vi kunne tage ud sammen som før.

Hun var med på turen til både Schweiz i 1951 og Frankrig 1952.

1960 fik hun Menigitis efter en behandling hos ørelægen.

Det var i påsken. Vi troede alle at det var slut. Men hun blev rask påny - og til vort guldbryllup 16. juli, dansede hun en dans med Knud.

Der gik igen nogle år. - Så kom hjerneblødningen, som så fulgte hende til hendes død.

Hun var først indlagt i Roskilde i påsken, herfra til Statshospitalet i Nykøbing S.

Her var hun 3 uger i maj - og var så hjemme på ferie i ca. 3 uger og påny 3 uger på hospitalet. Ved hendes hjemsendelse var jeg til samtale med overlægen. Han sagde da nogle ord som jeg ikke forstod.

Hun er en god patient, hun er renlig, men hun kan ikke være alene i et hus. Jeg lærte snart at overlægen havde ret.

Trods alt kunne vi klare det daglige selv. Hun stod op - klædte sig på - friserede selv sit hår - redte senge - og tørrede støv af og kunne færdes i huset og kunne også gå ud i gården. Men hun ønskede at køre en tur i bilen hver eftermiddag, og såfremt det var muligt kørte vi så - ofte i marken - her kunne hun sidde og se ud; ofte mere end en time, hvis jeg skulle foretage mig et eller andet.

Sådan gik de sidste 6 - 7 år. Vi klarede det, uden ekstra hjælp til at passe hende.

Jeg blev indlagt på Køge Sygehus 26/4-70 - hun kom den 30/4 med benbrud. Jeg kom hjem igen. Hun døde 7/9-70. Dagen efter hendes 84 års dag, vi besøgte hende om søndag eftermiddag. Hun sad i sin stol og smilede til os. Om natten døde hun. Hun blev begravet d. 10/9 1970 i gl. morfars grav.

Det var et lykkeligt ægteskab - og vi blev forskånet for de store problemer.

Hun havde en rolig og fornuftig måde at tage det daglige livs problemer på.

Jeg har vist aldrig set hende rigtig vred, men hun vidste nok hvad hun ville og kunne selv træffe sine afgørelser.

Hun havde en smuk stemme, et kultiveret sprog, og jeg har nogle gange, af fremmede som pr. telefon havde talt med hende og ellers ikke kendte hende, hørt udtalelser herom.

Hun var jo født i et hjem, hvor mange ting blev drøftet - ting der skete ude i det offentlige liv, såvel som hjemme i byen og det havde givet hende interesse for at høre hvad der blev talt om.

Og da jeg så kom ind i det offentlige liv kunne jeg altid finde interesse hos hende for problemer som jeg fik at tumle med og hun har ofte lagt en kølig hånd på en varm pande, når store ting skulle afgøres.

Jeg måtte efterhånden bruge megen tid ude, men de lokale ting blev altid klaret i løbet af dagen eller aftenen. Jeg var altid oppe hver morgen for at sætte arbejdet i gang. - Det var kun få nætter jeg sov ude - ferier hvor hun var med undtagen. Men når jeg skulle ud, måtte hun sige besked, og det gjorde hun godt.

Men da vi startede tænkte vi ikke på alt det, nu havde vi nok at gøre med at drive den gamle slægtsgård videre, og vi aftalte så at hver skulle have sine opgaver. Hun skulle jo passe huset - og jeg mark og gård.

Men derfor talte vi alligevel om alt fælles i familien, børn og gamle - karle og piger og hvad der ellers kom for.

1970 et dramatisk år

Foråret var meget sen. Tidlig frost om efteråret 1969 havde forhindret at pløje fra sidst i november måned, og der var megen jord, der ikke var efterårspløjet mange steder, foråret lod vente på sig.

I vinterens løb blev lagt en kloakledning gennem „marken ud til mosen af 90 cm rør til regnvand og 20" kloakrør. Jorden var opgravet og lå langs renden i store bunker og var ikke jævnet. Det så ikke godt ud. Marken var delt i 2 dele ved gravningen, så vi ikke kunne komme over på nordsiden. Søndermarken var ikke pløjet om efteråret.

På gården havde jeg kun en mand til at passe både dyr og marken. Jeg lå i en seng på sygehuset. I de første majdage kom så foråret, men så tilbød Sven og Ejnar at hjælpe. På to dage såede de 50 td. land, derefter tog de så fat i Strøby. Knud Hansen måtte så klare resten selv, og det lykkedes. Men i opgravningen, der først blev jævnet i maj måned iøvrigt upåklageligt, fik vi først sået den 20. maj.

Ingen havde været i marken, den dag 26/4 hvor jeg blev indlagt på Køge sygehus for en blæreoperation. 30/4 faldt Sigrid og brækkede et ben, hun opholdt sig i Strøby, og blev også indlagt på Køge Sygehus. Jeg var oppegående og kunne gå på gangene med forsigtighed. Næste morgen da hun var gjort i stand og havde fået benet i stræk, kom jeg så ned i hendes stue for at se hende. Hun lå i sengen, og da hun så mig lyste hendes ansigt op i glæde, hun blev klar et kort øjeblik, hendes øjne lyste som en ung pige, hun trak mig ned til sig, for at jeg kunne give hende et knus. Hvordan har du det? Jo jeg har det godt, men jeg vil hellere op, og jeg står nok op i morgen. Fra den dag var jeg ikke sikker på, at hun rigtig forstod hvad der skete. Hun var altid rolig og havde sikkert ingen smerter. Hun var en god patient. Og nu lå vi så her, vore sygestuer lå lige over hinanden, jeg lå på 1. sal hun i stuen. Jeg besøgte hende hver dag, hun var altid rolig og tilfreds. Vi fik mange blomster begge to fra nær og fjern, og alt gik jævnt og roligt, som det skulle, og ligeså kom mange på besøg.

Natten til den 13. maj drog et voldsomt uvejr over egnen, fra min seng kunne jeg følge uvejret, torden og voldsom regn, lynene lyste helt op i stuen.

Kl. ca. 10 kom Asta ind i stuen, hun var rolig, men jeg anede, der var sket noget. Jeg har en trist med-delse, Frihedstoft er brændt, men stuehuset er red-det. Lynet slog ned i laden og alle udlængerne er helt brændt, kun de nøgne mure står på de tre udlænger, dog står halvdelen af taget på søndre længe endnu, alle dyr er reddet.

Da overlægen kom på stuegang, vidste han hvad der var sket. Jeg fik lov at tage hjem nogle timer for at se på brandtomten. Asta kom og hentede mig, Ejnar var stadig ude på gården. Vejene omkring var delvis blokeret af brandvogne og sprøjter fra Falck Zonen.

Det var et trist syn. Da vi kom ind i gården, kom min medhjælper Knud Hansen hen til mig. Han var ganske oprevet over det skete. Så sagde jeg til ham: Tag det nu roligt, der er jo ingen af os, der har ansvar herfor. Alle maskiner i laden og siloanlægget, tørre-anlægget var brændt og ca. 700 td. korn var delvis ødelagt eller brændt. Det murede loft i kostalden holdt, men alle bræddeløfter var ødelagt eller brændt. På halvdelen af kornmagasinet i den søndre længe, hvor der lå ca. 550 td. korn, var taget bevaret, men en del af spærene var svedet og alt kornet overdænget med vand. Det gamle svinehus og det lille maskinhus var reddet, ligeså begge traktorer og bilen var kørt ud. I siloen i laden var der ca. 150 td. vår hvede, der skulle leveres den 15. maj, det blev fuldstændigt ødelagt.

I kostalden var 15 fededyr, hvoraf de 8 skulle afgå snarest. Alle dyrene blev frigjort for bindslerne og kom ud. Den ene båserække i kostalden var indrettet til svin, her gik ca. 70 stk, de kom også ud. I den gamle svinestald var der svin i alle husene ca. 80 stk, også de kom ud og løb rundt omkring. Kørerne blev fanget og lagt tøjlr på dem, og så blev de bundet, hvor der var muligheder, ved en tromle, en vogn og ellers ved træerne i hækken ud til mosevejen. Alle stalde sejlede med vand. Så der måtte fejjes ud overalt, for

at dyrene kunne komme ind, og der var ikke et halmstrå tilbage på gården. Det var en slem nat for dyrene at ligge på de våde gulve. I dagens løb fik vi dog hentet et læs savsmuld på fabriken henne i byen til at strø med, og alle dyr kom under tag. Det viste sig så, at en ko var gået ind i laden og indebrændt, den fandt vi først dagen efter. Mange grise fik lungebetændelse og døde, en ko fik ligeledes lungebetændelse, men klarede sig.

Jeg måtte så tilbage til sygehuset, og Ejnar tog her efter så ledelsen af alt hvad der var at gøre. Dagen efter blev løssøre opgjort til ca. 90.000 kr. Senere blev bygningsskaden opgjort til 306.000 kr.

Fra vinteren havde jeg planlagt at sælge gården inden høst. Der var ikke købt grise ind efter 1. marts. Koholdet var også under afvikling. Da jeg ikke mente at få en køber, der ville købe besætning sammen med gården. Resultatet blev at jeg solgte gården 11/6 og fik en pæn pris. I år (1971) er en anden gård i byen solgt for ca. 30% mere pr. td. land.

Jeg lå en måned på sygehuset og kom så hjem, men Sigrid måtte stadig blive der. Hun lå der i 3 måneder, hvorefter hun kom til Borup plejehjem. Her var hun så til hun døde den 7. september, dagen efter hendes 84. års fødselsdag. I den tid hun var der, tror jeg ikke hun var klar. Hendes fødselsdag, var vi samlet i hendes stue, hun sad op i sin stol og smilte rolig og glad, hun døde i løbet af natten. Plejehjemmet ringede til Asta og Ejnar, jeg boede ikke på gården om natten, Asta og Ejnar kom så hjem og fortalte det. Ja så er farmor død, det var igen Asta der kom. Det var tredje gang Asta kom med de triste meddelser, men hun havde den formodne ro og beherskelse. Begravelsen foregik den 10. september, for sidste gang samledes vi i gårdens stuer.

Jeg havde hele sommeren haft håndværkere i "Kastaniely". Det var aftalen, at huset skulle være færdig 1. juli. Men først i september var elektriker, maler og tømrer endnu ikke færdig, men de var nu så langt så vi kunne flytte. Og dagen efter flyttede vi så vore gam-

le møbler ned i huset. Jeg kunne ikke selv være med, men Ejnar og Sven kom med deres lastbil og kørte møblerne ned til huset og satte på plads. Asta og Eva havde i forvejen sorteret og pakket, og dagen efter begravelsen hjalp Inge også til, inden hun igen tog til Jylland. Alle de møbler, som jeg ikke kunne have her, blev på forskellig vis delt til børn og slægtninge, to-tre læs kørt på lossepladsen hos Ejnar i Strøby, hvor det blev brændt. Alle Sigrids gangklæder af forskellig slags blev sendt til Kirkens Korshær i København,

Næste dag flyttede jeg ind her og sov allerede her i huset næste nat. Siden jeg kom hjem fra sygehuset havde jeg sovet i et værelse, som Knud og Gudrun overlod mig. Jeg syntes ikke jeg kunne være alene på den brandhærgede gård, og da jeg så tillige spiste hos dem, og de havde plads til mig, faldt det lige til. Og her spiser jeg stadig, der er kun 40 m at gå mellem husene, som stadig er mine. Nu er jeg fortrolig med at bo her. Alle som kommer her siger: Her er vel nok dejligt, Det samme føler jeg.

Huset er gjort i stand overalt, nyt varmeanlæg fra oliefy, nyt badeværelse med varme i gulvet. En veranda mod syd-vest med udsigt til haven og landevejen blev bygget. Termoruder i alle vinduer, ny elinstallation, ny gulvbelægning i køkken og mellemgang og tæpper på alle gulve. Jeg bor altså godt.

Mine offentlige erhverv

Det ville være urigtig at påstå, at jeg ikke havde anvendt en stor del af min tid på det offentlige liv. Men en ting er bombesikkert, jeg har aldrig søgt eller selv arbejdet for at komme med i det offentlige arbejde. Derimod har jeg flere gange sagt nej, til tilbud som jeg ikke ønskede at gå ind for, selv om de måske kunne have ført langt frem. Man bør kende sin begrænsning.

Foruden de sædvanlige ombud som hørte tiden til, vil jeg nævne de ting, som jeg mener har haft størst værdi for min personlige udvikling.

- 1918 Formand for el-installation i Jersie.
- 1918 Valgt til bestyrelsen i S.E.A.S., hvor jeg var medlem i 4 år.
- 1924 Medlem af sognerådet i 12 år.
- 1931-36 Formand for sognerådet.
- 1935-52 Formand for Ramsø-Tune landboforening.
- 1930-70 Repræsentant for Den almindelige brandforsikring for landbygninger.
- 1940-65 I forretningsudvalget for Tune landboskole og formand i 25 år.
- 1943-53 Næstformand for Den almindelige brandforsikring for landbygninger i 10 år.
- 1953-64 Formand for repræsentantskabet i 11 år.
- 1928-70 Distrikstvurderings formand for Landcreditt-kassen.
- 1943-54 Medlem af Roskilde Amtsråd i 11 år.
- 1947-71 Medlem af repræsentantskabet for Dansk Hedeselskab.
- 1945-51 Landvæsenskommissær.
- 1966 Hædersgave fra De samvirkende sjællandske landboforeninger Laurits Rasmussens Fond, som anerkendelse for fortjensfuld indsats indenfor Sjællandsk landbrug.
- 1957 10/7 dekoreret: Ridder af Dannebrog.

S.E.A.S.

S.E.A.S. startede i 1912 i Haslev, og allerede den gang havde jeg holdt forbindelse med formanden proprietær N.J. Andersen, Snedkærgård om en udbygning til egnen her. Der var gjort visse forarbejder, men så kom krigen og arbejdet gik i stå.

Alle beholdninger af petroleum på egnen og iøvrigt over hele landet var opbrugt, carbedlamper var taget i brug, og det så rigtig mørkt ud på flere måder. Så ringede jeg en dag til Direktør Ørum, for at tale lidt om tingene. Det viste sig, at selskabet havde et lille lager af materialer, og vi kunne godt bygge en ledning fra Ølby - Ll. Skensved - Jersie - Solrød - Sn. Hastrup. Så startede vi igen. Det lykkedes at få sagen igennem, og efteråret 1918 kunne vi tænde lyset.

Ved næste valg blev jeg valgt ind i bestyrelsen. Her lå de store opgaver lige for. Da krigen nu var slut, kom de store udvidelser, som man havde ventet på i mange år. Det blev et kæmpe arbejde at klare den store efterspørgsel, der skulle skaffes kapital til de store arbejder, men det gik. Og idag er det blevet det mest nødvendige af alt at have el til alle de formål, man idag betragter som en selvfølge.

Brandforsikringen

En følge af disse hverv er at man træffer mange dygtige og fremsynede mænd, som det har været en glæde at samarbejde med. Her vil jeg særlig nævne Repræsentantskabet for den alm Brandforsikring for landbygninger, der havde ca. 110 medlemmer, valgt over hele landet 4 fra hvert amt samt et antal fra Københavns forstæder. Der var alle typer af mænd fra små husmænd til store godsejer og ligeså folk fra mange andre stillinger.

Det har altid været gode og fornøjelige dage. I de første år i 30erne varede mødet i 3 dage, senere blev det til 2 dages møder. Men kaldte i sin tid dette møde for "Brandrigsdagen", og det gik også meget for-

melt til, som i den rigtige rigsdag. Efter at aldersformanden, det var hans pligt, havde ledet valg af formand for samlingen, overtog den nyudvalgte formand ledelsen. Så kom valget af næstformand og sekretær. Hele mødet blev stenograferet af 2 af rigsdagens stenografer. Ved afstemning skulle medlemmerne rejse sig, hvis der blev forlangt skriftlig afstemning, skulle dette foretages, og optælling foregik sådan at formanden oplæste, ja-nej stemmer evt. blanke og sekretærene optalte så resultatet.

Jeg husker en lille episode fra min formandstid. Efter at beretning og regnskab var aflagt og en del indlæg besvaret af direktøren, satte jeg regnskab og beretning som sædvanlig til godkendelse. Alle rakte hænderne i vejret, ingen stemte imod, regnskab og beretning var enstemning godkendt. I frokostpausen kom direktøren og fortalte, at justitsministeriets tilforordnede departementschef Boas havde gjort opmærksom på, at afstemningen var ulovligt foretaget, da medlemmerne ikke havde rejst sig. Det var jo ikke så godt, og gode råd var dyre. Så fik jeg den ide, når mødet blev genoptaget foreslog jeg så, at vi kunne tage en ny afstemning. Departementschefen erklærede sig tilfreds, og da mødet blev genoptaget foretog vi en ny afstemning. Jeg forklarede hvorfor, og alle rejste sig og morede sig bagefter.

Jeg var medlem af repræsentantskabet i 40 år heraf 10 år som næstformand og 11 år som formand. I 1970 modtog jeg brandforsikringens gave for 40 års medvirken et stort tinfad. Tidligere havde jeg fået et sølvbæger ved 30 års medvirken.

Tune landboskole

Da forstander Bredkjær i 1940 døde, skulle skolen have ny forstander, det blev Johs. Larsen. Det vil føre for vidt at komme ind på de vanskelige ejendomsforhold, men resultatet blev, at skolen blev et aktieselskab bestående af gamle elever og andre interesserede på egnen. I forretningsudvalget var foruden mig som formand Højesteretsdommer Berning og Gods-ejer Nymann, Gjeddeshal, begge betydelige mænd som var interesseret i opgaven.

Der blev så taget fat på at forbedre det mest nødvendige på skolens bygninger, og i årenes løb byggede vi for ca. 1 mill. kr., så der nu stod en velbygget og indrettet skole til 120 elever. Man havde i skolekredse regnet med, at der var ca. 4000 unge landmænd af de skolesøgende årgange. Men da den første tælling viste, at der i landet kun var 2800 unge landmænd i årgangen, blev det en ubehagelig kendsgerning, som landbrugsskolerne i de følgende år måtte regne med. Skolens økonomi var ganske god, men en skole med få elever var jo ikke tilfredsstillende. Der blev holdt en del kursus, som gav god udnyttelse af skolen. Forstander A.O. Rasmussen afløste Johs. Larsen 1947, men skolens program fortsatte fremdeles.

Skolens gode beliggenhed 20 km. fra København var måske årsagen til, at der fra andre sider var interesse for skolen med de delvis nye og gode bygninger. Resultatet blev altså, at Landbrugets informations og oplysningsvirksomheder overtog skolen og udbyggede den til kursusjendom. Der er ofret mange penge på bygningerne, og det er nu et helt moderne kompleks, som egner sig vel til kursusvirksomhed og er fuldt udnyttet med korte kurser for landbrugets konsulenter og ledere hele året.

I 25 år var jeg formand. Her traf jeg også mange meget dygtige mænd, og jeg tænker med glæde på de mange forskellige opgaver, der var at løse.

Sognerådet

I de 12 år jeg var medlem var konjunktoren stærkt nedadgående for landbruget, og særlig 30erne blev svære at klare for mange. Men skatterne var heller ikke store, det første år jeg var formand 1931 var udskrivningen 33.500, det sidste år 55.500. Formandens løn var 500 kr., herfor skulle han så holde kontor, telefon, lys, varme og m.m.

Der var 2 skoler, Kr. Skensved med 2 klasser og 1 lærer, Jersie 4 klasser og 1 lærer og 1 lærerinde. Udviklingen var først begyndt, der var i de år ca. 170 udstykkede parceller ved stranden. I den gamle by ingen. Den nuværende strandpark blev købt og beplantet

i de seneste år af 3øerne. Broen til Staunings Ø udlagt for badegæster.

Det var aftalt at Th. Stauning skulle ud at se øen, Staten havde nu overtaget øen efter lange forhandlinger. Aftenen før blev jeg ringet op kl. ca. 9 fra København. Redaktør Cauling fra Politiken var i telefonen. Hvad skal den nye ø hedde? Jeg aner det ikke, det er overhovedet ikke drøftet. Så kalder vi den Staunings Ø, siger redaktøren. Næste morgen stod i Politiken at arealet skulle kaldes Staunings Ø. Og da ingen opponerede blev det sådan.

I 1934 blev den ny Køgevej bygget i to kørebaner senere udvidet til fire kørebaner.

Amtsrådet

Jeg var medlem af Roskilde amtsråd fra 1943 - 54. Som medlem af økonomiudvalget blev jeg venstres ordfører. Det var jo i efterkrigsårene og ikke særlig store nye opgaver forberedt, men de kom senere, sygehuset, omkørselsvejen syd for Roskilde og senere udvidelse af den ny Køgevej til 4 spor. Desuden blev der bygget og indviet adskillige alderdomshjem i amtsråds kredsen.

Men træffer jo folk som mener, at vore socialpoliti-ker ikke kan magte opgaverne. Jeg mener det er ganske misforståelse, men de skal jo rette sig efter gældende love, at vi så har love, som man mener virker uheldigt, er en anden sag.

Landcredittkassen

Jeg har haft den glæde at virke her i mere end 40 år som vurderingsmand. Fra 1937 var jeg vurderingsformand, mit distrikt bestod af 12 kommuner fra Køge Bugt ind i landet syd for Roskilde - Viby, Borup - mod Køge. Fra at ansætte prisen på en alm. god gård til ca. 1500 kr. pr. td. land i 1937, nåede vi 30 år senere ca. 12.000 kr. pr. td. land. Her i 7øerne er det nu atter

gået op. Der er gårde der vurderes til op mod 18.000 kr. pr. td. land. Jeg konstaterer blot fakta.

Det var jo meget forskellig hvor mange vurderinger, der var om året, men jeg har haft ca. 1.000 vurderinger fordelt på alle disse år. Her skulle jeg selv lave arbejdet hjemme efter at have set ejendommene og ansat værdien sammen med den stedlige sognevurderingsmand. Det tog adskillig tid for hver sag at beskrive og beregne inden sagen kunne afsluttes

Jeg fik Creditkassens sølvbæger ved 30 året for min medvirken.

Jeg ser med glæde på besøgene hos alle disse mennesker. Det skete dog af og til, at jeg kunne vejlede dem i økonomiske spørgsmål, og en bedre ordening kunne opnås for deres vedkommende. Nu er jeg inde på spørgsmålet om private pantebreve. Jeg har en gang været ude for, at der var tinglyst op til 11 prioriteter i en lille ejendom. At holde rede på dette er ingen let sag, men flere gange har vi fået ordnet det, så der blev bund i tingene, og der blev en fornuftig og brugelig ordening.

Hedeselskabet

I 1947 blev jeg medlem af det Danske Hedeselskab Repræsentantskab efter en nyordning, hvor der skulle vælges repræsentanter for hele landet. Allerede i 1911-12 havde jeg haft kontakt med Hedeselskabet, da de foretog nivillering af Jersie mose, der resulterede i en uddybning af vandløbet. En dag 1947 kom et par mænd fra hovedkontoret, der bad mig blive repræsentant for Roskilde amt, jeg sagde ja, og har altid glædet mig over dette medlemsskab. Ved det årlige møde, hvor man samles for at høre beretning om arbejderne, har man altid arrangeret ture i egnen af værtsbyerne, hvor nogle af de store arbejder der er udført forevises. Også her har jeg truffet folk, som jeg har sat stor pris på.

Ramsø - Tune landboforening

I 16 år var jeg formand for Ramsø - Tune herreders landboforening, efter forstander Bredkjær. Foreningen har altid haft sit samlingssted på Tune landboskole, noget andre foreninger ofte har misundt os. Altid blev vi særdeles vel modtaget af skolens forstanderpar, og fra køkkenet blev der til populære priser altid serveret eftermiddagskaffe og aftenmad, for hvem der kunne blive om aftenen.

Ved den årlige generalforsamling aflagde formanden beretning om årets gang. Senere havde konsulenterne ordet for faglige beretninger. Det var forstander A. Svendsen, Tune der startede foreningen i sin tid, og det følte næsten som de to ting hørte sammen, og dette forhold har snart været i 100 år.

Ind mellem de svære landbrugsår i 3'er og krigsårenes mere rigelige indtægter var der mange opgaver at pleje for landboforeningen, må jeg nævne en ting fra disse år. Norge var sulten nær, kornlagrene var tomme. En henvendelse om hjælp fra de Sjællandske landmænd blev aldeles omgående klaret. I denne nødsituation havde de sjællandske landboforeninger under hånden fra statens kornlagre fået en ordning, således at man fik afsendt en ladning rug omgående, mod at man ad privat vej blandt landmændene på Sjælland fik indleveret tilsvarende mængder byg. Jeg fik tegnet et bidrag på 200 td. fra egnen her, som mod betaling blev afleveret til statens lagre. Normændene var taknemlige for dette bidrag, sulten var afværget.

Landboforeningens arbejde havde jo visse opgaver, der var lige fra de første år holdt dyrskuer. Vi havde konsulenter for kvægavl og senere for planteavl. Efterhånden fik vi regnskabskonsulent og bygningskonsulent. Det er uden tvivl rigtigt, at den virksomhed her er udført, har haft meget stor betydning for landbrugets sunde udvikling i disse ca. 100 år.

Ejnar og Asta Poulsen

Fuglebæksgaard

Ejnar Poulsen født 25/11 1911 i Jersie.

Ejnar Poulsen gik i skole i Jersie og Tøxens skole i Køge. Herefter var han så med i det daglige arbejde hjemme, senere et år på Stakhavegård ved Ringsted og et par gårde i Nordsjælland. En vinter på Antvorskov højskole og 9 mdr. på Dalum landbrugsskole, så hans landbrugsuddannelse var i orden.

1/8 1948 overtog han så Fuglebæksgården i Strøby ca. 70 td. land ca. 10 td. hartkorn. Gården ejedes af en Københavnsk sagfører og var et par år drevet af en ugift bestyrer.

Den tidligere ejer havde drevet gården på den gammeldags måde med 2 afdelinger i marken og 6 a 8 skifter i hver. Den ny bestyrer der var herregårdsuddannet gjorde kort proces med hele den gamle skifte inddeling. Han inddelte marken i 6 skifter, og agren gik nu lige fra landevejen ned til engen ca. 300 favne. Han havde også saneret besætningen, så der nu var 3 heste, 23 køer og 1 tyr samt 4 søer og 20 svin. Der var lavet nyt møddingsted med cementfortov og lavet visse andre og tiltrængte forbedringer. Indtægterne har vel næppe været store nok til at klare udgifterne, for nu ville ejeren nok sælge gården efter to år. Og så blev det Ejnar og Asta som flyttede ind.

Det var en god gård i jord og noget ringere i bygninger. Ingen vand indlagt og ingen elektricitet. Begge dele blev installeret i august måned, og så var det nok til at bo her. Stuehuset ældre, bindingsværk med stråtag, men gode solide egetræstolper, bræddelofter og mange små stuer.

Inden længe tog man så fat på en ombygning inden døre, byggede en veranda mod haven og tillige vc, brusebad m.m. Så nu var huset pænt og hyggeligt, og en pæn stor have, som var ret nyanlagt. Fra verandaen er nu udgang til haven med en ret stor græsplæne og høje træer rundt om alle tre sider, og inden for disse rammer ligger så nogle smukke stauderbede og andre blomstergrupper, samt drivhuset med vin og tomater o.l.

Senere er samtlige bygninger ombygget foruden der blev bygget lade og enselagebeholder, der nu er sløjfet.

Stalden der blev udvidet til 36 køer i 1942 er senere ombygget til svin, det gamle svinehus ligeledes ombygget, ialt er der plads til ca. 250 svin. Hestestaldene blev også ombygget 1941, men består endnu. Senere kom tørringsanlæg til el, svogerslev, silo til 500 td. korn, planmagasin til 700 td. Stor maskinpark, mejetærsker med tank, slagmølle, blander. 2 traktorer m.m. foruden egen lastbil, da man selv kører svin til slagteriet. Marken er delvis nydrænet og kalket, der dyrkes i disse år kun byg, tidligere også frø. Besætning 3 kårede Schetlandsponyer (hopper), 2 føl og 1 hingst, ca. 20 får og lam, ca. 220 fedesvin. Bedriften klares uden daglig hjælp, Sven hjælper dog nogle dage i høsten og foråret. Vel beliggende gård ved landevejen, marken omtrent kvadratisk i form, jævn jord. I engen er der plantet en del gran og ligeså løvtræer. En fold med vedvarende græs til heste og får, udmærket vildtbestand med fasaner, agerhøns og harer.

Asta Poulsen født den 3/12 1910 i Hjerting, datter af mejeribestyrer Jens Gundersen og hustru Kirstine, død 1968 94 år gammel.

Efter skolegang i Skodsborg deltog hun i husgerning forskellige steder. På Kolding Hus husholdningsskole og forskellige pladser i København.

11/9 1938 blev hun gift med Ejnar Poulsen og flyttede så til Fuglebækgård. Med sin gode praktiske uddannelse og sin naturlige optræden varede det ikke længe før hun kom ind i foreningsarbejdet. Fra 1946 - 1951 var hun formand for Strøby husholdningskreds, og fra 1952-63 formand for venstres kvinder i St. Heddinge kredsen. I 1958 - 62 og igen 1966 - 70 i Strøby sogneråd. Formand for børneværnet 1954-70. Og fra 1/10 1970 leder af hjemmehjælpeordningen for Vallø kommune.

De har i årenes løb udført et stort arbejde, men også tilladt sig at holde ferie. Nogle gange tog de sammen med drengene på lange ferieture bl.a. til Norge med midnatssolen, en tur til Italien og sidst alle to med fly til den store oplevelse, festspillet i Obe-

raumergau. Men en tysklandstur til slægtsbesøg er heller ingen sjældenhed, og de har i årenes løb gjort de fleste lande i Nordeuropa.

Asta er påny blevet optaget i offentligt arbejde, som leder af hjemmehjælppordningen i Vallø kommune, det drejer sig om at dirigere hjælp til de gamle og syge mennesker, som ikke kan klare sig selv alene i deres hjem. Der er ca. 80 hjem med i ordningen og 32 kvinder boende i egnen, som hjælper med at klare det daglige arbejde. Det kræver en ret betydelig kørsel for at lede det hele og besøge og samtaler med de pågældende.

I hjemmet har der altid været interesse for litteratur, politiske og landbrugsmæssige spørgsmål. Og det blev sådan, at Asta fik de fleste opgaver at røgte uden for hjemmet. For Ejnars vedkommende en del lokale opgaver bl. a. formand for venstre i Strøby sogn og siden 1969 vurderingsmand for ejendomme i Strøby. Alt i alt et hjem hvor der sker noget, hvor familie og venner gerne mødes til hyggelig samvær, og hvor man gerne vil være foran i tiden.

Det blev en tradition, at mor og jeg holdt juleaften på Fuglebæksgård. Når vi havde været i Jersie kirke juleaften kl. 16, passede det udmærket, at vi kunne være i Strøby til spisetid. Så gav min kone altid rødvin til julestegen, senere juletræ og julegaver.

Sven Poulsen

Sven Poulsen født den 18/9 1939 i Strøby, søn af Ejnar Poulsen og hustru Asta Due Gundersen.

Sven er uddannet som landmand, på efterskole, Rødding højskole og 9 mdr. på Bygholm landbrugsskole. Praktisk elev på Tune landboskole og på flere gårde.

Det var aftalt han skulle overtage Frihedstoft, men da det viste sig, at de store afgifter ved overtagelsen beløb sig til så stort beløb, at der yderlig skulle lånes over 100.000 kr, sagde han nej. Han tog så fat på en mindre entreprenør virksomhed, han købte traktor, fræser, grubber, plov og tilhørende andre redskaber. Det er især regulering af haver på de ny byggepladser, grubning, jævning af jord, hegn og flisearbejde foruden anlægning af græsplæner, svømmebassiner og meget andet. Han er vel tilfreds med arbejdet og har meget at gøre. Arbejdsområdet er Køge, Roskilde og København, har til tider fremmed hjælp.

1971 uforlovet og ugift.

Ove og Elsa Poulsen

Ove Poulsen født den 25/6 1943 i Køge, søn af Ejnar Poulsen og hustru Asta Due Gundersen.

1960 Realeksamen fra Tøxens skole i Køge.

1963 Udlært hos revisor E. Jacobsen Køge.
Militærtjeneste til 31/12 1964, herunder $\frac{1}{2}$ år
som FN soldat på Cypern.

1965 Revisions og Forvaltnings Instituttet som revisor.

1967 A/S CTC Wascator som regnskabschef.

1968 Gift med Elsa Bannebjerg den 27/7
Bygget hus på Pilevænget 16, Øhm, 4000 Roskilde,
hvor vi stadig bor.

1969 A/S Miniwatt (Philips) som leder af budgetafdeling.

1971 Bestået 1. del af HD, læser nu 2. del i regnskabs-
væsen.

A/S Oceka som souschef i regnskabs- og økonomi-
afdeling.

A/S Oceka er landets største kolonial en gros
firma med en forventet omsætning i 1971 på ca.
300 mill. kr.

Fritidsinteresser: fodbold og bøger (væsentligst fag-
litteratur.

Dansk FN - soldat på Cypern.

Efter mange år som Britisk kronkoloni blev Cypern
selvstændig i 1960, og man håbede, at øen måtte gå
mod lyse og bedre tider og måske leve op til fordums
tidens betydning som centrum for handel og kunst i
Middelhavet.

Det viste sig desværre, at de ca. 600.000 indbyggere,
hvoraf ca. 70% grækere og ca. 30% tyrkere ikke kunne
enes om landets opbygning og udvikling.

I slutningen af 1963 begyndte der at blive blodige
sammenstød mellem de to befolkningsgrupper. Denne si-
tuation holdt sig til slutningen af april 1964, hvor
der nu blev uroligheder på hele øen. Urolighederne
var af en sådan karakter, at FN blev bedt om at gribe
ind. Den 6. maj fik Danmark en opfordring om at sende
1.000 mand til Cypern. Denne opfordring nåede Falster-
ske fodregiment i Vordingborg den 9. maj.

Regimentet skulle nu i løbet af ganske få timer med-
dele om man var i stand til at stille et kompagni til
rådighed for dette specielle foremål. Vi, der var vær-
nepligtig dengang, skulle med en halv times varsel be-
slutte om vi ville deltage. Der blev heldigvis en til-
strækkelig tilslutning. Allerede den næste morgen be-
gyndte træningen til de specielle opgaver, der vente-
de forude og i løbet af ganske få dage, blev styrken
samlet til en enhed, der senere viste sig at fungere
til alles tilfredshed.

Den 22. maj kl. 06⁰⁰ startede den første del af styr-
ken fra Tirstrup. Turen blev foretaget i store ameri-

kanske transportmaskiner, der var beregnet til gods-transport. På grund af den enorme støj maskinerne lavede var det helt umuligt at få sovet på hele turen, men hvad er en soldat uden et spil kort? Hele turen blev brugt til at spille kort, men da vi ikke kunne råbe hinanden op p.gr.a. støjen, måtte meldingerne foregå ved tegn og underlige gerninger. Efter mellem-landing i Frankrig kom vi til Nicosia's lufthavn kl. 18⁰⁰ og blev her, da vi var med første maskine, modtaget af FN's militære øverstkommanderende den indiske general Neri samt af den samlede presse.

Efter få dage i en lejr, hvor vi skulle vænne os til varmen begyndte alvoren. Vi fik det værste distrikt, man kunne tænke sig "Den grønne linie" i Nicosia. Dagene gik og efterhånden fik vi den nødvendige rutine. Dagene var som regel opdelt i 2 vagtdøgn og 1 fridag. Når vi var på vagt, havde vi inddelt døgnet i 2 timers vagt på post eller i patrulje, 2 timers beredskabsvagt og 2 timers hvile. Efter de 2 vagtdøgn var der fridagen, der blev brugt til en tur i byen eller en tur til Middelhavet.

Den opgave vi skulle løse på øen var rent teoretisk meget enkelt "Hold de to befolkningsgrupper adskilt uden at bruge våbenmagt", "Brug kun dit våben, når der bliver skudt direkte på dig anden gang, første gang kan være en fejltagelse".

Heldigvis blev der ikke brug for våbenmagt, selvom de første 10-12 dage i august, hvor hele FN styrken på øen var i alarmberedskab, var særdeles urolige. Den virkelige magt en FN styrke besidder, viste sig efter min mening ganske klart i disse dage. Der blev ikke løsnet et eneste skud fra styrken under disse vanskelige forhold. Hver eneste provokation blev besvaret med en ro der, selvom den af og til var påtaget, virkede meget overbevisende. Som det så ofte går med disse sydeuropæiske folk blev de trætte af det hele, da de ikke fik det ønskede resultat ud af provokationerne.

I det halve år opholdet varede blev der selvfølgelig også gjort en masse for styrken så at man udover selve Nicosia også fik lejlighed til at se den øvrige del af øen. Der blev arrangerede ture til alle de kendte steder. Farmagusta, hvorom det siges at der i byens

storhedstid var en kirke eller kapel for hver dag i året, Salamis der en overgang i Middelalderen var den rigeste by i hele Middelhavet, St. Barnabas Monastery med de verdensberømte ikon malere "The Three Brothers", Trodos bjergene med cedertræsskovene, vindistriktet ved Limassol, kystbyerne i Nord Kyrenia, Xeres og Mores ja, man kunne blive ved at nævne store og små begivenheder og steder der alle er og var et besøg værd. Ikke underligt, at man stiller store forventninger til øen som turistmål, her er simpelthen alt.

Men alting får en slutning og tiden kom da også at vi skulle tilbage til Danmark og den 20. november 1964 stod vi atter på dansk grund, en stor oplevelse rigere. Hvis jeg på baggrund af den smule erfaring jeg fik i løbet af det halve år som FN soldat, skal konkludere, hvorvidt FN styrkerne tjener noget formål eller de betydelige omkostninger er spildte, må det blive:

FN løser ikke problemerne direkte, men de implicerede parter får mulighed for at gå i "tænkéboksen" og overveje problemerne uden at skulle tage forhastede beslutninger, hvilket jo nok må anses for at være en betydelig og positiv ting.

Elsa Bannebjerg født den 18/11 1947 i Ringsted, datter af murer Mogens Bannebjerg og hustru Edel Kardel.

1963 Ansat som kontorelev i en installationsforretning i Ringsted.

1966 Handelsmedhjælpereksamen. Ansat hos Forenede Kafekompagnier I/S som regnskabsassistent, er stadig ansat der.

1968 Bestået statskontrollerede bogholderprøve på Købmandsskolen i København.

1971 Bestået 2. år af Handelsskolernes statskontrollerede specialkursus i regnskabsvæsen.

Fritidsintereser: I Ringsted dyrkede jeg gymnastik, nu er det mere håndarbejde og bøger, der optager tiden.

Børn: Margit f. 3/12 1971.

Knud og Inge Poulsen

Knud Poulsen født 10/2 1914 i Jersie.

- 1931 Præliminæreksamen fra Tøxens skole, Køge, Knud, Eva og Inge var klassekammerater.
- 1937 Dyrlægeeksamen fra Den kgl. veterinær- og landbohøjskole i København.
Aftjent værnepligt ved dyrlægekorpsset juli - oktober.
- 1937-39 Assistent hos dyrlæge Bent Jensen, Brenderup, Fyn.
- 1939-43 Praksis i Birkelse.
- 1943-69 Dyrlæge i Brenderup.
- 1969 Kredsdyrlæge i Ribe amt og Kolding politikreds i Vejle amt.
- 1939 15/4 gift med Inge Marie Kirstine Nielsen.

Bolig Havbakken 114, 6733 Hjerting.
Sommerbolig V.I.P., Hedelærkevej 10, 6854 Henne strand.
1970 Ejer af lille landejendom i Houstrup.

Lokale erhverv.

Formand for sundhedskommissionen i Brenderup kommune 1943-69. Det lokale frysehus. Formand for den selvejende Brenderup og omegns realskole 1962-64. Forberedte overgangen til selvejende institution fra 1958. Formand for Brenderup elforsyning. Medlem af bestyrelsen for Effla (el-forsyningen i fynske landdistrikter).

Andre erhverv

I bestyrelsen for Fyens stifts dyrlægeforening 1947-59. Sekretær i samme indtil 1956, formand 1956-59.

Medlem af den danske dyrlægeforenings hovedbestyrelse fra 1959-69. Formand 1963-69

Medlem af landbrugsministeriets mund- og klovesygevaccineudvalg 1963-69.

Medlem af landbrugsministeriets planlægningsudvalg for udbygning af en veterinær- og landbohøjskole på Frederiksberg og i Odense samt dettes arbejdsudvalg 1966-69.

Medlem af civilforsvarsforbundets landsråd 1960-71.

Medlem af talrige udvalg under Den danske dyrlægeforening, bl.a. nationalkomiteen for World Veterinary Association og Nordiske Veterinærkongresser 1962-69.

Medlem af Den kgl. veterinær- og landbohøjskoles jubilæumsfond fra 1968.

D.d.D.'s repræsentant i fond af 23. juli 1923 fra 1971.

Har skrevet talrige faglige og organisatoriske arbejder.

Udnævnelser m.m.

R.a.D. 27/9 1967.

Modtaget Pharmaciaprisen 1965.

Æresmedlem af Veterinærmedicinsk forening 1966.

Overtog i august 1943 halvdelen af da afdøde dyrlæge Bent Jensens praksis i Brenderup og drev den til 1948, hvor hele praksis samt ejendommen blev overtaget af arvingerne.

Inge Marie Kirstine Poulsen født 29/4 1914 i Roskilde, datter af overbetjent H.C. Nielsen og hustru Køge.

1931 Præliminæreksamen fra Tøxens skole, Køge.

1934 Handelseksamen, og uddannet i forretning i manufaktur i Køge. Derefter i forretning i Skelshør og København.

1936 6 mdr. husholdningselev på Vemmetofte kloster.

Brenderup

Brenderup er et knudepunkt for banen Odense - Middelfart med tilslutning fra sidebanen til Bogense. Banen blev nedlagt 1967.

Her ligger flere store virksomheder, det helt moderne frugtlager med fryseinstallationer (dybfrysning, specielt af jordbær, Brenderupeggen leverer ca. 40% af den samlede danske avl af jordbær), realskole, maskinfabrik, gæstgivergård m.m. Kommunen indgik 1970 i den nye Ejby kommune med nu ca. 10.600 indbyggere. En meget smuk egn med mange småskove og store frugtplantager. Under de to verdenskrige udgjorde Brenderupeggen centret for dyrkning af dansk tobak. Karakteristisk for mange landejendomme var da de store tørrelader. Der var regelmæssige auktioner af tobak især på gæstgivergården, men også enkelte steder i omegnen.

Dyrelægeboligen var et stort hus bygget i 1917 af røde sten med rødt tegltag. Hovedbygningen havde et grundareal af ca. 190 m². Der var to etager fuldt udnyttet. Halv kælder herunder. Udbygningerne omrammede i en firkant en lille cementeret gård. Udbygningen parallelt med stuehuset rummede oprindeligt hestestald og brændselsrum, medens mellembygningerne havde pigeværelse, vaskehus og apotek. Der var ialt ca. 640 m² rum, nok at holde for en husmoder. Hele grunden var på knapt 3.000 m², altså med en meget stor have, så der var nok at se til og holde i orden.

Dagligdagen

Dagligdagen startede, når telefonen ved 7 tiden om morgenen begyndte at ringe besøg ind. Derefter blev der en lille konference med assistenten. Kørelisten for begge blev udarbejdet og lagt på skrivebordet, så Inge hjemme kunne følge hver enkelts tur og antagelige tidsplan. Vi arbejdede ofte eller som regel meget intens fra morgenen, for så var det lettere at træffe folk hjemme. Den lagte plan kunne ofte blive forstyrret af afbrydelser, der betød tilkaldelser til akutte tilfælde, fødsler, køer med kælvningsfeber o. lign. Det var i de første år besværligt at få fat i en af dyrlægerne. Telefoner var der ikke så mange af, men endnu en del folk på gårdene, og de var flinke til at sende besked til en nabo, der havde bestilt besøg. På denne måde gik det forholdsvis godt. Af-folkningen i landbruget betød, at det var mere og mere besværligt at skulle bede folk om at sende bud til andre. Den stigende velstand også i landbruget betød væsentlig flere telefoner, men samtidig ensbetydende med, at p.g.a. manglen på folk var det svært at træffe nogen på telefonen, idet husmoderen ofte måtte tage del i arbejdet ude. En væsentlig forbedring var det, da vi midt i 50'erne fik radiotelefon i bilerne og derfor langt lettere kunne kontaktes fra dyrlægeboligens "kommandant" Inge.

Den moderne tid indfandt sig også i dyrlægehjemmene efterhånden, hvor begrebet "Week-end" også måtte tages med ind, når der var medarbejder. I 1965 købtes grunden ved Hanne strand. Der byggedes et helårshus på ca. 100 m² med garage. Det indrettedes med opvarmning

(oliefy), termoruder o.s.v., så det kunne benyttes hele året. Vi havde aftale med assistenten om i de mindre travle årstider at holde lang week-end fra fredag eftermiddag til mandag morgen skiftevis. Her ved kunne vi få megen glæde af vort fritidshus, som var afslutningen på en lang periode, hvor vi først benyttede telt og siden campingvogn, hvormed vi i vore ferier sammen med børnene kørte gennem mange af Europas lande. Den står nu som reservegæstehus i Henne. Den dag de sidste håndværkere forlod huset i Henne, skete en begivenhed, der skulle få stor indflydelse på vor senere tilværelse. For denne dag, den 27/7 1968, fik Inge en hjerneblødning, der så meget faretruende ud. Expressoverførsel til neurokirurgisk afdeling i Odense fra Varde sygehus. Pludselig formørkedes en lykkelig, men meget travl verden for os. Heldigvis var Inge efter 2 måneders sygeleje igen helt i orden. Men vi havde fået en påmindelse om, at vi ikke kunne køre videre i samme spor. Det store hus uden mulighed for hjælp af pige, telefon- og regnskabspasning, men vel ikke mindst belastningen af, at Knud var så meget hjemmefra i sin formandsperiode, havde været for meget, op til 75-80 dage var han væk hjemmefra om året.

1969 blev to stillinger som kredsdyrlæge ledige henholdsvis i Ribe og Vejle amt. Den 31. marts 1969 forelå udnævnelsen med tiltrædelse den 1. april dagen efter, i Ribe amt med bopæl i Esbjerg området.

Området er Ribe amt og Kolding politikreds fra Vesterhav til Lillebælt og mod syd lidt neden for Kongeåen og mod nord mod Ringkøbing og Vejle amter, 100 km. i bredden og ca. 70 km. nord.syd.

Vi boede de første 7 måneder i vort hus i Henne efter at være rejst fra Brenderup den 1. maj og havde afhændet villa og praksis til assistenten dyrlæge Ole Erikstrup. Helbredet atter i orden, Så Inge kan få afløb for sin umættelige energi i det ret store hus i Hjerting, i Henne og på den lille landejendom i Houstrup, som vi købte i 1970 og selv har gjort i stand.

Det er en betingelse for, at en dyrlægepraksis kan fungere rigtigt, at der er en frisk, venlig og bestemt stemme i telefonen, når dyrlægen ikke er tilstede, så klienten kan blive orienteret om næsten alle ting, det regner man med, at også dyrlægens bedre halvdel kan klare, ja selv i praksis har hun taget, når ingen dyrlæger kunne fås hurtigt nok, f.eks. til en trommesyge, hvor hun sammen med ejeren kunne foretage de fornødne indgreb af livsreddende karakter. Der eksederes medicin og hundrede andre ting, der indgår i det daglige liv i en dyrlægepraksis, det daglige regnskab, bogføring, momsregnskab, uskrivning af regninger, rykning af indbetalinger o.s.v.

Hertil kom, at assistenterne i de første mange år var ugifte, boede hos os og var på kost. Inge var som en plejemor for disse. Senere kom, da vi i 1955 købte assistenthuset, også yderligere de unge assistentkoners problemer, som sommetider skulle hjælpes til løsning. I disse år blev vi "bedsteforældre" til et antal assistentbørn, en kontakt, der gennem årene har udviklet sig til varigt venskab med vore tidligere medhjælpere.

Når dertil kommer vore egne 3 børns opvækst gennem skole, gymnasetid og under deres studier, hvor der også kunne være behov for støtte ud over det økonomiske, en begrænset selskabelighed, senere ikke ubetydelige repræsentative pligter som "formandens kone", alt det fortæller om et "jævnt og muntert", men også travlt liv.

Når Knud i årenes løb kunne ofre så megen tid på arbejdet ude i foreningslivet, kan vi også takke Inge for sin store indsats hjemme. Rejser til møder og kongresser i udlandet var også en del af livet i disse år. Her kunne Inge som regel deltage og fik ved disse lejligheder opgaven at repræsentere spindesiden i den danske dyrlægestand, og det er gjort på en korrekt og værdig måde.

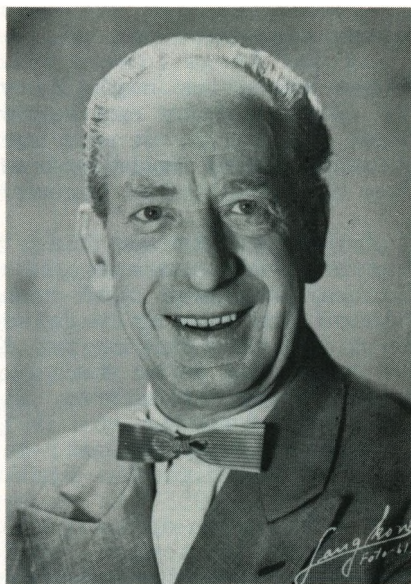
Det nye arbejdsfelt som kredsdyrlæge er mere roligt. Meget kontorarbejde, papirdyrlæge, men også megen

kontakt udadtil til landbrugets og dyrlægenes organisationer, som et mellemlid mellem den centrale styrelse og det praktiske liv. Megen tid går med mødevirksomhed på alle tider af døgnet, men tilværelsen er rolig. Den kan planlægges. Morsomt af det er kontakten til de ca. 50 dyrlægepraksis i området, som der skal føres et vist tilsyn med på visse områder. Bagsiden af medaljen er dyrplagerisagerne, som heldigvis ikke er i så stort tal.

Efter et sabbatår uden hverv påtog Knud sig opgaven som formand for grundejerforeningen ved Henne strand og fik gang i et stykke arbejde, der havde hvilet i en årrække, men som landbyggelovens bestemmelser måtte aktivisere. Der er problemer om redningsvæsen, vejforhold o.lign. Det mest aktuelle i tiden er spildevandsproblemerne i området, hvor Grindstedværket ugentlig udleder ca. 700 tons kemikaliespildevand i klitterne. Dette tilsviner havet, hvorfra der er ikke ubetydelige gener for hele området. Dette skal nok også blive løst i løbet af et kort åremål.

Alt i alt, for begge et liv i aktivitet taget med glæde og humør og interesse, et liv ingen af os ville have undværet, selvom det engang så ud til at skulle koste dyrt.

Dines og Eva Birkegaard

Dines Birkegaard er født den 30 juni 1908. Han gik i skole i Solrød, og var senere på Ubby efterskole. Efter et par år ved landbruget, kom han på Ollerup gymnastikhøjskole, hvor han blev uddannet som delingsfører hos Niels Buch, han var selv en dygtig gymnast, og ledede gymnastikken i Solrød. Han var flere gange på tur til Sverige på et opvisningshold fra Roskilde amt.

Senere var han elev på Dalum landbrugsskole på 9 mdr. kursus. Her traf han Herman Jensen, Frederikskilde ved Sorø, og de tog på en cykeltur, som varede 72 dage, de kørte gennem Tyskland, Schweiz, Frankrig, Luxembourg, Belgien og Holland. De oplevede den første begyndelse til nazismen, arbejdsløsheden var stor, og man så ikke med blide øjne på fremmede, de kørte med Dannebrog på deres cykler, og blev flere gange

forfulgt af arbejdsløse, der kørte lige i baghjulet på dem en hel dag. Da de kørte over Lillebæltsbroen, blev de standset af politiet, fordi de kørte med nøgen overkrop, det var uanstændigt, sagde de, så de måtte tage mere tøj på.

Dines var atter nogle år ved landbruget, men kom så til Strøby, hvor han kørte rutebilen Strøby-Køge, samt turistbil, senere kørte han en sommer ved Køge-København ved Statsbanerne. Den 1. november 1937 overtog han fragtruten Korsør - København.

I krigsårene ledede Dines gymnastik i Korsør, og det var navnlig herremotionsholdet, der havde succes, men han startede også drengegymnastikken, der efterhånden fik stor deltagelse, men på grund af manglende tid, måtte han opgive dette. Vi begyndte derefter at danse, og da vi første gang deltog i et danmarksmesterskab i København, blev vi nr. 3, det gav os lyst til at fortsætte, og i 1951 opnåede vi en 2. plads i danmarksmesterskabet, denne placering havde vi ialt 3 gange. Vort første sjællandsmesterskab opnåede vi i 1953 og i 1955 fik vi vort 2. sjællandsmesterskab. Det vakte stor opsigt, at vi som 47. og 42. årige stadig var på toppen, og denne stilling holdt vi lige til vi i 1963 sluttede af med at vinde en udsat vandrepokal til ejendom. Vi deltog i mange turneringer rundt omkring, og hjemtog efterhånden adskillige præmier, dejlige minder at have.

Vor største danseoplevelse var påsketuren til Holland i 1953. Vi var otte par fra Sjælland, der med bus, tog via Hamburg, hvor vi besøgte ST. Pouli, til Holland, vi kørte hele natten, og nåede næste morgen til Arnhem og Gouda, derfra kørte vi til Rotterdam. Vi blev hjertelig modtaget af vore værter lidt uden for byen, hvor en soldat hilste os velkommen med et stort Dannebrogssflag midt på vejen. Vi var indkvarterede privat hos danserne, og hvor vi kom frem, kappedes Hollænderne om at gøre alt så godt for os, for at sige tak for den hjælp, som Danmark havde ydet Holland efter oversvømmelseskatastrofen.

Vi så Rotterdams seværdigheder, bl.a. havnen og de nye forretningskvarterer, der var bygget på ruinerne af den udbombede by. Lørdag kørte vi til Haag,

hvor vi så Fredspaladset, og det kendte panorama, der viser Scheweningen for 75 år siden. Om aftenen dansede vi turnering på en restaurant, som var fyldt til sidste plads. Begge hold mødtes på dansegulvet, og nationalmelodierne blev spillet, det virkede ganske overvældende, vi udvekslede gaver, og så tog vi fat på dansen, det var en stor oplevelse. Næste dag kørte vi tilbage til Rotterdam, hvor vi dansede om aftenen, her gentog ceremonien sig, og vi morede os med vore nye venner, vi tabte dog begge vore kampe, men tog derfra med gode minder.

Senere har vi to gange været på lign. ture til Kiel, vi boede på det nye hotel Astor, som var blevet indviet dagen før vor ankomst, den røde løber var lagt ud til ære for os. Vi dansede på et privat institut, der var holdt i engelsk stil, og ombygningen var foretaget af Kiels stadsarkitekt, som stod for Kiels genopbygning. Han var deltager på Kiels dansehold. Det er det bedste dansegulv, vi nogensinde har danset på, væggene var beklædt med silketapeter, og bærer, garderober og andet inventar var fuldenndt.

Eva Birkegaard født den 10/2 1914 i Jersie.

Efter at have taget præliminæreksamen på Tøxens skole i Køge i 1931, var jeg hjemme på Frihedstoft i 2 år, og kom så i huset hos dyrlæge Hervad Jørgensen på Strandgården i Himmelev. Her var jeg et år og kom så hjem på Frihedstoft, hvor der blev fejret sølvbryllup sommeren 1935. Til november 1935 kom jeg på Holte husholdningsskole, og derfra tog jeg til København, hvor jeg var i huset hos grosserer Lippmann, som var indehaver af Fa. Simonsen & Weel på Købmagergade. Efter 1½ år der, kom jeg på Askov højskole i 9 mdr. hvorefter jeg var hjemme i Jersie, til jeg blev gift den 26. november 1938. Vi flyttede ind i en lille lejlighed på Parkvej. I april 1939 flyttede vi på Skovvej 75, som vi købte, og hvor vi boede i 17 år. I 1955 købte vi Skovvej nr. 20, og her byggede vi garage, kontor og drivhus, og herfra ledede vi forretningen indtil vi den 1. juni 1969 købte ejendommen Skovvej nr. 81, hvortil vi flyttede kontoret og bilerne, og hvor Lene og David bor.

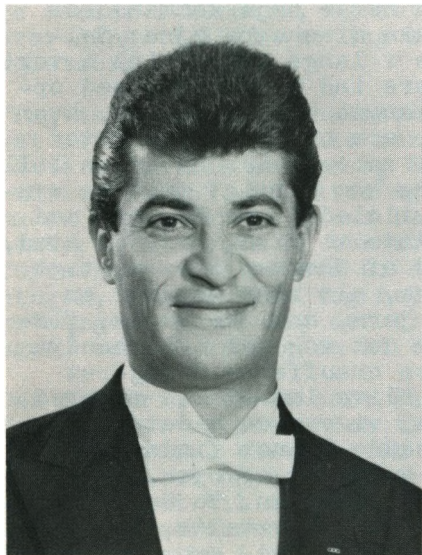
For mit vedkommende er dansen forbi, og jeg har nu i nogle år dyrket motionsgymnastikken og deltaget i flere lejre i Fuglsø, samt landsstævner, forskellige steder i Danmark, og det er en lige stor oplevelse hver gang. I 1971 var jeg med i det store stævne i Holstebro.

Fragtmandshallen på halmtorvet, som stadig var blevet udvidet, kunne ikke mere tage godsmængden, og man måtte nu udvide med en ny hal i Glostrup, som blev indviet i 1969, vi måtte øge vores vognpark med endnu en vogn, for at kunne betjene den ny hal, og i december 1969 købte vi vor kollega Becher Rasmussens forretning - den sidste af de gamle kommissionsforretninger, hvor manden tog med toget med vadsækken, forretningen var 69 år, den blev nu lagt sammen med vor egen, som nu er ene om at betjene Korsør.

Den 9. april var en sort dag i vort lands historie, og for os, der oplevede den tyske besættelse på nærmere hold i Korsør, blev det en dag vi aldrig vil glemme. Kl. 5,15 blev havnen besat af tyske fisketrawler, der var ombygget til formålet, hvert færgeløje blev blokeret, færgefarten indstillet og havnen spærret. Der lå mange skibe i Storebælt, og det største satte lodsflag, lodsens sejlede ud for at udføre sin pligt, da han kom om bord på dækket, stod mandskabet opstillet, og et stort orkester spillede: "Wir fahren gegen Engeland", hvorefter lodsens humoristisk svarede, at så var det den forkerte vej, så skulle de tage en anden kurs. Tropperne ombord var ældre soldater fra Bayern, de var langskæggede, da de havde været om bord i 14 dage. Skibet blev ført til Kaj ved toldbygningen, det var så stort, at det var lige så højt som banegården. Så snart skibet havde lagt til, begyndte tyskerne at indtage gaderne og opstille geværstillinger, og et stort hagekorsflag blev spændt ud på banegårdspladsen, telegraf- og telefoncentralen blev besat og afbrudt. Ud-lodsningen af det store skib foregik fra flere steder samtidigt, kraner svingede hestekøretøjer forspændt med to heste i land, og motorcykler med mandskab på blev med startede motorer hejst ned, så de var parate til at køre i land næsten, inden de nåede jorden. På læsserampen ved toldbygningen blev tonsvis af rugbrød, pølser og ost samt hø til hestene stablet op.

Jeg vågnede ved, at nogle tyske flyvemaskiner gik lavt henover byen, vel sagtens for at kontrollere om hagekorset var bredt ud og invationen gik glat. Jeg hørte soldater marchere, og da jeg hørte høje kommandoråb og kiggede ud, troede jeg ikke mine egne øjne: Soldater i tusindvis marcherede i lange rækker ind i vort land. Kl. ca. 8 kom to tyskere ind i vor stue med opplantede bajonetter, og forlangte at få at vide, hvor vore lastvogne stod, vi lod, som om vi ikke forstod dem, men henviste dem så til naboen, der havde en lille lastvogn i sin garage, men de kom hurtigt tilbage synligt opbragte over at være vildledte. De fægtede med arme og ben, og til sidst måtte vi vise, hvor de stod, vor garage på den anden side af Skovvej blev hurtigt fyldt med varerne fra vognene, alt blev smidt i en tilfældig blanding, der var jern, antikke stole, flødeboller og meget andet, men det tog man ikke hensyn til. Nu blev vognene med vore chauffører dirigeret til banegårdspladsen for at blive læsset med rugbrød, alle andre vogne holdt parat, vi var de sidste, der blev læsset, fordi de ikke havde kunnet finde vore vogne, nu blev alle vognene sendt ud af byen, vi vidste ikke, om vi nogensinde så dem igen. To dage efter kom de tilbage igen, og chaufførerne fortalte, at de den første dag blev sendt til Ringsted, hvor de overnattede på Ringsted kaserne, næste dag kørte de til København, hvor de læssede rugbrødet af. Vi fik senere betaling for de kørte antal kilometer fra den tyske værnemagt. Uden at være klar over det, har vi sikkert været involveret i en spionsag inden invationen: Der boede en mand på "Wærftet", som havde en hønsefarm, og han sendte tit slagtede høns til København med vor fragtrute, og det var altid meget fornemme steder, pakken skulle afleveres. Da den 9. april oprandt, viste det sig, at manden var spion, og kaptajn på et af de store tyske skibe, der lå i havnen, så det er sikkert hemmelige oplysninger, der har været anbragt i hønserne. Det var begyndelsen til en streng tid, hvor mangel på olie og benzin førte til alvorlige restriktioner, en ministeriel bekendtgørelse forbød kørsel ud over 40 km. fra hjemstedet, og med dette stavnsbånd blev vor koncession sat ud af kraft, og det betød, at vi ikke mere kunne passe vor forretning, og det satte sig naturligvis dybe spor i vor økonomi og daglige tilværelse. Senere gik Dines aktivt ind i modstandsbewægelsen, og det blev ham betroet, at transportere de illegale våben, som englænderne kastede ned i Syd-sjælland og som var beregnet for Korsør.

Hraer og Lene Davidian

Lene Davidian født den 15/4 1939, datter af Dines Birkegaard og hustru Eva Poulsen.

1955 fik jeg realeksamen på Korsør realskole. Herefter var jeg på husholdningsskolen "Ankerhus", bagefter på "Odense fagskole" på sykursus og så blev jeg uddannet til barneplejerske på Københavns kommunes børnehjem "Sølund" (med 110 børn fra 0 - 5 år). Fra 1958 var jeg barneplejerske på Ledreborg hos Prinsesse Jagues af Bourbon Parma, hvor jeg passede 3 børn. Både prinsen og prinsessen var søde og rare, og vi var 2 unge piger, der havde mange hyggelige timer deroppe. Prinsessen havde selv oplevet meget og fortalte levende for os om hendes oplevelser i krigsårene (hun sad selv i Vestre fængsel). Det foregik altid når prinsessen spiste frokost og vi to piger sad på køkkenbordet og lyttede. En kort tid boede vi på slottet, hvor mange af salene og værelserne stod, som de altid havde

været det i fordumstid, bl.a. boede jeg i Chr. IV værelse, jeg sov i "hans himmelseng" og servantestel og nipsgenstande var stadig de samme, som på hans tid. Senere flyttede vi ud på en gård, hvor vi om vinteren sneede inde og måtte grave os fri, mens børnene benyttede skiene, når de skulle til skolen.

Da jeg rejste fra prinsen blev jeg barnepige hos skibsreder Jørgen Jensen i Charlottenlund, der var 2 piger at passe, og i ca. 6 måneder boede vi i en villa i St. Jean Cap Ferrat ved den franske riviera, det var en lille by, men på den daglige spadseretur med børnene mødte jeg både Sommerset Maugham og Chaplin og fl. a.

Den 28. september 1960 tiltrådte jeg som guvernante på den danske ambassade i Teheran. Ambassadøren greve Adam Moltke-Hvitfeldt og grevinden havde 3 børn (2 piger og 1 dreng) hvoraf den ældste datter gik på kostskole i Danmark. Vi boede 8 måneder i Teheran og 4 måneder på godset Espe hvert år.

Jeg var på ambassaden i 3 år, og jeg så og lærte en masse i disse år. Mit arbejde bestod i, at passe børnene, lære dem at skrive og læse dansk, samt at læse engelsk med dem, senere fik jeg lært kokken at bage dansk wienerbrød, og når greven og grevinden skulle til fest hos shahen hentede jeg deres smykker og ordeer fra ambassadens bankbox, og når festen var forbi, fik jeg igen overdraget smykkerne, som så lå under min hovedpude om natten.

I maj 1963 var det danske kongepar og prinsesse Benedikte på officielt besøg i Iran, besøget var en stor oplevelse, byen var smykket med danske flag og danske varer, og under receptionen på ambassaden fik jeg den glæde at hilse på og tale med Kong Frederik, Dronning Ingrid og prinsesse Benedikte. Senere tog de kongelige på rundtur i Iran, mens vi hjemme på ambassaden havde travlt med at arrangere pressekonference for udenrigsminister Hækkerup. Højdepunktet for os danske, som boede i Teheran, var imidlertid afskedshøjtidligheden, hvor begge kongepar omgivet af os danske hørte nationalmelodierne blive spillet, det var et betagende øjeblik, som vi sent glemmer.

Da Kampmann som statsminister var på besøg i Teheran, var jeg med på rundtur i byen for at vise Kampmann og hans følge byens seværdigheder.

Omkring juletid havde flere ambassader arrangeret julebasar og lign. Det første år tog grevinden med og viste mig de forskellige ambassader, og de andre år blev jeg med børnene sendt afsted for som repræsentant for ambassaden at vise det danske flag.

I den persiske ambassade i Danmark

Efter at vi blev gift og bosatte os i Danmark, er David blevet opfordret af den persiske ambassade til at virke som public relation, på grund af hans kendskab til Persiens historie og hans erfaring i turistbranchen. David har holdt adskillige foredrag (på dansk) og vist film om Persien rundt om i landet, og vi er til fest to gange om året på den persiske ambassade. I marts er det persisk nytår og alle persere bosiddende i Danmark er indviteret, og hele festen og arrangementet er persisk, der bliver serveret persisk mad, drukket persisk vodka og danset persiske danse. I oktober er det Shahens fødselsdag, der fejres og i år tilligemed Persiens 2500 års jubilæum som monarki, vi modtog personlig invitation fra den persiske ambassadør, og i ambassadørens hjem mødte vi repræsentanter for kongehuset og for andre ambassader og folk indenfor handel og industri med tilknytning til Persien. Blandt gæsterne var Simon Spies, kammerherreinde Wern, direktør for Tuborg Viggo Rasmussen, fru Saxild (hr. Saxild er grundlæggeren af Kampsax, som har lavet jernbane og hoved- og motorveje i Persien), repræsentanter for Tass bureau (Rusland), associated Press (England), min tidligere chef fhv. skibsneder Jørgen Jensen og frue, grevinde Ruth og grev Plémming af Rosenborg og mange andre kendte topfolk i Danmark. Der bliver serveret champagne, vodka og andre drinks og pindemadder og persisk kaviar. Efter nogle timers forløb er kun ambassadørens venner og bekendte tilbage, og så bliver der serveret middag -stående-, det er en blanding af fransk og persisk mad, og der serveres rødvin til, efter spisningen åbnes for gramofonen, og vi danser til persisk musik, og hygger os nogen tid, før vi forlader ambassaden.

I den danske ambassade i Teheran

Dagliglivet på ambassaden i Teheran var ret afvekslende, dagen begyndte kl. 7 med morgenmad med børnene, derefter kørte chaufføren os op til den engelske skole, hvor børnene skulle være indtil kl. 3. Rengøring og tøjvask blev ordnet af personalet, og om formiddagen gik jeg så på indkøb i byen. Når der skulle være reception eller middag på ambassaden, købte jeg blomster ind, og grevinden lavede selv blomsterdekorationerne, og jeg sørgede for at borddækningen var i orden. Kl. 1 var der frokost, og her blev forskellige arrangementer, officielle besøg og middage drøftet og tilrettelagt. Jeg havde ligesom alle ansatte på ambassaden tavshedspligt, og igennem de tre år fik jeg indblik i de mange ting, som en ambassade tager sig af. Jeg fik hver dag 1 dansk og 1 engelsk avis til gennemlæsning, og hvad der evt. kunne interessere ambassadøren blev understreget og afleveret på hans kontor. Børnene blev hentet fra skolen kl. 15, og kl. 16 blev der serveret the. Derefter gik vi tur i byen eller blot i haven, vi læste lektier både engelsk og dansk, som jeg underviste børnene i. Kl. 19 blev der spist middag med hele familien samlet, og kl. 20 blev børnene lagt i seng.

Hvert år på kongens fødselsdag blev der holdt reception for den danske koloni, og vi var ca. 150 danske til et par hyggelige timer med dansk mad og dansk hygge. Hvert år blev der holdt julefest for alle de danske børn og uddelt julegaver til hvert barn.

På ambassaden blev der holdt adskillige middage. Når en minister eller anden fremtrædende mand var på besøg, blev der holdt middag på ambassaden, og man inviterede persiske ministre og andre ambassadører, der var altid ca. 24, og der blev dækket ved småborde. At placere gæsterne er en vigtig detalje, idet man har forskellig rang, og skal placeres efter denne, dertil har man en speciel blå bog, som man bruger flittigt, bl.a. under kongeparrets besøg viste det sig, at grevinden trods sin rang som både ambassadice og grevinde havde lavere rang end dronningens hofdame.

En af mine største oplevelser var, da David og jeg var æresgæster ved et muhammedansk landsbybryllup ca. 135 km. udenfor Teheran. Vi blev modtaget på "kongelig vis" med orkester og borgmesteren i spidsen, og siden blev vi ført i et optog (først 2 mænd bærende et stort spejl, dernæst en bærende et sølvfad med røgelse, og en med blomster) til borgmesterens hjem, hvor vi blev budt på forfriskninger og the og frugt.

Da festen skulle begynde, blev vi igen ført til det sted, hvor festen holdes, og her fester mænd og kvinder hver for sig. Jeg var eneste blandt de ca 100 kvinder, der ikke var tilsløret, og da jeg var æresgæst, fik jeg ærespladsen 1 stol og omgivet af resten af damerne siddende på gulvene på tæpper. Selve vielsesritualet foregår også med brud og brudgom i hver sit værelse, præsten spørger (fra det andet lokale) bruden siger ja tre gange og så er de gift, og man fester videre (stadig hver for sig). Efter nogen tid bliver bruden tilsløret og ført af hele optøget med musik og gæster til sit fremtidige hjem. Ca. 50 m før hjemmet vender mændene om og damerne fører hende videre, og samtidig bliver der lagt sølvbakker på jorden, idet hun ikke ifølge traditionen må berøre jorden. Ligeledes er det en tradition, at ingen mænd må se hende i brudekjolen, derfor er hun helt tilsløret.

Dagen efter festen, var vi på rundtur i byen og omegnen og deres gæstfrihed var helt enestående, og for mig blev det en stor oplevelse.

Det lidt alvorligere oplevede jeg også, idet der udbrød en krisetilstand mellem præsterne og venstre orienterede og så Shahan og parlamentet, der var en del skyderi, militær i alle gader og udgangsforbud for os europæere. Vi skulle hjem til Danmark, og fik speciel tilladelse fra udenrigsministeriet til at køre ud på gaderne. Flere gange undervejs til lufthavnen, blev vi stoppet og to soldater sprang ind foran bilen og to på hver side alle med maskingeværer pegende mod os inde i bilen, sidste gang vi blev stoppet, var der to tanks, der rettede kanonløbet mod os, mens ambas-

sadens chauffør fæmlende fandt papirne frem. Opgøret blev efter 10 dage kæmpet ned, og så blev der atter ro og orden.

De tre år i Persien bragte mig mange dejlige oplevelser og minder, gæstfriheden i dette fremmedartede land er fantastisk.

28. september 1963 blev jeg gift med Hraer Davidian (daglig kaldet David). 18. juli 1964 fødte jeg Georg, og 12. september 1967 fødte jeg Andre.

Hraer Davidian født den 16/12 1935 i Persien. Hans slægt stammer fra det nordvestlige Persien. På fædrenes side findes 1 skoleinspektør, håndværker og forretningsmænd. På mødrenes side fra en gammel gods-ejerslægt, der først i 1900 tallet måtte flygte for de politiske uroligheder.

Han blev student som 18 årig i 1953. Derefter i forretning som bogholder. Hvorefter han i 1957 blev soldat i 1½ år og blev løjtnant. Efter hjemsendelsen blev han persisk-engelsk tolk i den Japanske ambassade i 1 år.

De næste 6 år var han ansat i det franske luftfartsselskab, hvor han arbejdede i turist- og fragtafdelingen. Arbejdet bestod i bistand til de rejsende med billetter, hotelophold i fremmede byer, og øvrig vejledning for de rejsende, Dette medførte mange luftrejser over hele verden, bl.a. en tur over Nordpolen og Japan, Amerika og mange andre steder. Bl. a. besøgte han Rom og Paris meget ofte, så han lærte disse byer særdeles godt at kende.

Efter hans forlovelse med Lene skiftede han, og gik ind i S.A.S. Årsagen var at Lene ikke ville bo i Østverdenen. Ved at gå over i S.A.S. kunne han bo i Danmark, når de blev gift. Nu var der den vanskelighed, at han skulle lære det danske sprog, så han kunne klare sig her. Han fik så aftale med selskabet at han atter kunne antages, når sprogvanskelighederne var klaret.

Så blev de gift i Korsør Kirke den 28/9 1963 og boede så i Korsør. Den persiske ambassadør og frue var med til brylluppet, desuden flere andre persere, der boede her, bl.a. en persisk ingeniør, dansk gift og flere andre. David har stadig forbindelse med ambassadøren og jævnlig indbudt til særlige lejligheder, hvor landsmænd mødes.

Efter brylluppet tog han så fat på den almindelige hverdag. Han var straks med i arbejdet i fragtforretningen Korsør - København. Det lå ikke så fjernt fra hans tidligere arbejde i luftfarten, og dette bevirkede, at han hele dagen var nød til at høre og tale dansk. Lene og han talte engelsk. I løbet af et år havde han lært så meget, at han på egen hånd kunne klare sig med sproget, og han var så inde hos S.A.S. til forhandling om at gå ind påny. Kom bare i morgen sagde chefen, men da han så forklarede, at de ventede en arving inden længe, ville han gerne vente til det var overstået. Ja så venter vi lidt.

Det unge par havde efter brylluppet boet hjemme hos hendes forældre på Skovvej 20. Der var en lille lejlighed på 1. sal, 3 små værelser, køkken og toilet. Lene havde ønsket at føde sit barn hjemme, og det skete også. Det skete lørdag den 18. juli. Alt vel og søndag morgen kom sundhedsplejersken for at gøre Lene og den lille dreng i stand. Eva var også med derinde og Dines kiggede ind. Nu går jeg ud for at lave kaffe til du er færdig, sagde han så til Eva. Da der gik lidt tid i soveværelset og Eva endnu var derinde, sagde han så, nu går jeg ud i drivhuset, men jeg kommer straks ind igen. Mor og barn var i orden, og da gik Eva ud til kaffen.

Men Dines var ikke kommet ind, Eva ventede lidt og gik så ud for at se efter ham. Hun fandt ham liggende død ude i drivhuset, endnu varm, men livet var udslukket. Det blev en af de tunge dage i familien. Eva ringede, Dines er død. Jeg tog telefonen, hvad siger du, Dines er død. Han havde glædet sig meget til at se sit første børnebarn. Var den store glæde mon årsag til hans død, et hjerteslag.

Jeg ringede mange gange i løbet af formiddagen, Asta og Ejnar var på hjemrejse fra ferie i Tyskland, men vi viste de skulle gøre et lille ophold i Skodsborg søndag eftermiddag før hjemturen. Knud og Inge traf jeg hjemme, vi fik givet besked til Skodsborg, så Asta og Ejner kunne få det at vide. Også til Dines mor ringede jeg, og tilbød at hun kunne køre med. Hun kunne slet ikke forstå, at det var rigtig og hun ville ikke høre tale om at køre med.

Kl. 5 søndag eftermiddag samledes vi så på Skovvej 20 Korsør. Her holdt sognepræsten en andagt ved kisten, der fra haven blev ført ind i den store stue. Enkelt men højtideligt, Od Fellow brødrene bar kisten ud til rustvognen, og kisten blev ført ud til kapellet på kirkegården. Foruden mor og jeg kom også Knud og Inge, desuden en del venner fra byen. Asta og Ejner kom ud ad aftenen, de havde altså fået vor besked. Torsdag blev Dines begravet på Korsør kirkegård, Od Fellow Brødrene stod æresvagt ved kisten, og bar den ud, og en stor skare af slægt og venner var mødt.

Det var en katastrofe for hjemmet på Skovvej. Hvad nu? Flere gode venner havde tilrådet at Eva skulle søge forretningen afhændet. Efter begravelsen havde Eva indbudt de nærmeste til at spise. Her stod hun op og fortalte os alle, at hun agtede at fortsætte virksomheden. I de dage efter Dines død blev der så truffet de store afgørelser, som drejede sig om familiens fremtid. David stod nu over for valget mellem S.A.S., hvor han kunne tiltræde snarest, eller overtage leddelsen af virksomheden. Han valgte at blive i Korsør. Snart fik de så egen lejlighed, men forretningen blev stadig ført fra Skovvej 20, som hidtil.

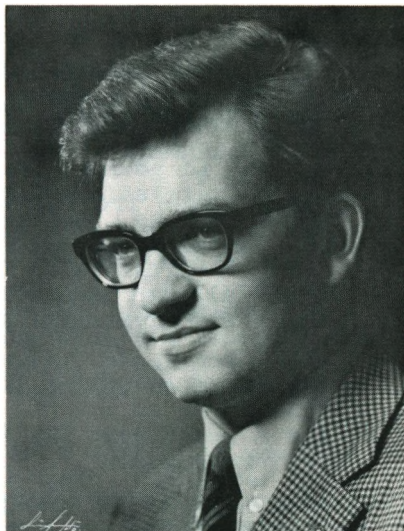
Den voldsomme aktivitet i Korsør i de følgende år bevirkede en stor fremgang på transportområdet, og i de følgende år er vognparken udvidet fra 2 a 3 vogne til nu 4 a 5 vogne og 8 mand i arbejde, foruden kontorarbejdet med moms og alt hvad dermed følger.

De første år efter Dines død, drev Eva selv virksomheden, men i 1967, kom David ind som medindehaver, således at de havde hver en halvdel. Men virksomheden vok-

sede stærkt, og pladsmangel øgede vanskelighederne. Eva havde for år tilbage købt en grund ved siden af den Dines købte for mange år siden, netop for at bygge egne garager. Den iøvrigt særdeles gode garage på Skovvej i forbindelse med boligen gav kun plads til en stor og en lille vogn, og nu havde de 4 store vogne foruden den lille vare og personvogn.

Man havde opnået tilladelse til at bygge garager, en bolig måtte så vente. En dag kom et olieselskab og ville købe grunden 85.000 kroner kontant, hvis anlæg af benzintank blev godkendt. Nye alvorlige overvejelser, men da der ingen andre vel beliggende byggegrunde kunne findes i øjeblikket, afslog man tilbudet. En dag kom et tilbud på noget helt uventet. En stor udvidet ejendom, hvor der var en stor grund, så der kunne holde mange store biler, en lagerbygning mod gården i 2 etager, og en stor beboelse med fuld kælder og soveværelser på 1. sal, skulle sælges omgående. Kunne man måske alligevel sælge til Esso, så ville det jo nok kunne lade sig gøre. Og Esso var stadig køber. Handelen gik i orden og Lene og David flyttede så ind i løbet af en måned i Skovvej 81, men Eva blev boende i Skovvej 20. Forretningen blev så flyttet til Skovvej 81, og her blev eget tankanlæg indlagt, pladsen reguleret og anlagt parkeringsplads for alle biler.

Finn og Hanne Birkegaard

Finn Birkegaard født 25/11 1942 i Korsør, søn af Dines Birkegaard og hustru Eva Poulsen.

- 1959 Bestået realeksamen fra Korsør realskole.
- 1962 Uddannet bankassistent i Den Danske Landmandsbank Korsør afdeling.
Militærtjeneste (flyvevåbnet) til 1963.
- 1963 Ansat ved Den Danske Landmandsbank, Lufthavn afd. valutakasserer.
- 1965 Fra 1/2 - 1/7 ansat hos Firma Ole Fink Jensen, handelsfirma i sten, som salgsassistent.
- 1967 Højere Handelseksamen, Niels Brocks Handelsskole. Ansat hos Firma Lynggaard Skandinavia.
26/6 67 som kasserer, 12/7 udnævnt som prokurist med eneprokura, 15/8 67 udnævnt som personalechef.

1970 27/6 Gift med Hanne Lynggaard

1/2 Købt ejendommen Bredstensvej 2, 2610 Rødovre, nuværende bopæl.

Hanne Lynggaard Birkegaard født den 5/7 1945 i København, datter af grosserer, fabrikant Hans Peter Toft Lynggaard, konsul for Mexico i Danmark og hustru Martha E. Knudsen.

1963 Realeksamen fra De Forenede Præliminærkurser. Ophold på Bell School of Language Cambridge, England 1963 og 1964.

1965 Sprogfalkutet universitetet i Grenoble, Frankrig. Ansat som kontorassistent hos Firma Pieroth vinhandel.

1966 Ophold på Stanford Universitet, Californien, U.S.A.
Ansats hos firma Ole B. Nielsen & Co. Chipping og tekstilmask.

1967 Ansats hos firma Lynggaard Skandinavia, som kontorassistent.

Udnævnt 1/9 til konsultssekretær i det Mexicanske konsulat for Danmark.

Lynggaard Skandinavia, Halmtorvet 15, 1700 København, er et specialfagfirma for fødevarebranchen og fødevareindustrien, opdelt i selvstændige afdelinger med afdelingsledere og specialister på hvert sit felt. Firmaet beskæftiger ca. 50 medarbejdere, fabrikerer, køber og sælger i egen regning. Firmaet er alsidigt med mange varer på sit program, men kan alligevel tilfredsstille de største og mest specielle krav fra kunde eller leverandør gennem sine selvstændige afdelinger, der har fordel af fælles administration, finansiering og gensidig orientering og samarbejde under et tag og udelukkende betjenende den moderne fødevaresektor.

Firmaet er grundlagt af Peter T. Lynggaard i 1887 som et charkuteri en detail og en gros, videreført som pølse- og konserverfabrik fra 1919-1937 af Sofus T. Lynggaard, som derefter solgte fabrikken og startede det nuværende specialfirma med leveringer til fø-

devarebranchen og med selskaber i Sverige og Tyskland. Firmaet ejes i dag af Hans T. Lynggaard, født 1922, uddannet 1938-1944 på forskellige virksomheder som slagter, pølsemaker og kødteknolog, ansat 1944 i firmaet, fra 1947 som medindehaver, fra 1959 som eneindehaver.

Firmaet er opdelt i følgende 8 specialafdelinger:

- 1 Industri-afdeling Salg af maskiner, anlæg og udstyr til slagterier og kødindustrien, portionskontrollfabrikker, centralfabrikker for supermarkeder samt til fiskeindustri ens den animalske.
- 2 Hjælpestof-afdeling Salg af krydderier, præparater, kemikalier, hjælpestoffer, farver, smagsstoffer, håndsæve, håndknive, beskyttelsesudstyr o.a. til hele fødevarerindustrien.
- 3 Butiks- og emballage-afdeling Salg gennem stort udsalg og udstilling i Købbyen samt afdelinger og lagre i provinsen til alle detailbutikker inden for fødevarerbranchen så som slagtere, viktualiehandlere, supermarkeder, købmænd o.a. af alt moderne butiksudstyr, daglige forbrugsvarer samt pakkemaskiner, pakkeanlæg og elektronvægte for prismærkning.
- 4 Leverance-afdeling Landsdækkende salg af alt udstyr til hoteller, restauranter, pølse-, kaffe-, snakbarer og cafeterier, samt komplette leverancer og monteringer af hoteller, restauranter, cafeterier, industri- og storkøkkener.
- 5 Eksport-afdeling I Salg af maskiner og udstyr til slagterier og kødkombinater i hele Østeuropa og Asien, indretning af forberedelses- og centralkøkkener samt satellitcafeterier.
- 6 Eksport-afdeling II Salg af maskiner og udstyr til slagterier og kødindustrien i hele Vesteuropa, Amerika og andre oversøiske lande.

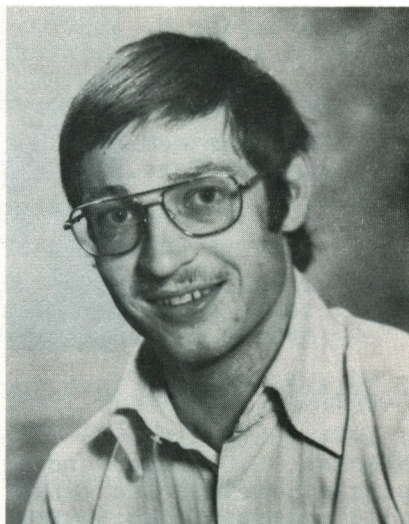
- 7 Serviceafdeling + maskinfabrik Værksteder og fabrik for reparationer, fabrikation og licensfremstilling af maskiner, med 5 servicevogne og stort reservedelslager.
- 8 RE-FOO-MA Selvstændigt firma for køb og salg af nyistandsatte maskiner til fødevarerindustrien.

Virksomheden forudsætter en stor rejseaktivitet. Ejeren er stadig på rejse for at kontakte bestående videreforhandlere såvel i Europa som de andre 4 verdensdele. Også Finn må rejse en del både til Amerika og Europa hvor der kræves jævnlige besøg.

Der kommer mange udenlandske købere. Ofte kræver det, at firmaet viser disse købere byens seværdigheder af mange slags. For de udenlandske gæster er et besøg i et privat dansk hjem undertiden deres højeste ønske. Det er naturligvis en belastning at modtage gæster altid med kort varsel, og nu ønsker Hannes mor sig efterhånden fritaget for disse værtspligter, og Finn og Hanne må så overtage disse pligter.

Jeg er vis på at det vil lykkes i Deres dejlige hjem at modtage ikke blot de fremmede, men også den venne- og familiekreds som hidtil har gæstet dem.

Klaus og Tove Birkegaard

Klaus Birkegaard født i Korsør 25/12 1945, søn af Dines Birkegaard og hustru Eva Poulsen.

Efter endt skolegang kom han i urmagerlære i Korsør i 1961 16 år. Læretiden blev afsluttet med $\frac{1}{2}$ år på skolen i Ringsted, hvor fra han lagde svendepreve i 1966.

Efter 1 år i Hammel kom han til sin nuværende plads i et stor forretning i Randers.

I Korsør var det dels sejlsport og gymnastik, der optog fritiden. Sammen med et hold deltog han i to englandsture med gæstebesøg i private hjem og gymnastikopvisninger, der senere blev modsvaret af engelske kammeraters besøg her i Korsør. Stadig træner han med sin gymnastik i Aarhus, hvor han de senere år har boet.

I 1970 blev han gift med Tove Andersen.

Tove Birkegaard født 12/9 1945 i Viborg, datter af maskinarbejder H. Andersen og hustru Anne Marie Sandergaard Andersen, køkkenchef i Viborghallen.

1963 Realeksamen i Viborg.

På Ranum seminarium, men dette passede ikke rigtig for Tove.

1964 15/11 på laborantskole i Esbjerg.

1965 1/10 på Løvens kemiske fabrik ved Ballerup.

1966 1/10 flyttede hun så til Aarhus og fik ansættelse på Aarhus Olie som laborantassistent, hvor hun stadig er beskæftiget.

I fritiden dyrker Tove yoga og lidt musik.

I 1971 købte Klaus og Tove et nyt hus i Selling ved Hadsten, H.C. Andersensvej nr. 8. Det er et nyt udstykket område, med mange skønt beliggende huse med alle moderne faciliteter. Til huset hører ca. 750 m² grund og selve huset er på 162 m² + 32 m² garage. Der er anlagt en pæn have, som også giver arbejde og glæde.

I årenes løb kørte Klaus hver dag 40 km. til Randers, men Tove blev i Aarhus på arbejde. Nu har de omtrent lige langt at køre til deres sædvanlige arbejdssted.

Sjællandsmestre i dans

Birte Poulsen

Birte Poulsen født den 3/12 1941, datter af kredsdyrlæge i Ribe amt Knud Poulsen og hustru.

1957 Præliminæreksamen fra Brønderup realskole.

1960 Nysproglig student fra Fredericia gymnasium. Herefter et år på Stephens College-Columbia Missouri U.S.A., hvor hun fik en associah of Arts degreet. Skolen i Amerika havde ca. 1200 elever fra hele verden. Alle nationer og farvede folkeslag var repræsenteret.

1961 Påbegyndt jurastudiet ved Københavns universitet.

1968 Juridisk embedseksamen. 13/1 ansat ved Grønlandsministeriet, for senere på året at tage til Bruxelles for at studere fællesmarkedsret og europæisk integration. Der ofres megen tid på, at lære og tale det franske sprog, der er en meget vigtig faktor. Til daglig lyder vel de fleste europæiske sprog her, men hovedsprogne er de alt overskyggende.

1969 8/9 ansat ved Atomenergikommissionens sekretariat, med udstationering ved den danske mission til fællesmarkedet i Bruxelles i tiden august 1970 til marts 1971, foruden studieophold i Geneve, Paris og flere andre steder.

1971 23. august til februar 1972 i Bruxelles vedr. fællesmarkedet.

Er uforlovet og ugift og boende i Valby.

Ivar og Kirsten Dreyer

Ivar Dreyer født 24/12 1941 i Nyborg, søn af politi-assistent Viggo Dreyer og hustru Ida Kleis.

Realeksamen fra Nyborg private realskole.

1961 Student fra Nyborg gymnasium.

1962 Påbegyndt studiet Cand. polit. på Københavns universitet.

1969 Cand. polit. Ansat i direktoratet for egnsudvikling i Silkeborg.

1971 Fra 1/4 ansat ved Århus Kommunes økonomikontor.

1964 11/7 gift med Kirsten Poulsen.

Fritidsinteresser: jagt og hundeopdræt.

Kirsten Dreyer født 6/3 1943 i Birkelse, datter af kredsdyrlæge i Ribe amt Knud Poulsen og hustru.

1959 Præliminæreksamen fra Brenderup realskole. Derefter 1 års studentersophold i Oheio i U.S.A., hvor hun boede i et privat hjem, hvor der var jævnaldrene unge i hjemmet.

1963 Ny-sproglig student fra Nyborg gymnasium. Påbegyndt studiet Cand. psych.

1970 Cand. psych. Ansat ved Statshospitalet ved Århus.

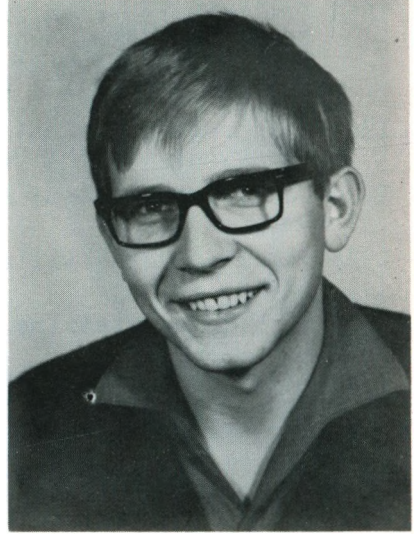
1970 Familien købte villa og bor nu i Risskov ved Århus.

1967 15/5 fødtes Katrine.

Uden for det daglige arbejde på Statshospitalet, underviser Kirsten på Danmarks lærerhøjskole for sygeplejeelever, yngre læger og for folk fra den sociale forvaltning i Århus.

Kirstens speciale er -adoptivbørn-, undervisningen er ret krævende, idet den skal tilrettelægges for de specielle emner, der behandles.

Ole og Annegrete Poulsen

Ole Henrik Poulsen født den 25/1 1946 i Thomas Kingos sogn i Odense, søn af kredsdyrlæge i Ribe amt Knud Poulsen og hustru.

- 1960 Startede spejderpatrulje under Bogense trop i Det danske spejderkorps, var som repræsentant for Det danske spejderkorps til Verdensjamboué i Grækenland i 1963.
- 1961 Medstifter af skolebladet "Sputnik" på Brenderup og omegns realskole.
- 1961 Præliminæreksamen fra Brenderup og omegns realskole.
- 1963 Medlem af bestyrelsen for elevforeningen "Minerva" på Viborg katedralskole indtil 1964.
- 1965 Mat. -mat..student fra Viborg katedralskole.

- 1965 Startede mediciner-studiet ved Århus universitet, hvor 1. del blev bestået efteråret 1969 og 2. del A efteråret 1970. Studiet forventes afsluttet i sommeren 1973. Har som et led i studiet været på dirsektionskursus i Rijeka i Jugoslavien i 1967.
- 1970 22/2 gift med Annegrete Wejlstrup Brøndum i Skive gammel kirke.
- 1971 1/2 købt hus på Nyvej 12 i Hornslet.
- Fritidsinteresser: håndbold (1963 junior-danmarks-mester i udendørs håndbold på viborg håndboldforenings juniorhold, senere nordjyske mestre i indendørs håndbold), tennis, badminton og bordtennis.

Annegrete Wejlstrup Brøndum født den 29/3 1946 i Skive, datter af ingeniør Ernst Brøndum og hustru Dag-ny Velling Andersen.

- 1962 Mellemskoleeksamen fra Skive Søndre skole.
- 1965 Mat.-mat. studentereksamen fra Viborg katedral-skole.
- 1965 3 måneder på Århusegnens husholdningsskole, Ris-skov og derefter 9 måneder i huset.
- 1966 Optaget på Århus seminarium, demiteret herfra i 1969 med specialundervisning og gymnastik som liniefag.
- 1969 Ansat på Sølystskolen, Egå.
- 1 søn født 7/11 1971.

Alfred og Johanne Pedersen

Alfred Pedersen født den 2/9 1882 på Frihedstoft, død 26/8 1931, gift 10/5 1910 med Johanne født den 29/3 1889 død 20/5 1949, datter af Niels Nielsen og hustru Margrethe, overtog gården efter hendes forældre 1916. Han havde gået i skole i Køge og fik præliminæreksamen 1897, blev uddannet ved landbruget og havde været på Dalum landbrugsskole.

1910 blev de gift og købte Højstrup i Havdrup, men allerede 1916 overtog han så gården efter svigerforældrene, der købte villa i Roskilde og boede der resten af deres tid. Niels Nielsen døde i Roskilde 10/3 1936, hans kone døde 5/11 1937 i Ll. skensved, hun var flyttet fra Roskilde til sin datter i Ll. Skensved.

Alfred Pedersen var en meget velbegavet mand, 1924 blev han valgt ind i sognerådet og blev straks formand. Han fik snart sat lidt mere system i sognerådsarbejdet, ordnet arkiv og lagt arbejdet i mere faste rammer. Han afløste den senere minister Jørgen Jørgensen, efter dennes forslag som formand for Gl. Roskilde amts sognerådsforening. Han var desuden en tid formand for foderstofforeningen i Ll. Skensved, i bestyrelsen på slagteriet, næstformand i landboforeningen og meget andet.

I sommeren 1930 blev han syg, det store arbejde han havde fået, overanstrengte ham, og hans nerver svigtede. Lægen tilrådede at han frasagde sig alt offentlig arbejde. Han rettede sig op, men han var og blev syg. I august døde han i sit hjem. For alle der stod ham nær, var det svært at forstå. Han blev begravet på Højelse kirkegård kun 49 år gl. Et meget stort følge fulgte ham til graven.

I en nekrolog i Østsjællands folkeblad fik han en meget smuk omtale, hvori der bl.a. stod: Adels kan bonde være.

Tante Johanne, som vi alle kaldte hende, sad så med gården en tid indtil hun købte en villa ved stationen i Ll. Skensved. Her flyttede hun så ned og boede her til sin død den 29/3 1949.

Hun var altså alene i 18 år. Desværre var hendes helbred ikke godt. I flere år havde hun sukkersyge, som hun nok havde haft i flere år, før det kom rigtig til udbrud. Til sidst blev hendes ene ben amputeret. Hun fik et kunstigt ben, som hun også lærte at bruge.

Hun var en ualmindelig god værtinde ligesom sin mor, og som hendes datter også var det. Trods alt levede hun med i hvad der rørte sig i tiden, og sit lyse livssyn bevarede hun til det sidste.

I ægteskabet var en datter Karen.

Ejnar og Karen Larsen

Ejnar Larsen født den 7/2 1907 i Herslev død 5/2 1961, søn af gdr. Hans Larsen og hustru, blev gift med Karen, der var født 12/3 1911 død 19/5 1962, den 25/10 1932.

Ejnar Larsen var en meget dygtig ung mand og tog ernergisk fat på driften. Kvægholdet havde ikke hans interesse, og da hans far støttede ham, solgte han køerne og udvidede svineholdet. De første år startede han med svinekort, så det var en begrænset produktion der var mulig, men i årenes løb blev svineholdet alligevel bedste gren af landbruget.

Marken var iøvrigt i fin form, men med årene måtte der som andre steder foretages forskellige grundjordsforbedringer, så høstudbyttet kom i top.

Hans kone, kusine Karen som hun hed i familiekredsen, var en meget dygtig og charmerende kvinde, og den fra moderens side enestående gæstfrihed der altid var fuldkommen, havde hun arvet i fuldt mål. Selv om der var en forskel på alder følte vi os aldrig udenfor selskabet, når vi ofte kom sammen.

I julen kom Ejnar Larsen som sædvanlig til vor julefest, men blev syg omkring nytår, først i februar døde han.

Karen var også syg, men kom hjem igen fra sygehuset i Roskilde, en sommer gik med skiftende helbred. Hun døde 19. maj 1962 og blev begravet ved siden af sin mand på Højelse kirkegård. Det var den 6. begravelse fra gården i ca. 30 år.

I ægteskabet er der 2 børn Mogens og Bodil.

Mogens og Elsebeth Larsen

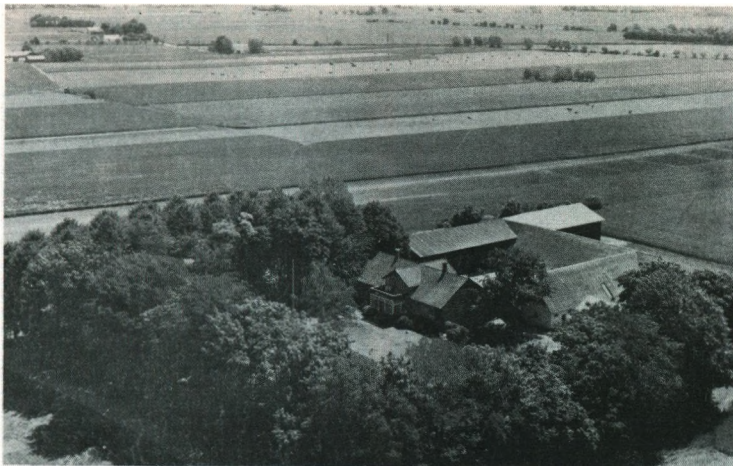

Vilkestrupgård Højelse sogn 56 ha ejendomsværdi 1970 1.000.000 kr. Ejer Mogens Larsen. Nyt svinehus til 250 svin blev bygget 1970. Ingen kvæghold, ca. 600 svin (1200/1400 årlig). Har forpagtet nabogården ca. 30 td. land og her benyttes et svinehus til ca. 125 stk. Der dyrkes korn og frø. Der er silokornmagasin til 2000 td. korn, og stor maskinpark.

Mogens Larsen født 1934 på Vilkestrupgård, gift 28/5 1966 med Elisabeth Christophersen født 13/3 1941, datter af gdr. Ejlf Christophersen født 29/10 1910 og hustru Anny Jensen født 12/11 1917 på Svanevær, Arnøje, hvor de bor.

Mogens Larsen overtog gården efter moderens død, og bor nu på gården.

I ægteskabet 1 barn Annette født 12/11 1967.

Vilkestrupgård har været i slægten siden 1700 tallet som fæstegård under Københavns Magistrat, som iflg. kongelig skøde af 12/11 1661 var tilskødet Københavns Magistrat.

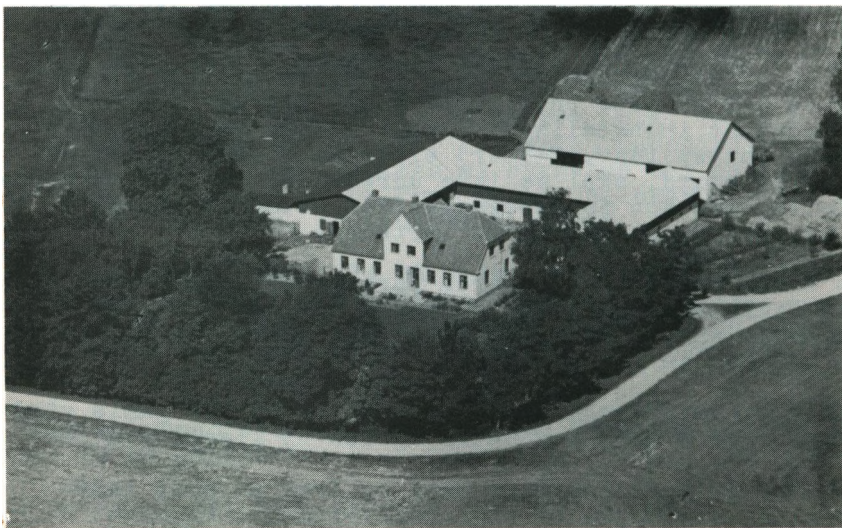
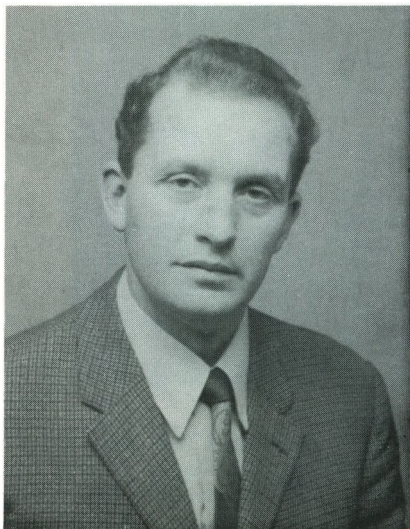
Niels Hansen købte gården 1865. Prisen var 9.261 rdl. Rigmønt, hvoraf 3.600 rdl. forandres til en kornafgift på 36 td. byg årligt. Resten 5.661 rdl. var som følge af salgsplanen nedsat til 2.775 rdl. 12 sk. afgøres ved en 1ste prioritets pantegæld på 2.700 rdl. og kontant indbetaling 75. rdl. 12 sk. Så længe Niels Hansen (dav. fæster) eller hans enke forbliver i ugift stand, skal de ikke udrede den ovennævnte kornafgift, men kun jordebogsafgiften efter fæstebrevet 9 td. 3 skp. 2 1/4 albien hartkorn.

Da Niels Hansens enke Karen Larsdatter døde 6/10 1898, fik Niels Nielsen først gården i eje, og havde som så mange andre steder benyttet sig af retten til at leve efter de små afgifter.

Niels Nielsen byggede den ny gård 1898. Den gamle gård lå ca. 100 m nord for vejen og den ny ligger syd for.

Han var en meget driftig mand og drev et godt landbrug, og var nogle år sognerådsformand i Højelse sogn, formand for Naurbjerg mejeri o.m.a. I 1916 flyttede han og hans kone Margrethe til Roskilde, hvor de boede til deres død.

Ole og Bodil Hansen, Tornbjerggård

Tornbjerggaard

Ole Hansen født 6/1 1935 på Strandgård i Ishøj, søn af gdr. Asger Hansen født 19/11 1903 død 7/12 1959 og hustru Inge født 22/11 1908.

Asger Hansen blev dræbt ved en bilulykke i en voldsom snestorm på vejen til Glostrup. Fru Hansen solgte gården til kommunen til udstykning, men drev gården indtil jorden blev byggemodnet. Hun byggede så et hus i området inden hun rejste fra gården, og bor her. Da hun solgte Strandgård købte hun snart efter Tornbjerggård og forpagtede så den til sønnen.

Ole Hansen blev gift med Bodil fra Vilkestrup den 9/5 1959 og flyttede så ind på Bøgeskovgård i Sædder. 1961 forpagtede de Tornbjerggård af hans mor og flyttede hertil, hvor de bor nu, og har overtaget gården i 1969.

Tornbjerggård i Ejby sogn 55 ha, ejendomsværdi 1970 874.000 kr. Det er denne gård, som den i sin tid berygtede polske landarbejder Bulofti satte ild på, og gården brændte totalt. Gården blev påny opført på brandtomten. I de senere år er samtlige bygninger ombygget og moderniseret. I 1970 en ny bygning med køleanlæg, som særlig anvendes til lagring af kål og løg, som i forarbejdet stand sælges til større aftagere.

I 1959 købte Ole Hansen, Bøgeskovgård i Sædder sogn 52 ha, ejendomsværdi 1970 630.000 kr. Ved motorvejens anlæg blev der fraskåret et areal på 5 ha, som blev solgt, et areal på 11 ha fra en nabogård er senere blevet købt, så arealet nu er samlet, gården drives af en bestyrer.

Desuden har Ole Hansen købt en gård i Kløvested på 22 ha, som drives fra Tornbjerggård.

Ingen af gårdene har kvæghold, men Tornbjerggård har normalt svinehold på 350 stk. Automatisk foderanlæg, og renseanlæg, korntørring og siloanlæg for korn til 2.500 td. Driftsform korn, frø, kål og specialafgrøde. Nødvendig maskinpark til alle 3 gårde.

På Bøgeskovgård et svinehold på ca. 100 stk. Afgrøder, korn, frø og løg.

I ægteskabet 2 børn, Torben født 11/6 1960
Steen født 4/7 1964

Børge og Merethe Poulsen

Børge Poulsen, Morbærvej 12, Roskilde født den 3/11
1926 i Ølsemagle, søn af Holger Poulsen og hustru.

1943 Realeksamen fra Roskilde Katedralskole.

1943-46 Ved praktisk landbrug.

1946-47 På Dalum landbrugsskole.

1948-49 Soldat.

1952 Agronom.

1952 Ansat ved D.L.F. i Skanderborg, Eskilstrup
og Odense.

1963 Fuldmægtig ved DLF's hovedsæde i Roskilde.

1970 Administrerende direktør for samme.

1970 Direktør for A/S Hertz' frøkompagni.

1956 5/5 gift med Gift med Merethe Poulsen.

Talrige forretnings- og studierejser i Europa, Asien og Amerika.

Formand for Østifternes Haveselskab, Gl. Roskilde amt.

Medlem af bestyrelsen for Dansk Frøhandlerforening.

" " " " Landbrugets kornforædling.

" " Frøkontrolkommissionen.

" " Landbrugsministeriets Certifikatudvalg.

" " Landbrugsministeriets Udvalg vedr. ind- og udførsel af frø.

" " Københavns bedømmelses- og voldgiftsudvalg for frøhandelen.

" " Rotary klub fra 4/8 1970.

Merethe Poulsen født 23/7 1931.

1947 Realeksamen.

1952 Korrespondenteksamen fra Translatørskolen i København.

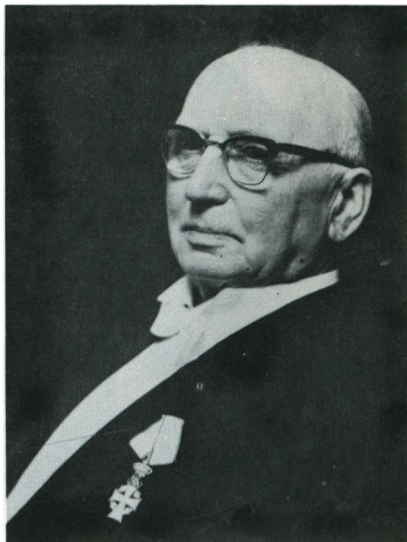
1953 Elev på "Den liberale skole Breidablik" i Holte jan, feb, marts.

1953-54 Elev på Askov Højskole.

Har deltaget aktivt i politisk arbejde inden for venstre. Er p.t. formand for Liberalt oplysningsforbund i Roskilde. Har rejst en del i Europa, Amerika og Asien. Arbejder fortsat som korrespondent.

I ægteskabet 2 børn, Anne Birgitte Poulsen født 19/5 1957 og Birthe Marianne Poulsen født 27/1 1962.

Holger og Marie Poulsen

Bredagergaard

Bredagergård, Ølseagle sogn, 34,2 ha., ejendomsværdi 1970 575.000 kr. Var førhen 40 ha. men afstået et areal til motorvej og en strandeng.

Ejer Holger Poulsen født 25/8 1892 i Sall gift 25/7 1925 med Marie Olsen født 10/4 1894 datter af gdr. Peter Olsen og hustru Pilegården, Naaby.

Købte gården 1922. God jord, ældre bygninger, har drænet hele marken, bygget lade og nyt maskinhus, stal-dene ombygget. Jorden dyrkes med korn og frø er bortforpagtet til en nabo.

Foruden de sædvanlige ombud fik han efterhånden adskel-lige ting at røgte uden for hjemmet.

- 1923 Formand for el låneforeningen, for kontrolforeningen.
- 1933 Medlem af sognerådet, her var han kasserer sidste 2 år 1941-43.
- 1934-51 Formand for menighedsrådet.
- 1948-58 Formand for Tureby-Køge og omegns landboforening.
- 1942-58 Formand for Naurbjerg mejeri og i bestyrelsen for Københavns amts mejeriforening.
- 1949 Medlem af Dansk Andelskul i Aarhus.
- 1964-70 Formand for Dansk Andelskul i Aarhus.
- 1951-62 Landvæsenskommisær.
- 1956 5/10 dekoreret: Ridder af Dannebrog.

i ægteskabet i søn Børge Poulsen.

Familien i Jylland

Selv om vi havde nok at gøre til daglig, tog vi os dog af og til nogle fridage. Hvert år var vi en tur i Jylland for at besøge familien.

Så længe far og mor havde gården, var det vort feriested, hvor vi boede. Herfra tog vi så rundt til den øvrige familie. Senere var det hos min søster Marie og Hans Jensen vi boede, og det var dejlige dage, og jeg tror ikke det nogensinde er sket, at vi ikke mindst en gang om året besøgte dem.

Var der store familiefester af forskellig art, kom vi også med, og vi har altid mødt en enestående gæstfrihed, som vi naturligvis søgte at gengælde.

Sigrid og jeg havde lyst til at rejse en gang imellem, og i årenes løb var vi i Norge, Sverige (Stokholm), Tyskland, Geneve og Montreu i Schweits og Frankrig, sidste gang med rejseselskab, det franske kunne vi ikke klare.

Den jydsk slægt

Hele min familie på både far og mors side har boet på Frijsenborg grevskab langt tilbage i tiden.

På fars side har vi oplysninger om:

1. Gdr. Niels Jensen smed. Gmd. af Dahlsgården i Haar født 1740 død 6/9 1806.
2. Jens Nielsen født 1781 død 15/8 1856 i Hammel, senere kørende post på Frijsenborg og havde et boelsted ved Hammel. Hans kone Maren var født i Aptrup 1788 gift 15/2 1817 og døde 2/4 1875 i Hammel.
3. Poul Jensen født 9/2 1819 død 28/2 1898 i Sall og hustru Maren født 1/11 1817 død 1/9 1898 i Sall. Fik gården i fæste i Sall i 1843.

Niels Kristian Poulsen

Niels Kristian Poulsen født 25/4 1857 i Sall død 8/7 1931 gift med Maren Jensen født i Apstrup 28/7 1861 død 26/7 1938.

De overtog gården efter faderen i 1880, 36 td. land ca. 3½ td. hartkorn, og efter gårdens brand i 1884 købte de gården til selveje fra grevskabet Frijsenborg. Prisen 8.500 kr. heraf betaltes 2.000 kr. kontant, resten stod så som 1. prioritet til grevskabet til 4%.

Efter sin tid var han meget interesseret i husdyrbrug, og fik i mange år adskillige præmier hjem for sine gode sortbrogede køer. En to årig hingst, som han havde tillagt, stod på fløjen ved landmandsforsamlingen i Randers 1894. Han var en årrække formand for mejeriet, i sognerådet o.m.a.

Der var 7 sønner og 2 døtre i hjemmet. Alle fik gårde, 3 blev i Jylland og 3 kom til Sjælland og en blev direktør for kreatureksportforeningen i Aarhus amt og D.L.K. 1 datter blev gift med en gårdmand ved Skive, og den yngste datter blev gift på nabogården. Af disse blev 3 sønner Ridder af Dannebrog. En af sønnerne har gården endnu i 1971.

Skønt egnens folk iøvrigt var gode patriater, rejste bønderne i Hovlebjerg Herred i 80erne en stærk bevægelse mod provisonel Estrup. De nægtede simpelt hen at betale skat, men det gik som sædvanlig at man fik en ordning og betalte. Det var også i Estrup tiden, vi fik de blå gendarmer, som færdedes rundt om i sognene gerne to og to. De var ikke velsete, og de blev også inddraget i løbet af nogle år.

Poul Jensen

Min farfar Poul Jensen kom i sine unge dage til Sjælland, hvor han tjente som ladefoged på en gård ved Slagelse, Desuden på en gård nær København, og en tid karl i en stor gl. købmandsgård i Aarhus. Her var den gang omkring 1840 opstaldet en dragon eskadron i stallene, underofficerne var tysktalende. Han fortalte ofte om de mange episoder, hvor de kunne få lejlighed til at drille tyskerne.

Han fik så gården i 1843. Han var sognets stærkeste mand, sagde man, og levede til sin død og ligeså far-mor som aftægtsfolk på gården.

Niels og Eva Jensen

På mødrenes side stammer vi fra nabogården i Apstrup, som min morfar havde. Det var også en gammel slægtsgård, som hans far og farfar havde haft.

Niels Jensen født i Apstrup 14/8 1831 gift 1. gang med Maren Laursen død 1858, gift 2. gang med Eva Thomsen født i Krestrup 15/8 1839 død i Randers 27/5 1923. Niels Jensen død i Randers 27/11 1912.

Min mor var ældste datter, der var 6 børn.

Min morfar Niels Jensen, havde som ung mand tjent på slottet Frijsenborg som kusk. Jeg ved ikke om han lærte at køre firspænd, men han var hele sit liv en dygtig kusk. Han havde altid nogle meget gode køreheste, og han forstod som få at køre dem for vogn.

Frijsenborg er landets største ejendom, og der hører 4800 ha. skov og ca. 1.100 ha. landbrug til godset, ejendomsværdi i 1970 27. mill kroner.

Morfar solgte sin gård i Apstrup i 1884 og købte så Rus-Møllegård ved Randers, der hvor Dronningborg maskinfabrik nu ligger.

Han var en meget velstillet mand. Da han havde betalt Rusmølle, havde han en ret stor sum penge til rådighed. Hans sagfører rådede ham så til at købe aktier for en stor sum i Det forenede Dampskibsselskab. Desværre tabte han det meste af hans formue her.

Han byggede sig et hus nær gården, hvor han levede til sin død. Gården blev solgt til fremmede folk. Nu er omtrent hele arealet bebygget.

Klapjagt på Frijsenborg

Det hørte til årets store dage, hen ad efteråret når de store klapjagter i de store skove fandt sted. De varede i flere dage rundt på egnen.

Det var skik, at de store drenge i egnens skoler fik fri fra skolen de to eller tre dage disse klapjagter varede. Drengene fik 50 øre om dagen, og man samledes så på en aftalt plads ved skoven, hvor skovfogden tog imod os, og ledede så klapperne, som vi kaldtes, der var som regel 25 - 30 drenge. Vi blev sillet op med nogle meters afstand, og så gik vi ind i skoven under råb og skrig. Dyrene flygtede så fremad mod jægerne, der stod parat med bøsserne og skød vildtet ned. Efter løste så blev jægerne så anvist næste sted, hvor de skulle stå, og klapperne gik så frem på ny mod jægerne. Ind imellem lød jagthornet, det var festligt.

Det var Mogens Frijs Lensgreve til Frijsenborg, der dengang var ejer af grevskabet, vi husker ham som leder i sin tid af de frikonservative og planerne om samarbejdet mellem de store og små bønder i datidens politik.

Til frokost kaldtes hvil for både jægerne og klapperne. Det jagtdistrikt som jeg kom med på lå i skovene omkring Søbygård Sø. Her lå herregården Søbygård ved enden af søen mod vest, og inde i en park lå så et stort rødstenshus "Enkesædet" blev det kaldt.

Undertiden blev der inden frokost holdt andejagt på søen. Den var efter sigende 70 td. land stor omgivet af eng og skove. Der var masser af ænder, og der blev nok skudt 100 stk. Efter frokost gik vi gennem et ungt skovparti, og her var det fasanerne der holdt til, og der var utrolig mange. Jeg så en gang Grev Danneskjold - Samsø, vist en svoger til grev Mogens Frijs og en meget dygtig skytte, skyde så hurtigt, at geværet blev så varmt, at han kastede det fra sig på jorden. Jeg så det med egne øjne.

Det var højadelen, der samledes på Frijsenborg, der var nok 12-15 skytter. De boede på slottet, man havde jo ingen biler at køre i.

Frokosten blev så anrettet inde på "Enkesædet", som på den tid nogle år var ubeboet. Grevinden kunne også skyde og var undertiden med til jagten. I sine ældre dage var hun på safari i Afrika.

Jagten var det store show for datidens adelsmænd, her traf de hinanden og her kom fjerne slægtninge. På Frijsenborg var det en meget fin jagt. Mogens Frijs havde antaget en englænder, de her Richardson, som fasanjæger. I løbet af nogle år fik han opdrættet en meget stor bestand af fasaner i skovene. Der blev købt rugehøns ude på gårdene, som skulle ruge fasanæg i bure som stod rundt i skovene. Også råvildt og kronvildt gik i de store skove, foruden harer og agerhøns, på markerne blev der også skudt nogle ræve. Jeg mindes ikke at kongen var med til jagt, men det var et fornemt herskab.

I staldene stod dejlige heste både til køre og ridebrug, og der var fint uddannede folk til at passe og køre dem. Firspand for karetten var ingen sjældenhed. I min barndom, kom de flere gange om sommeren kørende med firspand, og jeg mener også man havde et seks-spand heste. Grev Mogens Frijs var en højagtet mand på egnen, hans far havde jo solgt fæstebønderne deres gårde til ejendom, og den unge greve havde visse liberale ideer. For hans far, rejste bønderne en meget stor statue, der står i nærheden af slottet, hvorfra der er en meget storslået udsigt mod vest.

Desværre havde greveparret ingen sønner, men fire døtre, de var omtrent på samme alder som mig. Og da de ventedes det fjerde barn, som hele egnen alle som en bad til det skulle blive en søn, og da det atter blev en pige, ja så følte man virkelig, at også den prinligerede adel måtte tage skæbnen, som det blev deres lod.

5. maj 1945

Under krigen forsøgte vi at tilkalde fremmede talere, som fremsatte tidens betragtninger, problemerne var især, hvad vi kunne vente i fremtiden efter krigen. Heldigvis blev 5. maj en festdag uden blodsudgydelse, som mange havde frygtet.

5. maj kl. 8 hejste jeg flaget ude i haven. Jeg kaldte mine folk ind på verandaen mod haven. Min kone kom med vin og småkager. Alle hilste vi hinanden med et glas vin, ingen sagde noget, men vi følte alle, det var et højtidligt øjeblik.

Inden vi var færdig kom Kr. Jørgensen ind i haven og gik hen til os. Ja så skal vi afsted sagde han. Jeg var ganske uforstående, men så kom det frem. Vor lokale frihedskæmpere skulle nu være med, det er nu vi skal være der, sagde han. Det viste sig så, at min forkarl Henry Christensen skulle være med. Uden at jeg vidste det, havde han deltaget i undergrundsbevægelsen og lovet sin bistand, når det skete. De skulle straks afsted. Ja gå bare, sagde jeg. Hvor skal i hen? Det ved vi ikke, heller ikke hvornår vi kommer tilbage. Fra kirken ringede klokkerne. Provst Otzen holdt en kort andagt i kirken. Så var de borte, vist nok 7-8 unge mænd næsten alle gift og bosiddende. Det var yderst spændende, hvad der ville ske. Kunne man tro, at tyskerne ville gå uden modstand. Men der skete det man havde ønsket, de forlod egnen uden at der skete ulykker. Vore unge mænd var borte nogle dage.

Under krigen var der nogle der på forskellig vis havde støttet fjenden, nazister kaldte vi dem. Nogle var betaget af den kraft, hvormed de rundt i Europa stormede frem fra land til land og troede sikkert på, at det system blev fremtidens. De fleste havde jo triste erfaringer på dansk økonomi fra 30ernes krise, og nu havde Tyskland i kraft af sit nye system sat gang i udviklingen, og de troede sikkert, at det var den ny fremtid, og så var det bedst at høre til herrefolket. Men der var dog ikke så mange, og nu var det bedst at bremse dem. Det resulterede i, at mange af vore egne frihedskæmpere kørte rundt i byerne og på egnen, og hentede disse folk, og fik dem indsat i arrest.

Alt var i oprør. Folk med følelse for, at det var bedst at være på frihedssiden, anskaffede armbind, uanset om de havde været med i frihedsbevægelsen eller ej. Nu skulle vi nok klare os selv, når tyskerne var ude af landet. Jeg var i København dagen efter. Alt svælgede i begejstring over den lykkelige udgang. Efter den store begejstringsrus, der varede nogle dage, fik hverdagen atter overtaget, og den daglige arbejdsrytme prægede atter byen.

Nazisterne sad inde nogle dage, så blev de sendt hjem, så skete der ikke mere i den sag. Man blev snart klar over, at fremmed herredømme var slut, og det varede ikke længe før de hektiske dage gled i baggrunden.

Efter krigens afslutning, hvor spændingen for hvordan det ville gå os var aftaget, kom der ny interesse frem. Nu var der en del unge mænd, som havde overtaget gårdene. Det var dem der nu skulle præge fremtiden. De havde alle fået en god landmandsuddannelse, været på højskole og landbrugsskole og forstod, at man måtte indstille sig på en ny tid. De fleste var meget sportsinteresserede, her blev Jersie håndboldklub startet, og dette hold, der vel flere gange er fornyet, klarer sig stadig omkring toppen i håndbold.

Nogle unge familier var også interesserede i teater og tog til København på det Kgl. Teater, og vel også andre steder. Det endte i hvert fald med, at man forsøgte at spille delikant på et langt højere plan, end hvad man ellers blev præsenteret for. Med held havde de spillet nogle af Hostrups stykker, man mente så de kunne gå videre. Man tog "Inden for murene" op, og det gik langt over forventning, stykket blev spillet flere gange både her, i Brøndbyerne og Roskilde i højskoleforeningen, alle vegne fik de stor anerkendelse for spillet.

Så vovede man det helt store, man spillede Kaj Munks "ordet". Det var et vovestykke, kunne man virkelig klare disse store kunstneriske fremstillinger under disse primitive forhold. Det kunne blive en ynkelig fiasko, hvis de store scener i stykket svigtede. Instruksen var for ringe, men nu ville man alligevel prøve. Men det lykkedes. Spændingen var nok højest, da den overspændte Johannes gik hen til Kir-

sten, og det unaturlige skete, den unge kone vågnede op fra døden. Jeg må nok, uden at forklejne nogen af samtlige medspillende i stykket, nævne de tre unge gårdmænd, som spillede stykkets hovedpersoner.

Den grundtviske storbonde
Skrædderen
Studenten Johannes

Helge Jensen
Ove Snack
Ejnar Sørensen

De havde alle lagt megen forståelse i spillet af de forskellige roller og udførte et meget stort og tidskrævende arbejde, de fik megen anerkendelse her for.

Landbruget efter 1900

Da klokkerne over hele landet ringede det ny århundrede ind, var landbrugskrisen fra 80erne ved at være overstået. Den amerikanske majs, der sidst i 80erne vältede ind over landet, havde nær taget pusten fra landbruget. Jeg husker, at min far købte nogle tønder gule majs leveret på loftet til 3½ kr. tønden. Ingen kendte dengang majsen til foderbrug, men man ville nok prøve den. Vor egen kornpris lå endnu i 90erne på 9 - 10 kr, så den fremmede majs indbød til at forøge flæske og smørproduktionen. De første svineslagterier og andelsmejerier blev bygget 1888 - 90 flere steder i landet. Og eksport af svin til England blev nu en faktor i dansk landbrug samtidig med smør eksporten.

Da århundret var passeret, lå der ligesom en lysere tone over fremtiden, man kunne nu planlægge en lønende husdyrproduktion. Såvel slagterier som mejerier var nu et fast led i landbrugets struktur. I de følgende 70 år skete der også for landbruget noget ganske uforudset. To krige, elektriciteten, maskiner til landbruget, traktorer, biler og mejetærskerer, alt dette vältede hele det gamle verdensbillede.

Ser man i dag ud over landskabet så er meget forandret. Gik man for 20 år siden en tur ud i marken og lod synet glide rundt, var det jo først og fremmest den gamle landsby med kirken, skolen, alle gårdene og huse liggende om byens vandløb, der løb ud fra byen i åben grøft ud mod stranden. Rundt om i egnen

så man møller og mejeriskorstene og på marken stod korn og roer, græs og måske lidt frø. På marken stod lange rækker af røde køer, måske nogle heste på græs. et dejligt billede af livet i landbruget. I dag er møllerne og snart alle mejeriskorstene væk, ganske vist står en del af de gamle skorstene endnu til brug for små industrianlæg. Men i dag dyrkes alle marker med korn, der er ingen køer, ingen heste, måske nogle sportsheste, ellers ingen husdyr på marken.

I gamle dage havde vi et mandskab på 3 karle, 1 gift fodermester, 2 piger og måske lidt ekstra hjælp i høsten. Nu klarede vi det sidste par år arbejdet med 1 mand. Og høsten, som da jeg begyndte i 1910, var ca. 15 fold er fordoblet til ca. 30 fold 1969, i 1971 31 fold (indvejet vægt). Kun en gård har køer i 1971.

Men foran byen i Præstevænget ligger nu ca. 30 nye huse, på Skolelodden ca. 12 huse. Og på Møllebakken, hvor der bl.a. nu ligger 6 nye pensionistboliger i en samling, 2 fløje med hver 3 boliger + varmecentral er også et nyt kvarter med pæne nye huse. Her er ingen håndværkere mere. Et værksted, eller fabrik for trævarer, beskæftiger nogle få mand, et lille maler-værksted for biler i en gård, så er der ikke flere i den gamle by. Men uden for byen ca. 400 m mod stranden ligger skolen, og den ny idrætshal til 3 mill. kr. Det største boligbyggeri foregår nu ved stranden.

Før 1900 var der ikke dyrket roer af betydning, men der var dog begyndt, og senere blev roerne en væsentlig del af høsten efterhånden som besætningen blev udvidet. Da jeg kom hertil 1910 var besætningen 9 heste, 25 køer, 14 ungvæg, 8 får og 12 svin. Jeg er i besiddelse af opgørelser langt tilbage.

	Heste	Køer	Opdræt	Får	Svin	Høns
1784	9	5	2	18	12	10
1869	8	15	15	12	12	
1895	9	18	16	8	10	25
1900	9	20	18	8	10	25
1910	9	25	14	8	12	25
1920	10	30	20	6	15	25
1930	10	35	20	0	100	50
1940	7	28	22	0	50	100
1945	7	28	22	0	30	60

	Heste	Køer	Opdræt	Får	Svin	Høns
1955	5	30	25	0	100	?
1960	5	0	20	0	200	?
1970	0	0	20	0	200	?

1952 købtes den første traktor
 1962 købtes 2 traktorer og 1 mejetærsker.

Gårdene i Jersie

I 1751 brændte Jersie præstegård, og desuden de to nabogårde, de blev opført på stedet.

Efter udskiftningen i 1802-04 blev to gårde flyttet ud på marken, de nuværende Aamarksgården og Aamar-ken. Desuden blev fire gårde flyttet ud i strandmar-ken nemlig: Nielsstruppgård, Kærsgård, Tranholm, og gården Højager, der senere er ombygget.

I 1816 brændte 3 gårde i byen, den nuværende Tofte-gård, Vesterlund samt matr. nr. 4. Vesterlund og Toftegård blev flyttet hen i marken ca. 100 m fra byen, den tredje gård blev opført på brandtomten.

I mange år skete der ingen fornyelse, måske nogle enkelte stuehuse blev bygget, 1840 her på Friheds-toft og antagelig omkring 1860 på Lykkesholm. 1889 brændte Frihedstoft totalt og en ny gård blev opført. 1970 brændte udlængerne ved lynnedslag den 13/5, og er nu delvis ombygget på stedet.

I 1890 brændte Nordtoft, som lå på den plads, som forsamlingshuset nu ligger på. Den blev flyttet udenfor landevejen ca. 100 m nord for byen. Males-gård (Ejnar Sørensen) blev flyttet ud fra byen 1891. Skolen er bygget 1916 ved siden af gården, og den udvider stadig på samme sted.

1911 brændte matr. nr. 14, den blev flyttet ud på marken, og ligger tæt ved skolen. 1916 brændte udlængerne til Nordtoft, og blev genopført på tomten. Samme år brændte udlængerne til Stenlandsgårdene og blev opført igen. Den gård var iøvrigt nyopført lige før århundredskiftet og flyttet ud fra byen. Ca. 1900 blev Stenlandsdal flyttet ud fra byen.

I 1968 brændte udlængerne til Vangeledgård, den ny gård er flyttet ud og kaldes nu Østergård. Stuehuset fra ca. 1912 blev reddet, kommunen købte stuehuset og gårdspladsen med vænget, hvor der nu er opført 6 pensionistboliger.

10. november 1913 brændte den gamle gård, nu kaldet Lyksager totalt, det var måske byens ældste gård. Den blev flyttet over på modsat side af landevejen, den er nu indrettet til bilmalerværksted.

I 1958 brændte Langagergård samt to huse, gården og husene blev opført på samme sted som før. Ca. 1890 blev Arildtoft ombygget på den gamle gårdsplads. 1955 brændte udlængerne til Aamarke, og de blev opført på samme sted.

Der foreligger ingen oplysninger om ildsvåde på fem af de gamle gårde nemlig: Arildtoft, Lykkesholm, Nordgården, Malesgård og Højager, ellers er de øvrige gårde brændt i tidens løb.

Forsamlingshuset blev opført ca. 1898 og brugsforeningen 1899. Den ny brugs er fra 1965.

Per murer

Jagtforeningen blev startet ca. 1910. Der var ingen af gårdmændene, der var særlig jagtinteresserede, men derimod var Per murer til gengæld helt i top. Han havde i mange år som en selvfølge gået på jagt, og det må siges, at han tog ikke ret mange harer hjem. Når man spurgte ham, hvorfor han ikke havde nogle harer med hjem, forklarede han, at det var fordi han syntes at den første hare han så var for lille og den næste for gammel, og så lod han dem løbe. Men han var ellers mesterskytte. Jeg kan jo nok skyde om hjørnet, når det er gunstige forhold, men så skal vejret også være godt. Han var en gammel mand, da jeg kendte ham, og jeg tror virkelig, at han selv troede, han kunne skyde om hjørnet, når vejret var til det. Men om han havde prøvet, det nævnte han ikke. Han boede i et ældgammelt hus midt i byen, som nu er nedrevet. Her havde han værksted. Han kunne lappe en cykelslange og pumpe luft i den med en lille håndpumpe. Han kunne også lave træsko, slå læder på træbunden, og så kunne han sætte kakkellovne op og rense dem for sod. Murernavnet kom nok af det sidste. Men han kunne også mure en halvvæg i bindingsværk, men jeg tror ikke, han indlod sig på mere af den art.

De gamle håndværkere

Ved århundredskiftet var der mange små håndværkere i byen, 1 tækkemand, 2 smedier, 1 sadelmager, 1 skrædder, 1 bødker, 1 snedker, 1 hugger (hjul til vogne), 3 vævere, 1 musikker og Per murer. Tillige var der 1 slagter, 1 tømmer, 1 murer (Nilansen) og 1 stenhugger Jacob Christensen, han kom til byen et eller andet sted fra og var altså fremmed, I sine unge dage havde han været i Tyskland og havde et par børn boende i Hamburg. Ved hans guldbryllup der blev en enestående fest i forsamlingshuset, hvor der var spisning for alle der tegnede sig, var hans søn og svigersøn med og spillede på blæseinstrumenter. De gamle var naturligvis lykkelige for al den stads, der var lavet for dem.

Håndværkernes tid var næppe fuldt optaget af håndværket, og nogle af dem tog også andet arbejde ved lej-

lighed. Tækkemanden var også brøndgraver. Og alle var glade og tilfredse i det gamle samfund, hver havde jo sin plads og udfyldte den. Men det var jo en tilværelse i flid og nøjsomhed, som vi ikke kan forestille sig i et moderne samfund. Der skete jo heller ingen udvikling, endnu lå gårdene og husene som ved udskiftningen for 100 år siden. Den tekniske udvikling lå lige foran, men knapt begyndt ved år 1900.

Præster i Jersie

I århundreder har Jersie kirke stået som byens midtpunkt, og her har flere betydelige teologer været sognepræst.

Den ældste i rækken er vel J. Dinesen Jensen i 1500 tallet, han tog senere navnet J. Dinesen Jersin og blev biskop i Ribe. Nuværende biskop Krag i Haderslev, hans far var i sin tid hjælpepræst hos sin far, der var sognepræst her til 1910. 1910 kom pastor Blauenfeldt, han var udpræget indre missions mand, nok den eneste af indre missionsretning vi har haft i Jersie. Herefter kom i 1934 Poul Otzen, senere provst i Ramsø - Tune herred, han var en betydelig teolog, deltog i oversættelse af det nye testamente i 1930 - 40, og han har skrevet flere afhandlinger. 1958 kom Dr. teol. pastor Jordt Jørgensen, han havde været præst i Flensborg i 14 år inden sidste krig, og ved Roskilde Domkirke, han tog sin afsked 1/9 1971.

Lærerne

Lærer S. Viskinge i Kr. Skensved kendte jeg også godt, idet jeg i mange år var medlem af skolekommissionen. Han var meget politisk interesseret og udgav forskellige mindre skrifter. Som menneske var han en farverig person, der ikke sjældent gjorde sig bemærket. Iøvrigt militærmodstander. Jeg drillede ham af og til, når han kom lidt langt ud. I sin tid kom der et forslag frem i rigsdagen om, at vi skulle skære en ende af bøsserne, som militæret havde, og motiveringen var, at man ikke kunne skyde så langt med dem. Forslaget blev dog ikke vedtaget i Rigsdagen, men Viskinge var fyr og flamme for tanken, som jeg gik imod.

Vor egen lærer Lueas Højbye var lærer her fra 1900 - 28. I hans tid var der kun 4 klasser i skolen. Hans slægt havde spansk blod i årene, og det gav sig til tider udslag, blev han optaget af en ide kæmpede han ivrigt for den. Foruden at være en god og præsentabel kirkesanger og lærer, havde han poetiske åre, som vi udnyttede, når der skulle bruges en lejligheds-sang. Til grundlovsfesten ved Solrød strand 5. juni 1915 skrev han en sang, som nok kunne fortjene at leve videre, og ved mange andre lejligheder. Han var snart efter min ankomst til Jersie en hyppig gæst i vort hjem. Mange timer er gået under diskussion om dagens problemer og især litteratur. Hans store kærlighed var Dostijewskis russiske romaner. Han kunne med utrolig varme for datidens russiske almue svinge sig op til de store højder. Han vakte også min interesse, og stadig følger jeg de russiske film, som kommer på skærmen.

Sammenkomster i Jersie forsamlingshus

Forsamlingshuset blev i lange tider stedet hvor det skete. Børnenes juletræ 3. juledag var en fast tradition i mange år, desuden var der 1 juletræ 2. nytårsdag, som afholdsforeningen stod for. Senere var der i tiden til 1964 vistnok hvert år delitankomedie, som byens ungdom lavede.

Desuden var der stadig gymnastik for flere hold, karle, piger og tillige et drengehold ind imellem også småpiger. Disse øvelser afsluttedes hvert år omkring påske med en opvisning af alle hold. Det var en smuk præsentation af ungdommen, som glædede alle tilskuerne, og de høstede megen bifald også velfortjent. Bagefter var der som alle steder på egnen bal for deltagerne. En tid var der også badminton for damer og desuden et eller to herrehold.

Da den første større skoleudvidelse omkring 1960, og der blev bygget gymnastiksal ved skolen, ændredes forholdene, så gymnastikken flyttede til skolens hal. Og nu efter Jersiehallen er taget i brug 1971, foregår al idræt her. Her ligger også moderne boldbaner i tilslutning til hele komplekset.

Et fastelavnsgilde

Endnu gik der nogle år efter 1. verdenskrig, hvor man på mange måder levede byens daglige liv som før århundredskifte.

Før forsamlingshuset blev bygget 1898, holdt man fastelavnsgilderne omkring i byens storstuer. Fastelavnsmandag slog man katten af tønden og ellers spillede kort og drak punch eller fra ældgammel tid også mjød, og hvad der dengang hørte til et gilde. Om aftenen kom så konerne, og man dansede så til ud på natten. Næste dag kom husmændene og 3. dag karle og piger. Der blev købt i fællesskab af brøndevin, kaffe og sukker, som blev brugt på stedet, og så mødtes man senere på ugen for at gøre regnskab. Man antager at det var betydelige kvantum, der blev drukket. I 1860 skrev sognerådet i Solrød til sognerådet i Jersie om hvad man mente at kunne gøre for at standse det overhåndtagende drikkeri i fastelavn. Det fremgik ikke af forhandlingsprotokollen, om der blev svaret herpå.

Men da Jersie forsamlingshus var bygget, blev der rigtig plads til fastelavnsgilderne. Nu var der plads til dansen, og fra balkonen omkring salens 3 sider var der en ualmindelig god udsigt ned over de dansende. Ved gavlen mod vest var musiktribunen, og musikken lød med fuld klang over alt i huset. Der var gerne tre eller fire musikere. Jens Andersen fra Havdrup var på den tid en meget dygtig dirigent. Vist enestående for den tid, han gav på egnen koncerter med 12 mands orkester, og disse koncerter i Havdrup og mange flere steder i egnens forsamlingshuse gik der stort og berettiget ry af.

Men til fastelavnsgilde i Jersie spillede han altid selv violin, Jens Sørensen kornet, og Sofus fra Jersie spillede kontrabas. Man stemte instrumenterne satte sig til rette og afventede tidspunktet, når de skulle spille op. Så kom byens folk. Ved indgangen til salen sad en mand og solgte billetter, prisen var ikke stor, jeg tror det var 50 øre, og så fik man et bånd til at binde i knaphullet, så man kunne se, at man havde betalt for at være med.

Det var egentlig mærkeligt, men der var adskillige par, som man lagde mærke til. Først kom der en stor stærk skaldet mand, og han havde en meget lille men rap kone. Så kom en ung mand med en tyk gammel kone, hun havde jo gården. Så en lille mand med en stor tung kone. Og endnu et par en lille mand med rundklippet fuldskæg og en høj tynd kone. Og så alle vi andre.

Konerne havde taget plads langs væggene på de faste bænke under balkonen. Mændene havde næsten alle store piber, som de røg af, Obels melange nr. 1, og den tobaksrøg var egentlig ganske god og hyggelig. Nu var de fleste kommen og så rejste Jens Andersen sig op, stemte endnu engang violinen, og så klang musikken i det store rum og dansen begyndte. Mange af mændene dansede med piben i munden, endnu var det jo bare en til at tø op med. Nogle dansede aved om. Jeg husker især den lille mand med skæget. Når dansen begyndte, var han der straks, hen over gulvet for at danse med sin kone, de dansede altid aved om, og i de fleste danse havde han piben i munden. Ded er vel nok morsomt dette her, sagde han. Der blev danset vals, polka og hopsa, senere når der var gang i tingene blev der så danset sekstue, kontrasejre, syvspring, ja den var jo ikke for alle, for det krævede adskillige øvelser, den toppede høne og en gang eller to lancier. Den sidste dans hørte jo ellers ikke hjemme i landsbyerne dengang, men der var jo nogle, som havde været til bal på Prinsen i Roskilde og lært den der, nu var der så nogle af de unge, som ville prøve den.

En trappe op til balkonen og videre ind i skænkestuen hvor man ind imellem kunne vederkvæde sig efter dansens anstrengelser. Priserne var jo populære, 1 øl 12 øre, kaffe med brød 15 øre, sodavand 8 øre og andre priser var tilsvarende. En stor omgang øl var mindre end 1 krone, men en høkerbajer var også kun 8-9 øre i hele kasser. Jeg mindes ikke man kunne få snaps, men smørrebrød kunne man få for 8 øre stk.

Balkonen var et søgt opholdssted for dem der ikke dansede. Herfra var der udmærket oversigt over hele salen, så dem der var interesseret i at følge med i ungdommens glæder kunne følge med. Herfra sendtes adskillige antydninger af hvor eventuelle forlovelser kunne forventes i den nærmeste fremtid.

Præstegården

Som følge af forpagtning af Jersie præstegård, havde vi her på gården daglig forbindelse med præstefamilien. Hver morgen gik en af pigerne op til præstegården med mælk, og så fik vi i regel besked om, hvorvidt vi skulle køre for præstens eller andre ting der var forestående. Også telefonen blev brugt efter behov.

Præsten havde en lukket vogn, den var nok gammel og overtaget fra tidligere præster, men endnu ganske god og velholdt. Kun ved særlige lejligheder kom den i brug, og så skulle der jo to heste og pænt seletøj og kusk på bukken. Vi havde et par ældre solide heste, som blev brugt til at køre for præsten.

Kusken hed Ole, han havde været i gården hos os i mange år, og han kunne jo ikke tænke sig at andre kunne køre for præsten. Efterhånden blev han noget tunghør, men det gjorde ikke noget for at køre.

En søndag havde han hentet Kappelanens forlovede en datter af en Professor Storek fra København, og så fik han besked om at køre til toget om aftenen, og han måtte endelig komme i god tid. Ole var som altid meget pligtopfyldende, når det var præsten det gjaldt, og han var der i god tid og holdt foran hoveddøren i præstegården. Da der var god tid, havde gæsterne ikke set at vognen holdt der ude. Som sagt Ole var noget tunghør, og da han så havde holdt en passende tid, startede han hestene og kørte. Han kørte så til stationen og holdt så gæsterne kunne stå af. Men da de ikke lukkede døren op, stod Ole ned fra bukken og åbnede døren.??? Der var ingen i vognen!!! Så kørte Ole hjem igen, men mødte så de unge gæster på vejen, han vendte så om, og kørte dem til toget.

Der skulle være bryllup i Kr. Skensved kirke, og præsten skulle køres til kirken. Ole kørte som sædvanlig, men da de kørte ved Naurbjerg mølle, blev hestene forskrækket og både præsten og Ole væltede med vognen, heldigvis skete der ingen skade.

I gennem næsten 60 år blev præstegården drevet sammen med Frihedstoft, og mange fornøjelige tildragelser kunne fremdrages.

I årenes løb kom der naturligvis mange mennesker til præsten i embeds anliggende, og i mange år havde vi hvert efterår en kirkeuge, hvor der 5-6 aftener i træk kom fremmede præster, som talte i kirken. Der var fremragende navne blandt Indre missionsfolkene som kom her, ofte flere år i træk, især københavnske præster. I reglen var kirken fyldt disse aftener og blev afholdt så længe pastor Blauenfeldt havde embedet.

Da pastor Blauenfeldt rejste, var forpagtningen af præstegården udløbet, og jorden blev udstykket til husmandsbrug i 1934. Sognerådet fremsatte så over for menighedsrådet den plan, at man skulle reservere Præstevænget for eventuel anden anvendelse. Jorden kunne jo stadig anvendes indtil man fik brug for den. Men de radikale i menighedsrådet afslog den tanke. Jorden blev udstykket og senere ombyttet, så den kom på private hænder. Nogle år efter kom en grundspekulant og så på jorden. Han var snart klar over, at her var alle tiders grunde. I løbet af kort tid fik han købt jorden og udstykkede 25 grunde, der forlængst er bebygget, og tjente ca. 150.000 kr.

Vore medhjælpere.

Pigerne.

Lige fra det første år havde vi to piger. De skiftedes til at lære madlavning og husgerning. Det var en god ordning og hun havde altid let ved at få piger, og i reglen fik vi flere tilbud - så hun kunne vælge blandt disse. I årenes løb havde vi unge piger fra hele landet. Fra Sønderjylland - og Vestjylland - Als og de fleste egne af Sjælland. Mærkeligt nok har vi ikke haft nogen fra Fyn.

Mange af dem var 18 - 20 - 22 år - og det er som bekendt en risikofyldt tid. Mange blev forlovede med unge mænd fra egnen - og sidder i dag som midaldrende husmødre på egnen.

Unge mænd.

Vi har også haft mange dygtige unge mænd til hjælp og adskillige har gårde på egnen og det har altid været morsomt at træffe dem senere.

Der har været unge af meget forskellig afstamning også udlændinge. Af disse husker jeg særlig to polakker.

Den første var her i 1ste verdenskrig - en meget dygtig fyr ca. 22 år. En dag i marts fik han et brev fra sin fader. Hvori der stod at han straks måtte komme hjem, og gå i militærtjeneste. Hans far var borgmester i en lille by - og hvis ikke sønnen kom hjem ville faderen blive taget som gidsel. Vi talte rolig om sagen og blev enige om at han måtte tage hjem.

Efter anden krig havde jeg også en ung polak. Hans fader havde en gård lignende vores ner 30 km fra Warchava. Hans broder var gået op i bjergene som partisan - han havde været væk i lang tid - og de mente han var skudt. Han fortalte at han sammen med sin far havde set hvorledes jøderne som var dræbt i tusindvis af russerne lå stablet op på byens torv, for ligene blev brændt.

I juli måned da kornet stod i hobe på marken og var klar til at køre hjem og tærskede kom en aften de russiske soldater.

Ordren lød:

I morgen inden kl. 6 skal I rømme byen. Allesammen - I får lov at tage med jer hvad I vil have, men resten tager vi. Ude i stalden stod 28 køer der malkede og de havde 7 heste, deriblandt 1 hingst og 2 folhopper med føl.

Det blev en travl nat - hele byen skulle forlades af beboerne og alt var forvirring. Hans far og mor læssede så deres bedste vogn med fødevarer - det bedste tøj de kunne have med på vognen. De spændte så hingsten og en hoppe for vognen og den anden hoppe skulle så løbe bagefter.

Det var jo frygteligt hvad der skete. Rejse fra deres hjem og aldrig mere se det, men sagde han. Det værste var at høre føllene vrinske efter hopperne da de blev taget fra føllene. Det gjorde indtryk på en ung landmand som holdt så meget af hestene.

De kørte så sammen med hele byens folk i samme flok. Hvorhen?

Bare bort fra russerne - mod Østersøen. Kolonnen kørte hver dag 30 km mod nordvest. Vejret var jo godt omkring 1. august. Om aftenen holdt man hvil ved vejen hvor de kørte og kvinderne lavede så mad, lavede bål til at koge ved og klarede det bedst mulig.

Efter 6 uger kom de ud til en havneby ved Østersøen - her var det tyskerne der regerede. Næste dag blev familien anbragt i en fangelejr. Hans fader der var ca. 45 år - blev så taget af tyskerne og sendt væk. - Næste dag kom de for at hente, den unge mand.

To soldater gik så ved siden af ham, og skulle passe på ham. Denne på hjørnet stod en bananvogn med æbler og pærer og soldaterne ville gerne have nogle æbler. De standsede så ved vognen for at købe - men lynhurtig sprang han om hjørnet og forsvandt fra soldaterne. De fik ikke fat i ham - og han skjulte sig så hvor han kunne. - Han kom dog atter ind i lejren - og blev sendt med et skib - han opgav 800 - 1000 - til ukendt havn. Hans skildring af sejladsen var næsten utrolig. - Mange var syge - og døde og alle lig blev kastet i vandet.

Efter nogle dages sejlads kom de til Sønderborg. Den gode behandling de fik her var så uventet at alle disse forpinte stakler ikke kunne fatte det.

Hans moder - 1 voksen datter og 1 lille pige og broder Henrik (6 år) kom også med skibet. Familien blev så spredt. Storesøster og storebror fik anvist arbejde - og moderen kom i en lejr ved Esbjerg med de små.

Han var en meget intelligent ung mand og da han havde flere kammerater her på egnen fik han lov at indbyde dem en gang imellem. Der var flere dygtige iblandt, men han var afgjort den dygtigste.

Han havde en transistorradio. Hver morgen lyttede han til den engelske radio. Der var jo en polsk eksilregering i London, og der kom jo jævnlig udtalelser fra dette hold.

Mærkelig nok havde han fået forbindelse med hans fader der var fange i Vesttyskland.

En dag fik han brev fra hans fader. Her beder faderen om han kan sende ham, 1 synål og nogen tråd, så han kan sy knapper i tøjet for jeg går i det samme tøj som for to år siden. Vi fik samme dag sendt både nål og tråd og nok lidt andet.

Henad påske kom der bud at han skulle rejse. Han og hans søster skulle vist rejse til U.S.A. eller New Zeeland.

Siden har jeg intet hørt fra ham.

En tragedie af den slags lyder næsten som eventyr. Men desværre skete det.

Et rigt og godt hjem ruineret og splittet for alle vinde.

Mon ikke vi en gang imellem burde tænke på, hvor let vi slap fra krigen.

Havde det været en af os!

Efterskift.

Anna Kathrine gift 1/5 - 1768 med Jørgen Kristensen Smed blev slægtens Stammoder.

Hendes første mand døde 1764. Der var 6 børn i ægteskabet.

Nogle måneder senere blev hun gift igen. Hun var da 36 år. Hendes 2den mand var 26 år, søn af bondefogeden i Gardelev ved Lars Thomsen.

I hendes andet ægteskab fødtes året efter en søn. Han blev kaldt Jørgen Larsen.

1812 blev denne søn gift med egnens datter i Jersie Johanne Kistine Pedersdatter. I dette ægteskab var der 5 sønner, alle gårdmænd på egnen.

I Frederik Vedsø bog udarbejdet 1945 - 50 - "Nogle sjællandske Bønders Slægt og Saga" - kan man finde den talrige slægt som særlig boede på Midtsjælland enkeltvis omtalt.

Et arbejde, der har krævet en utrolig indsats.

Bogen blev solgt til slægten og der blev tilsendt egnens biblioteker et ekspl. som jeg håber endnu findes der.

P. M. P.

Frihedstoft 1972